

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Suzana Laporšek

**MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE REPUBLIKE
SLOVENIJE KOT INSTRUMENT NJENE ZUNANJE
POLITIKE**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2008

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Suzana Laporšek

Mentorica: izr. prof. dr. Maja Bučar

**MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE REPUBLIKE
SLOVENIJE KOT INSTRUMENT NJENE ZUNANJE
POLITIKE**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2008

Zahvala

Spoštovana mentorica, hvala za vso strokovno pomoč in potrpljenje.

Hvala, draga družina, za vso podporo, pomoč in razumevanje v času študija.

Hvala, dragi Vojko, za vse vzpodbude.

Hvala vsem, ki ste z dobro voljo spremljali in prispevali k nastanku tega diplomskega dela.

Suzana, 1. september 2008

Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije kot instrument njene zunanje politike

Diplomsko delo obravnava politiko mednarodnega razvojnega sodelovanja (MRS) v luči slovenske zunanje politike. Z doseženo stopnjo gospodarskega razvoja je Slovenija vstopila v klub donatoric, hkrati pa je s članstvom v Evropski uniji (EU) nase prevzela obveznosti na področju razvojne politike. V skladu s temi obveznostmi si je zadala povečati dinamiko rasti sredstev za razvojno pomoč, in sicer naj bi do leta 2010 obseg uradne razvojne pomoči povečala na 0,17 odstotkov bruto nacionalnega dohodka (BND), do leta 2015 pa na 0,33 odstotkov BND. Vendar doseganje tovrstnih zavez zahteva oblikovanje učinkovitega sistema upravljanja z razvojno pomočjo ter jasne programe in strategijo, ki pa so v veliki meri odvisni od zunanjepolitičnih usmeritev. Delo ugotavlja, da področje MRS še ne predstavlja prednostnega področja slovenske zunanje politike in da se v njegovem ozadju skrivajo konkretni nacionalni interesi. Čeprav predstavlja instrument slovenske zunanje politike, njegovo učinkovitost in s tem tudi kredibilnost omejujejo pomanjkljivosti obstoječe organizacijske in institucionalne strukture. Pri vzpostavitvi učinkovitega sistema MRS bodo ključno vlogo imeli načrtovanje financiranja in programskih usmeritev, kratkoročna in dolgoročna strategija MRS, podpora političnih elit in splošne javnosti, izobraževanje za razvoj ter intenzivnejše vključevanje nevladnih razvojnih organizacij (NVRO).

Ključne besede: mednarodno razvojno sodelovanje, zunanja politika, Slovenija, Evropska unija, nevladne organizacije.

International development cooperation of the Republic of Slovenia as an instrument of its foreign policy

The thesis is analyzing whether the policy of international development cooperation is an instrument of Slovenian foreign policy. With its economic development, Slovenia entered a club of donor states and at the same time by becoming a member of European Union (EU) accepted the commitments in the field of development policy. As a new member state (NMS), Slovenia engaged itself to increase the volume of official development assistance (ODA) to 0.17 % of gross national income (GNI) until 2010 and to 0.33 % of GNI till 2015. However, the fulfilment of these commitments demands an effective system and management of the international development cooperation, precise programs and strategies, which mainly depend on the objectives of foreign policy. The thesis establishes that the field of international development cooperation does not yet constitute a priority area of Slovenian foreign policy. Furthermore, in the background of this policy are hidden concrete national interests. The thesis concludes with the observation that the international development cooperation isn't applied as an effective instrument of Slovenian foreign policy, as it is restrained by imperfections of current organizational and institutional structure. Financial planning, setting of programme objectives, short- and long-term strategy of international development cooperation, support of political elites and public, education for development and the increased role of non-governmental development organizations will be of major importance in improving the system of international development cooperation.

Key words: international development cooperation, foreign policy, Slovenia, European Union, non-governmental organisation.

KAZALO

1	UVOD	9
2	RAZVOJNA POMOČ	12
2.1	OPREDELITEV RAZVOJNE POMOČI.....	12
2.1.1	<i>Bilateralna pomoč</i>	14
2.1.2	<i>Multilateralna pomoč</i>	15
3	SLOVENIJA IN RAZVOJNA POMOČ: POT OD PREJEMNICE DO DONATORICE	16
3.1	PREGLED MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE DO VSTOPA V EU	16
3.1.1	<i>Mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije do leta 1996</i>	16
3.1.2	<i>Mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije v obdobju 1997–2003</i>	17
3.2	POMEN PROCESA PRIBLIŽEVANJA EVROPSKI UNIJI ZA RAZVOJ SLOVENSKE RAZVOJNE POLITIKE	21
4	SISTEM MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE PO VSTOPU V EVROPSKO UNIJO	25
4.1	KRATEK PREGLED OBVEZNOSTI, KI JIH PRINAŠA ČLANSTVO V EU	25
4.2	IZHODIŠČA, CILJI IN NAČELA MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA	29
4.3	IZVAJANJE MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA	31
4.4	FINANCIRANJE MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA	34
4.5	OBSEG, GEOGRAFSKE IN VSEBINSKE PRIORITETE MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA.....	34
4.6	NEVLADNE RAZVOJNE ORGANIZACIJE	39
5	MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE V LUČI ZUNANJE POLITIKE	41
5.1	ODNOS MED ZUNANJO POLITIKO IN MEDNARODNIM RAZVOJNIM SODELOVANJEM	43
5.2	IZZIVI MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA	47
5.2.1	<i>Doseganje mednarodno sprejetih zavez</i>	48
5.2.2	<i>Pomanjkljivosti institucionalnega značaja</i>	51
5.2.3	<i>Sodelovanje med Vlado in nevladnimi razvojnimi organizacijami</i>	54
5.2.4	<i>Osveščenost družbe</i>	55
5.2.5	<i>Skladnost razvojnih ciljev</i>	57
6	SKLEP	58
7	LITERATURA	61
8	PRILOGE	71
	PRILOGA A: Seznam DAC držav prejemnic ODA, ki velja od januarja 2006.....	71
	PRILOGA B: Pregled sredstev URP po ministrstvih in uradih v letih 2005, 2006, 2007 v EUR.....	72
	PRILOGA C: Pregled bilateralne razvojne pomoči po regijah in projektih v letu 2007.....	75

SEZNAM TABEL

TABELA 3.1: MULTILATERALNI PRISPEVKI URP RS 2000–2003, v MIO EUR	18
TABELA 3.2: BILATERALNI PRISPEVKI URP RS V OBDOBJU 2000–2003, v MIO EUR	19
TABELA 3.3: OBSEG IZDATKOV CELOTNE URP RS V OBDOBJU 2000–2003, v MIO EUR	20
TABELA 4.1: MRS RS V OBDOBJU 2004–2007, v MIO EUR	35
TABELA 5.1: »MOŽNI« SCENARIJ OBSEGA SREDSTEV ZA MRS ZA OBDOBJE 2007–2015	50

SEZNAM GRAFOV

GRAF 3.1: OBSEG BILATERALNE IN MULTILATERALNE URP RS, 2000–2003, v MIO EUR	20
GRAF 3.2: RAZDELITEV SREDSTEV URP PO SVETOVNIH REGIJAH, 2002–2003, v %	20
GRAF 5.1: RAST NOMINALNEGA ZNESKA IN DELEŽA BND ZA URP V PRETEKLIH LETIH IN ZASTAVLJENI CILJI (PO OSNOVNEM SCENARIJU) DO LETA 2010, v MIO EUR IN ODSOTOKIH BND.....	49

SEZNAM KRATIC

AKP	Skupina držav Afrike, Karibov in Pacifika, s katero ima Evropska unija poseben partnerski odnos
BDP	Bruto domači proizvod
BND	Bruto nacionalni dohodek
CEF	<i>Center of Excellence in Finance</i> (Center za razvoj financ)
CEP	Center za evropsko prihodnost
CMSR	Center za mednarodno sodelovanje in razvoj
DAC	<i>Development Assistance Committee of the OECD</i> (Odbor za razvojno pomoč pri OECD)
DeZPRS	Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije
DVR	Države v razvoju
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Evropska banka za obnovo in razvoj)
ECD	<i>The European Consensus on Development</i> (Evropsko soglasje o razvoju)
EDF	<i>European Development Fund</i> (Evropski razvojni sklad)
EK	Evropska komisija
EP	Evropski parlament
ES	Evropski svet
EU	Evropska unija
EUR	Evro
EVOP	Evropska varnostna in obrambna politika
ICPE	<i>International Centre for Promotion of Enterprises</i> (Mednarodni center za promocijo podjetij)
IDB	<i>Inter-American Development Bank</i> (Medameriška razvojna banka)
IFC	<i>International Finance Corporation</i> (Mednarodna finančna korporacija)
IMF	<i>International Monetary Fund</i> (Mednarodni denarni sklad)
ITF	<i>International Trust Fund for Demining and Mine Victim Assistance</i> (Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min)
JVE	Jugovzhodna Evropa
LDC	<i>Least Developed Countries</i> (Najmanj razvite države)
MDG	<i>Millenium Development Goals</i> (Razvojni cilji novega tisočletja)
MRS	Mednarodno razvojno sodelovanje

MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije
NMS	<i>New member states</i> (Nove države članice)
NVO	Nevladna organizacija
NVRO	Nevladna razvojna organizacija
OA	<i>Official assistance</i> (Uradna pomoč)
ODA	<i>Official Development Assistance</i> (Uradna razvojna pomoč)
ODF	<i>Official Development Finance</i> (Uradne razvojne finance)
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (<i>Organization for Security and Co-operation in Europe</i>)
PHARE	<i>Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies</i>
PCD	<i>Policy Coherence for Development</i> (Skladnost politik za razvoj)
PEU	Pogodba o Evropski uniji (ali Maastrichtska pogodba)
PZP	Primerna zunanja politika
RPP	<i>Regional Partnership Programme</i> (Program regionalnega partnerstva)
RS	Republika Slovenija
SB	Svetovna banka (<i>World bank</i>)
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
SID banka	Slovenska izvozna in razvojna banka
SIT	Slovenski tolar
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SZ	Sovjetska zveza
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i> (Razvojni program Združenih narodov)
URP	Uradna razvojna pomoč
WTO	<i>World Trade Organization</i> (Svetovna trgovinska organizacija)
ZDA	Združene države Amerike
ZMRS	Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije
ZN	Združeni narodi (<i>United Nations</i>)
ZSIRB	Zakon o slovenski izvozni in razvojni banki

1 UVOD

*"Noben človek ni otok povsem zase."
John Donne (1571–1631)*

Izkoreniti revščino do leta 2015. To je zgodovinska obljuba, h kateri so se ob prelomu tega tisočletja zavezali voditelji 189 držav – bogatih in revnih – ob podpisu Milenijske deklaracije. Kljub optimizmu in želji po napredku pa zmanjševanje razkoraka med revnimi in bogatimi ter doseganje razvojnih ciljev tisočletja (*Millenium Development Goals* – MDG)¹ predstavlja izziv za celotno mednarodno skupnost. V skrajni revščini, z manj kot 1 ameriškim dolarjem na dan, živi 1,2 milijarde ljudi, to je vsak peti prebivalec sveta. Vsak dan zaradi lakote umre 24.000 ljudi. Več kot sto milijonov otrok nima dostopa do šole (Human Development Report 2008, 25–6). Da bi obvladale in omilile težave, s katerimi se vsak dan soočajo države v razvoju (DVR), razvite države usmerjajo finančno in ekonomsko pomoč skozi mehanizme razvojnega sodelovanja ter na ta način skušajo prevzemati odgovornost za probleme globalnega razvoja.

Z vstopom v klub razvitih držav v okviru Svetovne banke (SB) ter s pridružitvijo Evropski uniji (EU) v letu 2004 je Republika Slovenija (RS) prestopila od prejemnic k donatoricam mednarodne razvojne pomoči. S članstvom v EU in drugih mednarodnih razvojnih organizacijah je nase prevzela del politične in tudi moralne odgovornosti aktivno prispevati k zmanjševanju razlik med razvitimi in nerazvitimi ter se bolj intenzivno vključevati v politike mednarodnega razvojnega sodelovanja (MRS). Še posebej pomembne so zaveze, da bo povečala mednarodno razvojno pomoč do leta 2010 na 0,17 odstotka in do leta 2015 na 0,33 odstotka bruto nacionalnega dohodka (BND). Kljub temu, da politika MRS pridobiva na pomenu znotraj političnih krogov ter splošne javnosti, k čemur so v veliki meri pripomogle tudi dejavnosti na tem področju v času predsedovanja, pa se Slovenija še vedno srečuje s številnimi izzivi, tako vsebinske kot institucionalne narave.

Cilj diplomske naloge je v širšem prikazati sistem MRS v Sloveniji ter opredeliti ali delovanje RS na področju razvojne politike predstavlja prednostno področje oziroma instrument slovenske zunanje politike.

¹ MDG so: (1) izkoreniti revščino in lakoto; (2) doseči splošno osnovno izobrazbo; (3) promovirati enakopravnost med spoloma in dati več moči ženskam; (4) zmanjšati smrtnost otrok; (5) izboljšati zdravje mater; (6) boriti se proti HIV/AIDS, malariji in ostalim boleznim; (7) zagotoviti znosnost okolja; (8) razviti svetovno razvojno partnerstvo (Združeni narodi, 2008). Definirani so v 19. in 20. členu Deklaracije Združenih narodov za novo tisočletje – *United Nations Millenium Declaration*, sprejete 18. septembra 2000.

Hipotezi, ki ju bom skušala v diplomskem delu preveriti sta:

1. Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije ne predstavlja strateške usmeritve oziroma prednostnega področja slovenske zunanje politike;
2. Obstoječa organizacijska struktura sistema mednarodnega razvojnega sodelovanja kaže, da le-to ni instrument slovenske zunanje politike.

Nalogo bom razdelila v 5 poglavij.

V **drugem poglavju** bom z opredelitvijo pojma razvojna pomoč, ki jo je sprejel Odbor za razvojno pomoč (*Development Assistance Committee – DAC*) Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*) ter z njeno delitvijo na bilateralno in multilateralno pomoč diplomsko nalogo umestila v ustrezne okvirje.

Diplomsko delo sem zaradi boljšega pregleda sprememb na področju razvojne politike razdelila na obdobje pred in na obdobje po članstvu Slovenije v EU. **Tretje poglavje** bo tako namenjeno obdobju pred članstvom Slovenije v EU ter opredelitvi pomena procesa približevanja Slovenije EU za oblikovanje in nadaljnji razvoj slovenske razvojne politike.

Lahko bi rekli, da je članstvo v EU na področje oblikovanje sistema MRS vneslo novo dinamiko. Zato bom specifične sistema MRS v obdobju po vstopu v EU obravnavala v ločenem, **četrtem poglavju**. V tem poglavju bom najprej na kratko opredelila obveznosti in zahteve, ki izhajajo iz članstva v EU, nato pa bom predstavila trenutna izhodišča, načela in cilje MRS, obliko izvajanja ter financiranja MRS, obseg in strukturo ter vlogo nevladnih organizacij (NVO) pri oblikovanju in izvajanju razvojne politike.

V **petem, empiričnem, poglavju** bom MRS postavila v luč zunanje politike, saj bom poskušala prikazati odnos med zunanjo politiko in MRS ter pokazati na izzive, s katerimi se bo Slovenija še morala ukvarjati na tem področju. Na osnovi opravljenih analiz bom podala kvalitativno oceno izvajanja MRS v Sloveniji ter pokazala ali Slovenija to področje uvršča med prednostna področja oziroma ali to področje predstavlja instrument zunanje politike.

Diplomsko nalogo bom zaključila s sklepnimi ugotovitvami, preverjanjem predhodno zastavljenih hipotez in predlogi za izboljšavo in nadaljnji razvoj sistema MRS v Sloveniji.

Pri pisanju diplomske naloge sem se srečevala z nekaterimi **omejitvami**. Prvič, Slovenija se kot relativno mlada demokracija šele uveljavlja znotraj donatorske skupnosti. S področjem razvojnega sodelovanja se namreč ukvarja le nekaj let, intenzivno pa v zadnjih letih po priključitvi v klub držav donatoric razvojne pomoči. Zaradi tega sem se ob pisanju srečevala s pomanjkanjem primarnih in sekundarnih virov, ki bi lahko služili za kvalitetno analizo razvojne politike. Pomanjkanje primarnih in sekundarnih virov sem skušala zapolniti z intervjuji s predstavniki Ministrstva za zunanje zadeve (MZZ), evropsko poslanko gospo Romano Jordan Cizelj, s predstavniki NVO, in sicer Sloge, Ekvilib-a ter Ustanove Skupaj ter s predstavnikom Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR).

Drugič, podatki o obsegu, strukturi in usmerjenosti razvojne pomoči v predhodnih poročilih MZZ (za leta 2002–2004, 2005 in 2006) so nesistematični, ne celoviti in ne sledijo OECD metodologiji. Primerjavo med različnimi obdobji je oteževalo tudi dejstvo, da se je metodologija obravnavanja razvojne pomoči med leti spreminjala. Na MZZ so komaj v letu 2007 začeli bolj sistematično in v skladu z OECD usmeritvami analizirati razvojno pomoč.

Tretjič, podatki za predhodno leto (t. j. leto 2007) še vedno niso uradni, kar priča »o problemu kakovosti in pravočasnosti statističnih podatkov o uradni razvojni pomoči« (Mrak in drugi 2007b, 54). Vlada je predlog Poročila o MRS in humanitarni pomoči za leto 2007 obravnavala komaj na 178. redni seji 17. julija 2008, vendar ta predlog v času nastajanja tega diplomskega dela še ni bil sprejet.

Četrtič, Slovenija še vedno ni sprejela Strategije MRS, ki bi natančneje opredelila sam sistem MRS in njegovo odzivanje na zahteve EU in mednarodne skupnosti. Tudi Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015 (v nadaljevanju Resolucija) je bila v Državnem zboru RS sprejeta šele pred nedavnim (11. julija 2008), kar priča o pomanjkljivostih na organizacijskem nivoju ter, po mnenju Mraka (2008, 5), odraža neresen odnos slovenske politike do tega področja.

2 RAZVOJNA POMOČ

2.1 Opredelitev razvojne pomoči

Mednarodna skupnost že desetletja skuša s podeljevanjem uradne razvojne pomoči (*official development assistance* – ODA)² zmanjšati razkorak med razvitimi in nerazvitimi državami in na tak način izpolniti svoje moralne obveze do DVR. Navkljub ogromnemu obsegu podeljene uradne razvojne pomoči (URP)³ in njeni pomembnosti za delovanje mednarodne skupnosti, še posebej DVR, pa v literaturi nemalokrat zasledimo nedoslednosti pri opredeljevanju le-te. Nekateri avtorji pri opredelitvi uporabljajo pojem gospodarska pomoč, drugi zunanja pomoč, tretji govorijo o mednarodni pomoči, spet nekateri pa o razvojnem sodelovanju oziroma partnerstvu (Burnell 1997, 1). Da bi se izognile teoretičnim razhajanjem in težavam pri opredeljevanju URP, države sledijo konceptu, ki ga je vzpostavila OECD. OECD-jeva opredelitev, klasifikacije in metodologija sistema URP so danes v svetu sprejete kot tisti metodološki okvir, ki ga mora spoštovati vsaka država pri vzpostavljanju svojega nacionalnega sistema MRS (Mrak in drugi 2007a, 51).⁴

Institucionalno definicijo ODA, ki je danes splošno sprejeta, je leta 1969 oblikoval DAC⁵ (Burnell 1997, 4). Definiral⁶ jo je kot mednarodne tokove kapitala v države in pokrajine na

² Leta 2006 je ODA znašala 104,4 milijarde ameriških dolarjev oziroma 0,31 odstotka bruto nacionalnega dohodka (BND) držav članic DAC pri OECD. V primerjavi z letom 2005, je bil delež razvojne pomoči v letu 2006 manjši za 4,5 odstotka (OECD 2008a, 17, 134).

³ V diplomskem delu bom termine ODA, URP in MRS uporabljala kot bližnje sinonime. Termin ODA bom uporabila, ko se bom sklicevala na podatke in dokumente, ki jih objavlja OECD; termin URP, ko se bom nanašala na razvojno politiko v splošnem; termin MRS pa, ko bom govorila o razvojni politiki v Sloveniji. Čeprav je tovrstno izražanje v mednarodni praksi običajno, naj opozorim, da ta rešitev ni najbolj konsistentna, saj MRS predstavlja širši pojem kot URP.

⁴ OECD je leta 1989 v kategorijo uradnih razvojnih financ (*official development finance* – ODF) prav tako umestil uradno pomoč (*official assistance* – OA), ki pa se konceptualno ne razlikuje od ODA. Delitev med ODA in OA se izvaja glede na status države prejemnice: ODA prejemajo manj razvite države sveta, medtem ko so do OA upravičene države in ozemlja v tranziciji (države srednje in vzhodne Evrope, novonastale države bivše Sovjetske zveze (SZ) in tudi naprednejše države in ozemlja) (Burnell 1997, 5).

⁵ DAC, ki je bil ustanovljen leta 1961 kot eden od specializiranih odborov znotraj OECD, je osrednji forum oziroma telo glavnih držav donatoric, ki se s skupnim delovanjem zavzemajo za trajnostni razvoj. DAC se pri svojem delovanju osredotoča na dve ključni področji: (i) kako MRS prispeva k sposobnosti vključevanja DVR v globalno ekonomijo in (ii) kako povečati sposobnost ljudi, da izstopijo iz revščine in se v celoti vključijo v družbo. Njegove ključne naloge so: sprejemanje usmeritev razvojnih politik držav donatoric; periodični pregledi in koordinacija razvojnih aktivnosti držav članic; izmenjava mnenj o razvojni pomoči; ter statistično zajemanje tokov ODA (OECD 2008a). Države članice DAC so Avstralija, Avstrija, Belgija, Kanada, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Japonska, Luksemburg, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Portugalska, Španija, Švedska, Švica, Velika Britanija, Združene države Amerike ter Evropska komisija (EK). Mednarodni denarni sklad (*International Monetary Fund* – IMF), SB ter Razvojni program Združenih narodov (*United Nations Development Programme* – UNDP) imajo status stalnega opazovalca (OECD 2008b).

⁶ Definicija je povzeta po Smernicah za poročanje DAC – *DAC Statistical Reporting Directives*, katere je izdal OECD DAC 6. aprila 2007.

seznamu OECD DAC prejemnikov pomoči⁷ ter kot prispevke mednarodnim razvojnim organizacijam, ki jih dajejo uradne agencije, vključujoč državne in lokalne oblasti ter izvršne agencije (t. j. njihov vir je javni sektor), pri čemer so ti prispevki (i) osredotočeni na spodbujanje gospodarskega razvoja in blaginje v državah prejemnicah in (ii) če gre za posojila, so dana po koncesijskih pogojih, kar pomeni, da vsebujejo stopnjo finančne pomoči,⁸ ki ni manjša od 25 odstotkov.⁹

Glavna instrumenta ODA sta (i) donacija (*grant*), ki je dana v obliki finančne pomoči ali v obliki naturalij (*in kind*) in je država prejemnica ni dolžna povrniti¹⁰ in (ii) koncesijsko posojilo, ki je dano po koncesijskih pogojih in ga je država prejemnica dolžna povrniti (OECD 2007, 6, 10). Med instrumente ODA sodi tudi tehnična pomoč, ki se nanaša na prenos znanja v obliki podpore znanstvenega osebja, izobraževanja in usposabljanja, raziskav in podobnih dejavnosti. V okviru tega moramo ločiti med (i) samostojnim tehničnim sodelovanjem (*free-standing technical co-operation*), katerega namen je povišati raven znanja, usposobljenosti ter tehnološke in proizvodne spretnosti držav prejemnic in (ii) tehničnim sodelovanjem povezanim z investicijskimi projekti (*investment-related technical co-operation*), katerega lahko opredelimo kot podporo za uspešno pripravo in izvedbo projektov oziroma programov (OECD 2007, 15). Takšne oblike sodelovanja pomembno podpirajo proces reform v DVR, saj ob odsotnosti primerno kvalificiranega domačega kadra delujejo na izpostavljenih in kritičnih področjih ter s tem spodbujajo učinkovitejšo porabo direktnih finančnih sredstev¹¹ (MZZ 2006, 1).

Pomoč je lahko torej v obliki denarnih nakazil in finančnih kreditov, materialne protivrednosti (npr. pomoč v hrani), tehnične pomoči in tehničnega sodelovanja ali pa je humanitarne narave. V porastu je tudi splošna programska pomoč, ki predstavlja finančno podporo za plačilne bilance in/ali proračune posamezne države ter hkrati predstavlja premik od specifičnih oblik

⁷ OECD DAC seznam držav in pokrajin prejemnikov pomoči je namenjen zgolj v statistične namene in ne služi kot vodilo za dodeljevanje pomoči ali druge prednostne obravnave. Seznam se nahaja v prilogi A.

⁸ Stopnja finančne pomoči je sintetični kazalnik, ki odraža razliko med tržnimi in finančnimi pogoji (zapadlost, moratorij na plačilo glavnice in obrestna mera) koncesijskega posojila, pri čemer je lahko višina te stopnje med 0 in 100 odstotki. Daljša kot sta moratorij na plačilo glavnice in zapadlost posojila ter nižja kot je obrestna mera, višjo stopnjo finančne pomoči ima koncesijsko posojilo. V primeru, da je finančna pomoč dana v obliki darila, je stopnja finančne pomoči 100 odstotkov. V primeru pa, da je posojilo dano po tržnih pogojih, je stopnja finančne pomoči 0 odstotkov (Mrak 2002a, 555).

⁹ Ta definicija posebej izključuje donacije in posojila za vojaške namene.

¹⁰ DAC v to kategorijo uvršča tudi odpis dolgov ter določene stroške izvajanja programov MRS (OECD 2007, 10).

¹¹ Sredstva URP so dokazano učinkovito izkoriščena le v razmerah dobrih politik (*good policy environment*) (Mavko 2006, 6).

projektne pomoči (Burnell 1997, 7). Na pomenu vedno bolj pridobiva tudi pomoč v obliki odpisa dolgov ter podpore sektorskim politikam, pri čemer se upoštevajo vprašanja dobrega upravljanja (Mavko 2006, 27).

V RS je MRS definirano v 2. členu Zakona o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije (ZMRS) kot »uradna razvojna pomoč Republike Slovenije državam v razvoju, ki obsega vse javno finančne izdatke, namenjene za družbeno-ekonomski razvoj in dobro držav v razvoju, ki so po merilih Odbora za razvojno pomoč Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj upravičene do uradne razvojne pomoči«. Kakor lahko razberemo iz dikcije ZMRS, Slovenija termin MRS uporablja kot sinonim za URP. Vendar moramo biti pri posplošitvi tega pojma previdni, saj URP ne zajema celotne mednarodne razvojne pomoči, ki jo subjekti iz RS namenjujejo upravičencem v državah prejemnicah. V okvir MRS v RS namreč poleg sredstev, katerih vir je javni sektor (torej ODA), umeščamo tudi sredstva, ki jih zagotavlja zasebni sektor (različne NVO, fundacije in posamezniki) (Mrak in drugi 2007b, ii).

2.1.1 Bilateralna pomoč

Bilateralna pomoč zajema transakcije, ki jih nudijo posamezne države donatorice neposredno državi prejemnici, transakcije nacionalnih in mednarodnih NVRO DVR in druge transakcije povezane z vprašanjem mednarodnega razvoja (npr. subvencije, prestrukturiranje dolga, administrativni stroški idr.) (OECD 2007, 6). Ključnega pomena pri bilateralni pomoči je možnost nadzora nad porabo sredstev, saj imajo države (za razliko od programov multilateralne pomoči) diskrecijo odločanja o obsegu danih sredstev, njihovem namenu (geografskem in sektorskem), pogojih porabe, poročanju o porabi ter drugih relevantnih elementih (Mavko 2006, 8). Prednosti bilateralne pomoči so vzpostavitev neposrednega in tesnejšega odnosa med donatorico in prejemnico, učinkovitejša tehnična pomoč ter izgradnja institucij in zaupanja. Države donatorice pri izboru držav prejemnic pomoči upoštevajo kulturne, zgodovinske in jezikovne vezi, s čimer prispevajo k učinkovitejši identifikaciji dejanskih potreb DVR in k doseganju boljših rezultatov programov pomoči. Ena od prednosti bilateralne pomoči je tudi (običajna) prisotnost predstavnikov države donatorice na terenu, kar zagotavlja boljši pregled nad porabo sredstev. Vendar prednosti bilateralne pomoči za države prejemnice lahko kmalu izgubijo na pomenu, saj države donatorice lahko le-te omejijo s svojimi motivi.¹² Bilateralna

¹² Po Leisinger-ju (1999, 11) so najpomembnejši motivi držav za dodeljevanje razvojne pomoči nadomestila za izkoriščanje v času kolonializma, politični motivi, ekonomski motivi ter humanitarni in etični motivi. Ob vseh teh

pomoč je namreč še posebej dovzetna za manipuliranje (Russett in Starr 1996, 273), saj je po Benku (1997, 266–7) običajno njen cilj ustvariti ugodno mednarodno ekonomsko okolje za tistega, ki pomoč daje. Donatorice torej lahko svojo pomoč »vežejo« in s tem pričakujejo določene ekonomske ali politične »protiusluge« (Bučar in Udovič 2007, 847).

2.1.2 Multilateralna pomoč

OECD v Smernicah za poročanje DAC (OECD 2007, 6) multilateralno pomoč opredeli kot prispevke države donatorice mednarodni agenciji, instituciji ali organizaciji (ali skladu, ki ga upravlja institucija), ki se v celoti ali delno ukvarja z vprašanji razvoja ter je sposobna združiti prispevke držav na način, da izgubijo svojo nacionalno identiteto in postanejo integralni del lastnih sredstev organizacije.¹³ Osrednja specializacija multilateralne pomoči je promocija in podpora gospodarskim reformam v DVR, katerih glavni cilj je vzpostavitev okolja in politik ugodnih za gospodarsko rast. V državah članicah EU predstavljajo največji del tovrstne pomoči vplačila v proračun EU in Evropski razvojni sklad (*European Development Fund – EDF*)¹⁴. Ključna prednost multilateralne pomoči je njena politična neodvisnost, saj multilateralni donatorji z nudenjem pomoči ne »vežejo« držav prejemnic. Vendar so domneve o politični neodvisnosti, po mnenju Burnell-a (1997, 167), neosnovane. Posamezne države donatorice namreč na ta način lažje ščitijo svoje zunanjepolitične interese, saj jih skrijejo za mednarodnim značajem multilateralnih institucij.¹⁵ Med prednosti multilateralne pomoči štejemo tudi dolgoletne izkušnje ter znanja na področju izvajanja razvojnih projektov in večjo učinkovitost, do katere pride ob združevanju prispevkov posameznih držav članic. Glavni omejitvi multilateralnih institucij sta, da vsak program pomoči potrebuje odobritev vlade države prejemnice, kar lahko do določene stopnje zavira razvoj DVR ter da ti programi namesto civilne družbe krepijo vlade (Congressional Budget Office 1997, 36–7).

pa ne smemo pozabiti, da je nudenje razvojne pomoči investicija v prihodnost, saj težave, s katerimi se danes soočajo DVR, lahko prav kmalu postanejo težave razvitih držav (Mavko 2006, 5).

¹³ Multilateralno pomoč izvajajo posamezne agencije in skladi Združenih narodov (ZN); skupina SB, institucije v okviru IMF-a; Svetovna trgovinska organizacija (*World Trade Organization – WTO*); regionalne razvojne banke in njihovi skladi; ter institucije EU (OECD 2007, 54–9). Podrobnejši seznam multilateralnih donatorjev z dne 8. junija 2007 je dosegljiv v prilogi 2 Smernic za poročanje DAC (OECD 2007).

¹⁴ EDF so petletni finančni protokoli, ki jih EU sklepa s skupino AKP držav. Sredstva EDF so namenjena izključno financiranju razvoja teh držav, pa tudi t. i. čezmorskih držav in ozemelj, ki so z EU povezana zaradi posebnega odnosa, ki ga imajo z nekaterimi njenimi članicami. Se ne financira iz proračuna EU, višino sredstev za vsakih pet let pa določijo predstavniki teh držav, ki se zberejo na medvladni ravni. Količina pomoči, ki jo mora prispevati posamezna država, je med drugim odvisna od njenega bruto domačega proizvoda (BDP), upoštevajo pa se tudi zgodovinske vezi z AKP državami (European Commission 2002a, 9). Danes je v veljavi deseti EDF (velja med leti 2008–2013), ki obsega 22.683 milijonov evrov (EUR). Slovenija bo z vplačili v EDF začela v letu 2008 (Europa 2008).

¹⁵ Tudi razvojna pomoč EU, ki je nekoč veljala za model politične nevtralnosti in se ni vmešavala v notranje zadeve države prejemnice, postaja vse bolj politična (Grilli v Burnell 1997, 170).

3 SLOVENIJA IN RAZVOJNA POMOČ: POT OD PREJEMNICE DO DONATORICE

3.1 Pregled mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije do vstopa v EU

Slovenija je nudila URP že v času, ko je bila še del Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ). Le-ta je v okviru svoje politike neuvrščenosti leta 1974 ustanovila Solidarnostni sklad za neuvrščene in druge DVR,¹⁶ ki je bil odgovoren za upravljanje s tokovi pomoči DVR, predvsem tistih namenjenih najmanj razvitim (Mrak 2002b, 2). Obdobje po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 s stališča MRS delimo na tri obdobja. V prvem obdobju med leti 1991–1996 je bil obseg URP razmeroma majhen, pri čemer je bila večina slovenske bilateralne pomoči humanitarne narave, usmerjena v reševanje problemov in posledic povezanih z vojaškimi spopadi na ozemlju nekdanje SFRJ. V drugem obdobju, to je med leti 1997 in 2004, se je RS z zaključkom procesa graduacije pri SB¹⁷ in članstvom v EU preoblikovala iz »prisilne« v »normalno« donatorico. Ti dve obdobji sta bili zaznamovani z neorganiziranim in nestrukturiranim sistemom MRS. Le-ta je postal bolj organiziran v tretjem obdobju, t. j. po letu 2004 oziroma po vstopu v EU (Mrak 2002b, 2; Mrak in drugi 2007a, 53).

V tem poglavju se bom osredotočila na čas pred vstopom Slovenije v EU (t. j. na prvi dve obdobji), hkrati pa bom pokazala kakšne spremembe in zahteve je v tem obdobju na to področje pričel vnašati proces vključevanja v EU.

3.1.1 Mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije do leta 1996

V prvih letih po osamosvojitvi RS je bil obseg njene URP¹⁸ razmeroma majhen. Sestavljen je bil iz dveh vrst tokov, in sicer iz (i) prispevkov multilateralnim institucijam, ki so bili posledica

¹⁶ Solidarnostni sklad za neuvrščene in druge DVR (v nadaljevanju Sklad) je preko ugodnejših pogojev sodelovanja na gospodarskem, finančnem, znanstvenem, tehničnem in drugih področjih podpiral razvoj gospodarskih odnosov med neuvrščenimi in drugimi DVR ter Jugoslavijo. Zakon o ustanovitvi Sklada je določal, da naj vsaka republika oziroma avtonomna pokrajina prispeva 0,1 odstotka BDP družbenega sektorja letno. Preko Sklada so se v obliki donacij, kot tudi preko koncesijskih posojil, financirali večji infrastrukturni objekti v DVR, 10 odstotkov sredstev pa je bilo namenjenih tudi v humanitarne namene (Mrak in Rihtaršič v Mrak in drugi 2007b, vii). Po podatkih OECD (1982 v Mrak in drugi 2007b, vii) je obseg razvojne pomoči Sklada svoj vrh dosegel konec leta 1970, ko je SFRJ za URP namenila 44 milijonov ameriških dolarjev. Po tem letu se je višina razpoložljivih sredstev pričela zmanjševati.

¹⁷ S tem postopkom se je Slovenija zavezala, da se pri SB ne bo več na novo zadolževala in koristila brezplačne tehnične pomoči, ampak bo sama, po svojih močeh, pomagala drugim manj razvitim državam k hitrejšemu razvoju (World Bank 2000).

¹⁸ Pri tem naj opozorim, da uradni podatki o obsegu URP RS do leta 2001 ne obstajajo, podatki za naslednja leta (vse do leta 2006) pa so neceloviti in metodološko neusklajeni z OECD metodologijo. Podatki, ki so prikazani v tem poglavju temeljijo na preračunih iz proračuna RS, ki so prikazani v Mavko (2006, 39–44).

pridobljene državnosti¹⁹ in so v tem obdobju znašali med 1,25 in 2,9 milijonov EUR letno²⁰ ter (ii) bilateralne pomoči, predvsem v obliki humanitarne in tehnične pomoči državam na območju nekdanje SFRJ, ki so se soočale z grozotami vojne (predvsem Bosni in Hercegovini ter Hrvaški) (Mrak 2002b, 2). Kot odziv na vojno je tako Slovenija v tem obdobju namenila med 7,93 in 10 milijonov EUR letno za financiranje več kot 10.000 beguncev iz držav nekdanje SFRJ nastanjenih v Sloveniji. Del svoje humanitarne pomoči pa je usmerjala tudi neposredno v regijo, in sicer je, po podatkih iz slovenskega proračuna, v obdobju 1993–1996 za bilateralno humanitarno pomoč namenila približno 0,52 milijona EUR (največ za Bosno in Hercegovino), pretežno za gospodarsko obnovo. Vendar naveden znesek zagotovo podcenjuje obseg celotne razvojne pomoči, saj le deloma zajema pomoč v naravi (Mavko 2006, 44).

Na podlagi zgoraj navedenih razpoložljivih podatkov je mogoče zaključiti, da je obseg slovenske URP med leti 1993 in 1996 znašal med 10 in 12,5 milijonov EUR v tekočih cenah, kar je predstavljalo okoli 0,08 odstotka BDP (*ibid.*). Kot lahko vidimo iz strukture podeljene pomoči, je bila ta namenjena predvsem iz varnostnih motivov, za doseganje in krepitev politične stabilnosti in miru ter zmanjšanje napetosti med različnimi etničnimi skupinami in za preprečevanje oziroma omilitev nevojaških groženj varnosti²¹ (nenadzorovani migracijski tokovi in organizirani kriminal).

3.1.2 Mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije v obdobju 1997–2003

V letu 1997 je RS na področju MRS vstopila v novo fazo, zaznamovano s povečanjem obsega URP. Do te prelomnice je prišlo zaradi (i) ureditve dolžniških razmerij do tujih upnikov, ki jih je Slovenija nasledila od nekdanje SFRJ (in se tako finančno osamosvojila od bivše SFRJ); (ii) sklenitve Pridružitvenega sporazuma z EU²² in (iii) zaradi izboljšanja razmer po nekajletni vojni na območju nekdanje SFRJ ter podpisa Daytonskega sporazuma leta 1995, kar je prispevalo k politični stabilizaciji Jugovzhodne Evrope (JVE) (Mrak 2002b, 2). Vendar se ti dogodki niso odrazili zgolj v povečanju obsega celotne URP, temveč tudi v njeni strukturi (Bučar in Udovič 2007, 855).

¹⁹ RS je v tem obdobju plačevala multilateralne prispevke ZN in njenim agencijam, Medameriški razvojni banki (*Inter-American Development Bank – IDB*), Evropski banki za obnovo in razvoj (*European Bank for Reconstruction and Development – EBRD*), skupini SB in IMF (Mrak 2002b, 2).

²⁰ Prispevki URP so v diplomski nalogi preračuni iz SIT v EUR po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

²¹ Razvojna pomoč predstavlja učinkovito sredstvo za boj proti tem grožnjam varnosti, saj odpravlja njihove vzroke (Burnell 1997, 70–74).

²² S Pridružitvenim sporazumom z EU je Slovenija formalno dosegla pravno-institucionalni okvir za nadaljnje vključevanje v enotni notranji trg EU ter za priprave za članstvo v njej (Bavčar 1998).

Krepitev slovenskega sodelovanja z mednarodnimi institucijami se je v tem obdobju odrazila v povečevanju deleža multilateralne pomoči, kar lahko razberemo iz tabele 3.1

Tabela 3.1: Multilateralni prispevki URP RS 2000–2003, v mio EUR

	2000	2001	2002	2003
Multilateralna pomoč, od tega	2,98	2,44	3,77	4,77
<i>članarine in prispevki v okviru MZZ</i>	0,72	0,93	1,76	1,91
<i>skupina SB</i>	0,47	-	0,16	0,38
<i>IDB</i>	0,57	0,2	0,008	-
<i>EBRD</i>	0,56	0,49	0,61	0,72
<i>ostale članarine in prispevki</i>	0,66	0,82	1,23	1,76

Vir: Mavko 2006, 44; lastni izračuni.

Bilateralno pomoč je Slovenija v tem obdobju večinoma usmerjala v države JVE, kjer je zaradi zgodovinske, geografske ter jezikovne povezanosti in tranzicijskih izkušenj lahko delovala bolj učinkovito (MZZ 2005, 26), hkrati pa so se ji z umiritvijo razmer na tem območju odprle možnosti za večjo gospodarsko in politično aktivnost. URP, ki je v tem obdobju prešla od pretežno humanitarne v oblike tehnične in finančne pomoči, je bila v prvi vrsti namenjena politični in gospodarski stabilizaciji regije. Večina projektov se je izvajala na osnovi Strategije Vlade RS iz leta 1999 o vključevanju Slovenije v gospodarsko obnovo držav JVE, pretežno skozi mehanizme Pakta stabilnosti za JVE.²³ Le-ta je postal osrednji mehanizem za usmerjanje slovenske bilateralne razvojne pomoči v obdobju 1997 do 2004 (Mrak in drugi 2007b, ix).

V okviru Pakta stabilnosti²⁴ so v obdobju 1997–1999 različna ministrstva namenila več kot 4,1 milijonov EUR za odstranjevanje min in pomoč žrtvam min v Bosni in Hercegovini, pomoč pri volitvah, humanitarno pomoč ter ekonomsko in razvojno pomoč. Znatno je bil tudi obseg pomoči beguncem, ki se je vseskozi ohranjal okoli ravni 4,2 milijonov EUR letno (Mrak in

²³ Pakt stabilnosti za JVE (v nadaljevanju Pakt stabilnosti) je bil sprejet 10. junija 1999 na Kölnski konferenci na ravni zunanjih ministrov na pobudo EU v tesnem sodelovanju z ZDA in G8, kateri se je pridružilo več kot 40 držav in mednarodnih organizacij. Ustanovljen je bil 30. julija 1999 s podpisom Sarajevske deklaracije pod pokroviteljstvom Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) (Stability Pact for Southeastern Europe 2007, 3). Je politična pobuda oziroma deklaracija, katere cilj je spodbuditi in okrepiti sodelovanje med državami JVE ter krepiti mir, demokracijo, spoštovanje človekovih pravic, gospodarsko blaginjo ter varnost (Stability Pact for Southeastern Europe 2008). Države prejemnice pomoči znotraj Pakta stabilnosti danes so: Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Makedonija, Moldavija, Črna gora, Romunija in Srbija. Sestavljajo ga tri delovna omizja: (i) demokracija in človekove pravice, (ii) gospodarska obnova in razvoj ter (iii) varnostno - obrambna vprašanja (Stability Pact for Southeastern Europe 2007, 3, 7). Uspešnost delovanja Pakta stabilnosti je bila glavni motiv za prehod od Pakta stabilnosti na Svet za regionalno sodelovanje, ki je pričel delovati 27. februarja 2008 in bo samostojno urejal odnose v JVE ter pomagal državam izpolniti pogoje za pridružitvev evroatlantskim integracijam (MZZ 2008c).

²⁴ Pregled slovenskega sodelovanja v Paktu stabilnosti je dosegljiv na spletni strani MZZ.

drugi 2007b, x). V obdobju 2000–2004 je celotni finančni prispevek Slovenije za projekte Pakta stabilnosti znašal 12,5 milijona EUR (MZZ 2008a).

Ob projektih znotraj Pakta stabilnosti je Slovenija razvijala tudi druge oblike bilateralnega razvojnega sodelovanja, in sicer financiranje šolnin, štipendij ter tečajev slovenskega jezika za študente iz DVR ter konkretne projekte kot so usposabljanje in izobraževanje policistov s strani slovenske policije in vojske v mednarodnih mirovni misijah, projekt Izraelsko-palestinski otroci v Sloveniji, donacija za sanacijo černobilskega sarkofaga po jedrski katastrofi, idr. (MZZ 2005). Del bilateralne pomoči predstavlja tudi financiranje institucij, ki jih je RS ustanovila z namenom podeljevanja razvojne pomoči v regiji. Te institucije so Ustanova »SKUPAJ«,²⁵ Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min (*International Trust Fund For Demining and Mine Victims Assistance – ITF*)²⁶ in CEF²⁷ (Bučar in Udovič 2007, 855). Obseg in struktura bilateralne razvojne pomoči v obdobju 2000–2003 sta predstavljena v tabeli 3.2.

Tabela 3.2: Bilateralni prispevki URP RS v obdobju 2000–2003, v mio EUR

Bilateralna pomoč, od tega	2000	2001	2002	2003
<i>Pakt stabilnosti v JVE</i>	3,3	1,76	2,5	2,35
<i>Humanitarna pomoč</i>	0,24	0,38	0,26	0,49
<i>Pomoč beguncem, azilantom in migrantom</i>	4,09	4,5	4,27	3,2
<i>Ostalo</i>	1,3	2,09	3,12	3,22
SKUPAJ	8,93	8,73	10,15	9,24
SKUPAJ MZZ	/	/	15,51	14,37

Vir: MZZ 2005, 25; Mavko 2006, 43; lastni izračuni.

Na podlagi podatkov navedenih v tabelah 3.1 in 3.2 je mogoče zaključiti, da je skupni obseg slovenske URP med leti 2000 in 2003 znašal med 11,1 in 19 milijonov EUR v tekočih cenah, kar pomeni, da je Slovenija v tem obdobju (po podatkih preračunanih iz proračuna) za URP namenjala med 0,05 in 0,08 odstotkov BND²⁸. Če upoštevamo podatke MZZ (2005, 25), pa je

²⁵ Ustanova »SKUPAJ« je bila ustanovljena leta 2002 z namenom zaščititi otroke in izboljšati njihovo psihosocialno počutje na področjih prizadetih zaradi oboroženih spopadov, terorističnih napadov, naravnih ali tehničnih nesreč in zaradi njihovih neugodnih socialnih okoliščin (Ustanova »SKUPAJ« 2008).

²⁶ ITF je humanitarna in neprofitna organizacija, ustanovljena marca 1998 z namenom financiranja dejavnosti razminiranja in pomoči žrtvam min s psihično in socialno-ekonomsko rehabilitacijo v JVE (International Trust Fund 2008).

²⁷ CEF je bil ustanovljen v januarju 2001 z namenom zagotoviti institucionalni prenos znanja in izkušenj, ki jih je Slovenija pridobila v procesu reform javnih financ, na ostale države v JVE. V okviru tega CEF organizira različne delavnice in seminarje s področja javnih financ, proračuna, javnega dolga, računovodstva, internega nadzora idr. (Center of Excellence in Finance 2008).

²⁸ BND je enak BDP in saldu primarnih dohodkov (od dela in kapitala) s tujino. BDP pa je enak vsoti dodane vrednosti v osnovnih cenah vseh domačih (rezidenčnih) proizvodnih enot in neto davkov na proizvode in storitve (davki na proizvode in storitve, zmanjšani za subvencije po proizvodih in storitvah).

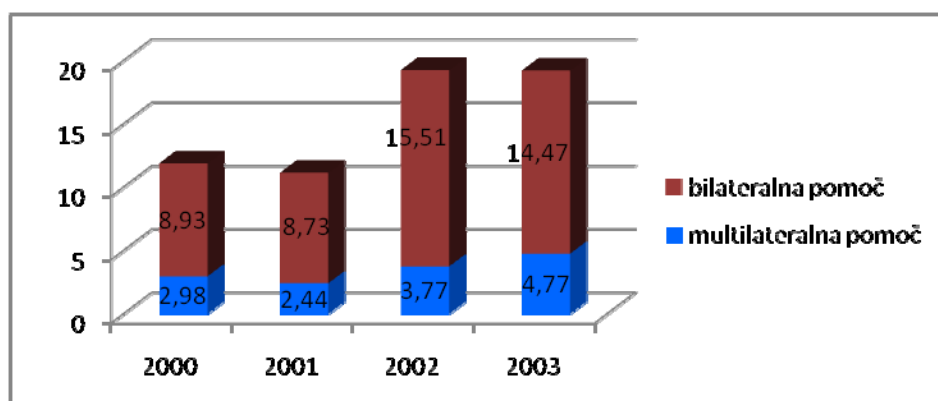
ta delež v letih med 2000 in 2003 znašal med 0,07 in 0,09 odstotka BND. Do odstopanj med podatki prihaja zaradi nepreglednosti izdatkov za URP v proračunu RS ter zaradi metodoloških razhajanj.

Tabela 3.3: Obseg izdatkov celotne URP RS v obdobju 2000–2003, v mio EUR

	2000	2001	2002	2003
SKUPAJ ²⁹	11,92	11,17	13,93	14,01
SKUPAJ MZZ ³⁰	/	/	19,01	17,76
DELEŽ BND ³¹	0,07 %	0,06 %	0,06 %	0,06 %
DELEŽ BND (glede na podatke MZZ)	/	/	0,09 %	0,07 %

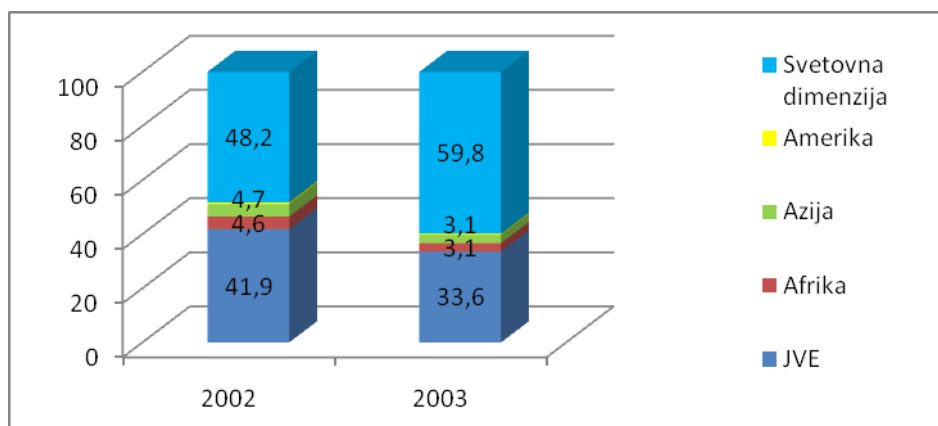
Vir: MZZ 2005, 25; Mavko 2006; lastni izračuni.

Graf 3.1: Obseg bilateralne in multilateralne URP RS, 2000–2003, v mio EUR



Vir: MZZ 2005, 25; lastni izračuni.

Graf 3.2: Razdelitev sredstev URP po svetovnih regijah, 2002-2003, v %



Vir: MZZ 2005, 13; lastni izračuni.

²⁹ Podatki so pridobljeni na podlagi preračunov iz proračunov RS (Mavko 2006).

³⁰ Podatki vključujejo še 10 odstotno povečanje iz naslova administrativnih stroškov (MZZ 2005, 25).

³¹ Statistični urad RS (SURS) navaja naslednje podatke za BND: v letu 2000 je BND znašal 17.963,6 milijonov EUR (4.304.803 milijonov SIT); v letu 2001 20.080 milijonov EUR (4.812.013 milijonov SIT); v letu 2002 22.232,5 milijonov EUR (5.327.800 milijonov SIT) in v letu 2003 24.108,7 milijonov EUR (5.777.403 milijonov SIT) (SURS 2005).

3.2 Pomen procesa približevanja Evropski uniji za razvoj slovenske razvojne politike

S prehajanjem med gospodarsko razvitejše države in delovanjem v različnih mednarodnih organizacijah je Slovenija vedno bolj prevzemala del politične in tudi moralne odgovornosti do manj razvitih držav. K zavedanju Slovenije o njeni odgovornosti do DVR je v veliki meri pripomogel že sam proces približevanja EU, saj jo je venomer opozarjal na pomanjkljivosti delovanja na tem področju in jo spodbujal k oblikovanju razvojne politike, ki lahko sledi zahtevam EU. Kljub pomembnosti področja razvojne politike na ravni EU, pa v procesu pogajanj le-to ni bilo deležno ustrezne pozornosti, kar pomeni, da je Slovenija svojo politiko razvojne pomoči pričela bolj intenzivno oblikovati šele z vstopom v EU (Bučar in Udovič 2007, 843).

Če hočemo razumeti pomembnost procesa priključevanja Slovenije v EU za področje razvojne politike, je potrebno pogledati že v čas oblikovanja predpristopne strategije za pripravo držav srednje in vzhodne Evrope na članstvo EU. Tako je leta 1994 Evropski svet (ES) v Essen-u opredelil predpristopno strategijo za članstvo v EU za države srednje in vzhodne Evrope, ki je temeljila na izvajanju evropskih sporazumov, programu finančne pomoči PHARE (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*), strukturnem dialogu med državami članicami in državami kandidatkami ter na odprtju programov in agencij Evropske skupnosti³² (European Council 1994). Kljub pomembnosti predpristopne strategije za oblikovanje odnosa med EU in tedanjimi državami kandidatkami, le-ta ni vključevala področja razvojnega sodelovanja, kar kaže, da razvojno sodelovanje tedaj ni predstavljajo prioritete niti za EU niti za pridružene članice (Trialog 2002, 9). Če bi EK že takrat poudarila pomen politike razvojnega sodelovanja, bi, po mnenju predstavnikov Trialog-a³³ (2002, 10), s tem vplivala na razvoj te politike v procesu pristopnih pogajanj in na njeno stanje danes. EK bi morala politiko razvojnega sodelovanja vključiti v program PHARE, bolj aktivno sodelovati z NVO in državami pristopnicami, še posebej pri programih izobraževanja strokovnih delavcev na tem področju (*ibid.*). Tudi države kandidatke bi morale že takrat sodelovati v skupnih programih

³² Omenjeno strategijo (s posebno strategijo za Ciper in Malto) je leta 1997 na podlagi predlogov EK zbranih v Agendi 2000 sprejel ES v Luksemburgu (European Commission 2001, 10).

³³ Projekt Trialog, ki se je pričel v marcu 2000, je namenjen krepitvi razvojnega sodelovanja ter zavedanja o pomembnosti razvojnih vprašanj skozi popolno integracijo nevladnih razvojnih organizacij (NVRO) novih držav članic (*New Member States – NMS*) in držav kandidatk v CONCORD (Evropska konfederacija NVO za razvoj) in evropske razvojne platforme (Trialog 2008).

šolanja in usposabljanja na področju razvojnega sodelovanja, kar pa zaradi dejstva, da so bile te države sredi tranzicijskih procesov, ni bilo postavljeno v ospredje.

Področje razvojnega sodelovanja je večjo težo pridobilo v času pristopnih pogajanj,³⁴ ki so obsegala 31 poglavij, katera so obravnavala vsa področja evropskega pravnega reda (Služba Vlade RS za evropske zadeve 2007). Vprašanja razvojnega sodelovanja so bila obravnavana v okviru poglavja 26 z naslovom »Zunanji ekonomski odnosi in mednarodna razvojna pomoč« (Ožja pogajalska skupina za pristop RS k EU 2000, 287). Po mnenju predstavnikov Trialog-a (2002, 11) bi EK področje MRS morala obravnavati v ločenem poglavju in v obliki uradnega sporazuma definirati napredek kandidatke na tem področju. Države kandidatke pa bi morale v najkrajšem času sprejeti nacionalno politiko razvojnega sodelovanja in definirati cilje le-tega. Slovenija je bila na tem področju ob začetku pogajanj zelo šibka, o čemer priča tudi pogajalsko izhodišče Slovenije na področju razvojne politike, v katerem je poudarila pomanjkanje izkušenj in sredstev za izvajanje te politike ter hkrati izrazila željo po sodelovanju v prihodnosti (Ožja pogajalska skupina za pristop RS k EU 2000, 289).

Po sklepu ES v Luksemburgu (European Council 1997, 29 tč.) je EK od konca leta 1998 pripravljala redna poročila o napredku držav kandidatke za vstop v EU v luči kopenhagenskih meril³⁵ ter preverjala hitrost, s katero sprejemajo pravni red EU. V nadaljevanju bom na kratko predstavila redna poročila EK o napredku Slovenije pri vključevanju v EU ter izhodiščno mnenje o prošnji Slovenije za članstvo v EU, pri čemer se bom osredotočila na področje MRS.

V prvem rednem poročilu (EK 1998, 40) je EK ugotovila počasen napredek Slovenije v smeri izpolnjevanja kopenhagenskih meril, saj je izpolnjevala zgolj ekonomskega in političnega, prav tako pa ni zabeležila napredka na področju MRS. Podobno sliko na področju MRS je EK zabeležila v drugem rednem poročilu (EK 1999, 3.8. pogl.) leta 1999, v katerem je izrazila nezadovoljstvo nad dejstvom, da Slovenija še vedno ni določila, katera ustanova bo prevzela usklajevanje dejavnosti EDF, niti ni načrtovala ustanovitve nove. Leta 2000 je EK (2000, 88) v

³⁴ Pristopna pogajanja so se pričela 31. marca 1998 in so bila zaključena decembra 2002 na zasedanju ES v Kopenhagnu.

³⁵ Kopenhagenska merila kot pogoj za članstvo držav kandidatke v EU, ki so bila opredeljena na ES v juniju 1993, so: (i) država kandidatka mora doseči stabilnost institucij, ki zagotavljajo demokracijo, pravno državo, človekove pravice in spoštovanje ter zaščito manjšin; (ii) obstoj delujočega tržnega gospodarstva in sposobnost spopasti se s pritiski tekmovalnosti ter tržnimi silnicami znotraj EU; (iii) zmožnost kandidatke prevzeti dolžnosti članstva vključno s spoštovanjem ciljev politične, gospodarske ter denarne unije (European Council 1993).

mnenju o prošnji Slovenije za članstvo v EU³⁶ opozorila na šibkost politik na področju MRS, saj Slovenija ni imela zagotovljenih proračunskih sredstev za pomoč pri razvoju, čeprav je finančno pomagala pri rekonstrukciji Bosne in Hercegovine. Hkrati je poudarila nujnost sodelovanja Slovenije pri financiranju EDF po pristopu. To je zapisala tudi v tretjem rednem poročilu (European Commission 2000, 73) leta 2000 ter kljub uspehom Slovenije v sodelovanju v humanitarnih projektih v okviru Pakta stabilnosti in ITF-a, poudarila nujnost tesnejšega sodelovanja z EU. Četrto redno poročilo (EK 2001, 83) leta 2001 je ponovno prineslo nezadovoljstvo EK zaradi počasnosti in pomanjkljivosti reforme javne administracije, saj Slovenija še vedno ni imenovala osrednje institucije, odgovorne za področje MRS.³⁷

Poglavje 26 je bilo po dveh letih pogajanj 1. junija 2001 začasno zaprto, saj se je za Slovenijo izkazalo kot sporna točka. EU je namreč zavrnila slovensko zahtevo po desetletnem prehodnem obdobju, v katerem bi Slovenija sklenila dogovore o prosti trgovini z državami nekdanje SFRJ (Hrvaško in Makedonijo), z Bosno in Hercegovino ter Zvezno republiko Jugoslavijo, saj je bila prepričana, da to predstavlja kršitev načel prostega trga. Slovenija je svojo zahtevo argumentirala kot pozitiven premik k stabilizaciji JVE, saj le-ta bolj kot razvojno pomoč potrebuje trg za lasten razvoj.³⁸ Kot odziv je EU ob Paktu stabilnosti z državami na ozemlju nekdanje SFRJ in z Albanijo začela sklepati Stabilizacijske in priključitvene sporazume, h katerim je bila na tehnični ravni povabljen tudi Slovenija (Bučar in Brinar 2005, 110).

V šestem rednem poročilu (European Commission 2002b, 105–7) leta 2002 je EK izrazila zadovoljstvo nad napredkom Slovenije na področju MRS. Ugotovila je, da Slovenija, kljub pretežni usmerjenosti na področje JVE v okviru Pakta stabilnosti, sodeluje tudi v programih mednarodnih finančnih institucij in multilateralnih programih ZN. Prav tako je izrazila zadovoljstvo nad odločitvijo Vlade marca 2002, da znotraj MZZ vzpostavi posebno koordinacijsko telo odgovorno za podeljevanje razvojne in humanitarne pomoči. V zadnjem, celovitem poročilu (EK 2003, 44) z leta 2003 je EK pozitivno ocenila stanje na področju razvojne politike, saj je Slovenija vzpostavila sistem nacionalne koordinacije razvojne in

³⁶ Mnenje vsebuje opis dotedanjih odnosov med Slovenijo in EU; analizo stanja na področju demokracije, pravne države, človekovih pravic ter varstva manjšin; oceno stanja in perspektiv Slovenije na področju tržnega gospodarstva ter sposobnosti vzdrževanja konkurenčnim pritiskom; obravnavo sposobnosti Slovenije, da sprejme obveznosti članstva (*acquis* EU, sekundarno zakonodajo ter politike EU) in splošno oceno stanja in perspektiv Slovenije glede pogojev za članstvo v EU ter priporočilo v zvezi s pogajanjmi o pristopu (EK 2000, 6).

³⁷ Takrat je bilo za vprašanje razvojne pomoči zadolženo Ministrstvo za gospodarstvo, ki pa ni delovalo kot osrednji organ.

³⁸ *Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije za področje 26: Zunanji ekonomski odnosi in mednarodna razvojna pomoč*, sprejeto leta 2000.

humanitarne pomoči, zagotavljala ustrezen obseg sredstev ter je bila v fazi dokončevanja priprav za prevzem razvojne politike EU. Kljub napredku pa je EK izrecno zahtevala, da Slovenija zagotovi razvojno politiko v skladu z načeli EU in sledi smernicam OECD DAC ter zavezam in ciljem v okviru ZN in drugih mednarodnih organizacij.

Kot razberemo iz poročil EK o napredku Slovenije v procesu priključevanja EU, je MRS predstavljalo obrobno področje pogajanj, saj je EK o njem zapisala le nekaj vrstic mnenja. EK je vseskozi opozarjala na organizacijske in institucionalne pomanjkljivosti, ki jih pa je Slovenija le počasi dosegala. Po mojem mnenju slovenski sistem MRS ob vstopu v EU še ni bil toliko razvit, da bi lahko učinkovito sledil zahtevam in obveznostim, ki jih je prineslo članstvo v EU in se je izpopolnil komaj v letih po vstopu.

V nadaljevanju bom pokazala na značilnosti in razvoj sistema MRS po vstopu v EU, ki predstavlja prelomnico na tem področju, saj je Slovenija takrat formalno postala država donatorica razvojne pomoči, čeprav njena donatorska tradicija seže že v obdobje SFRJ. Skozi pregled razvoja MRS in usmeritev zunanje politike, bom skušala odgovoriti na izhodiščno vprašanje zastavljeno v uvodu, ali MRS predstavlja strateško usmeritev oziroma prednostno področje slovenske zunanje politike in pokazati, katere so tiste pomanjkljivosti, ki ne dovoljujejo, da bi MRS označila za instrument le-te.

4 SISTEM MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE PO VSTOPU V EVROPSKO UNIJO

S 1. majem 2004 je Slovenija stopila med oblikovalce evropske razvojne politike, saj je prevzela obveznosti, katere ji na tem področju nalaga evropski pravni red. Po vstopu v EU je pričela bolj intenzivno razvijati sistem MRS, tako na institucionalni ravni kot v okviru povečevanja sredstev za razvojno sodelovanje, kar lahko pojasnim kot rezultat razvoja tega področja v času pridruževanja EU, posledico zahtev, ki jih je postavila EU, moralni odziv na razmere v DVR ter željo po umestitvi tega področja v zunanjepolitične usmeritve. Leta 2006 je sprejela ZMRS, ki služi kot ogrodje za oblikovanje politike razvojnega sodelovanja, v juliju 2008 pa še Resolucijo, ki pomeni podlago za nadaljnje načrtovanje, financiranje in izvajanje slovenske razvojne pomoči. Pri tem je potrebno poudariti, da Slovenija pri svojem delovanju na tem področju skuša slediti zahtevam in načelom razvojne politike EU.³⁹

4.1 Kratak pregled obveznosti, ki jih prinaša članstvo v EU

Pravno podlago⁴⁰ je evropska razvojna politika dobila leta 1993, ko je v veljavo stopila Pogodba o Evropski uniji (PEU) oziroma Maastrichtska pogodba, ki je opredelila cilje in načela politike razvojnega sodelovanja EU. PEU tako v 130u. členu (177. člen Amsterdamske pogodbe) izpostavlja pomembno načelo dopolnjevanja v MRS, saj določa, da »p/olitika Skupnosti na področju razvojnega sodelovanja dopolnjuje politike držav članic / .../, pri čemer so njeni cilji (i) pospeševanje trajnostnega gospodarskega in družbenega razvoja DVR, zlasti najmanj razvitih držav (*Least Developed Countries* – LDC); (ii) spodbujanje učinkovitega in postopnega vključevanja DVR v svetovno gospodarstvo; (iii) boj proti revščini v DVR; ter (iv) utrjevanje demokracije in vladavine prava ter spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Omenjeni člen prav tako določa, da morajo biti razvojni cilji vključeni v izvajanje vseh drugih politik, ki bi lahko vplivale na DVR, kar kaže na potrebo po skladnosti politik za razvoj (*Policy Coherence for Development* – PCD)⁴¹ (PEU, 130v čl.).

³⁹ EU je skupaj s svojimi članicami največji donator na področju razvoja, saj prispeva več kot polovico globalne URP, pa tudi največ humanitarne pomoči. V letu 2007 je EU prispevala kar 9,8 milijard evrov za namene ODA, kar je skoraj 60 odstotkov celotne svetovne pomoči (OECD 2008c).

⁴⁰ Začetke oblikovanja evropske razvojne politike lahko zasledimo že ob podpisu Rimske pogodbe leta 1957, ko so države članice Evropske gospodarske skupnosti ter kolonije subsaharske Afrike, Pacifika in Karibov (AKP) ustanovile EDF ter uredile sistem zagotavljanja finančne in tehnične pomoči (Hurt 2005). Kljub razvojnim prizadevanjem pa se je prava pravna podlaga razvojnega sodelovanja EU oblikovala relativno pozno zaradi pomanjkanja soglasja med članicami o nujnosti zmanjševanja revščine (Brown in O'Connor 1996, 105).

⁴¹ Leta 2005 so se države EU dogovorile, da bodo z namenom doseganja MDG pristop PCD uporabile na 12 področjih politik: trgovina, okolje, podnebne spremembe, varnost, kmetijstvo, ribištvo, socialna razsežnost

PEU ne postavi zgolj pravnih temeljev za razvojno sodelovanje, temveč tudi tri ključna načela le-tega (gre za t. i. tri c-je):

- komplementarnost (*complementarity*) razvojnega sodelovanja: razvojna politika je postala deljena pristojnost EU, saj so države članice EK v upravljanje prenesle pomemben delež svojega razvojnega sodelovanja, a hkrati še naprej upravljajo bilateralne razvojne programe pomoči, ki lahko imajo drugačne politične in strateške pristope. Zato je pomembno, da med državami članicami in EU, obstaja jasna delitev dela (Bučar in Udovič 2007, 850);
- koordinacija (*coordination*): temelji na redni in celoviti izmenjavi informacij in posvetovanjih med institucijami EU in državami članicami o politiki in programih razvojnega sodelovanja (*ibid.*);
- skladnost (*coherence*) politik: PCD je eden od ključnih, vendar najtežje izvedljivih načel, saj se v praksi razvojni cilji nemalokrat podredijo gospodarskim interesom držav članic (Santiso 2002, 404; Bučar in Udovič 2007, 851).

Pogodba iz Nice (2003), ki sledi Amsterdamski pogodbi (1999), ohranja določila prejšnjih pogodb in dodaja nov 181a. člen, ki določa, da mora »skupnost izvajati ukrepe gospodarskega, finančnega in tehničnega sodelovanja s tretjimi državami« (Pogodba iz Nice, 181. čl.)

Ob pravno zavezujočih dokumentih, imajo veliko težo na oblikovanje razvojne politike EU ter predvsem na države članice tudi politično in moralno zavezujoči dokumenti. Le-ti izhajajo iz zaveze po doseganju MDG, katerih glavni namen je boj proti revščini in doseganje trajnostnega razvoja. Najpomembnejši tovrstni razvojni dokument je Evropsko soglasje o razvoju (*The European Consensus on Development – ECD*), ki na evropsko raven postavi smernice sprejete na Mednarodni konferenci za financiranje za razvoj⁴² v Monterreyu leta 2002. Dokument je še posebej pomemben, ker prvič v petdesetih letih razvojnega sodelovanja določa okvir skupnih ciljev, vrednot in načel (European Commission 2007a). Za osrednji cilj postavlja odpravo

globalizacije, zaposlovanje in dostojno delo, migracije, raziskave, informacijska družba, promet in energetika (European Commission 2008a).

⁴² Na mednarodni konferenci o financiranju razvoja v Monterreyu med 18. in 22. marcem 2002 je mednarodna skupnost sprejela Monterreysko soglasje, ki s ciljem izničenja revščine ter doseganja gospodarske rasti in trajnostnega razvoja določa smernice financiranja za razvoj. Države so se zavezale, da bodo (i) za razvoj v svetu uredile financiranje na javni in zasebni ravni ter na tak način zagotovile skladnost in učinkovitost makroekonomskih politik; (ii) da bodo spodbujale povečanje neposrednih tujih investicij in drugih zasebnih kapitalskih tokov; (iii) da bodo spodbujale mednarodno trgovino kot gonilno silo razvoja; (iv) da se bodo zavzemale za povečanje ODA tako, da bodo dosegle raven 0,7 odstotka BND; (v) da bodo odgovorno obravnavale vprašanje zunanjega dolga in težile k njegovemu zmanjšanju; ter (vi) da bodo spodbujale skladnost in doslednost mednarodnega monetarnega, finančnega in trgovinskega sistema za podporo razvoja (United Nations 2003).

revščine v kontekstu trajnostnega razvoja (ECD, 11. čl.), kot skupne vrednote pa opredeli: (i) spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin; (ii) mir, demokracijo in dobro vladanje; (iii) enakost med spoloma; (iv) vladavino prava, solidarnost in pravičnost (ECD, 13. čl.). Države članice naj bi se pri doseganju ciljev in vrednot razvojne politike ravnale v skladu z naslednjimi načeli: (i) lastništvo in partnerstvo (DVR so primarno odgovorne za oblikovanje in izvajanje lastne razvojne strategije in programov); (ii) poglobljeni politični dialog med državami članicami in institucijami EU; (iii) udeležba civilne družbe; (iv) enakost med spoloma; (v) odzivanje na probleme v t. i. krhkih državah (ECD, 14.–22. čl.). Pomemben del EDC predstavlja časovnica povečevanja deleža razvojne pomoči v BDP, katero je sprejel že Svet EU maja 2005 (Council of the EU 2005, 3) in predstavlja dodaten korak EU k implementaciji razvojne politike (Bučar in Udovič 2007, 850). »Stare« države članice so se zavezale, da bodo delež ODA do leta 2010 povečale na 0,56 odstotka BDP (66 milijonov EUR), do leta 2015 pa na 0,7 odstotka BDP. NMS⁴³ naj bi za ODA do leta 2010 namenile 0,17 odstotka BDP, do leta 2015 pa bi ta delež povečale na 0,33 odstotka BDP (ECD, 23. čl.). Sredstva razvojne pomoči bo EU dodeljevala najmanj razvitim državam in državam s srednjim dohodkom. Prednost bodo imele države z najnižjim oziroma nizkim dohodkom, hkrati pa bo več kot polovica vse pomoči namenjena afriški celini. Sredstva bodo dodeljena v skladu z načelom koncentracije ter potrebami in dejanskim stanjem v državah prejemnicah (ECD, 66. čl.).

EDC kot ključni element skupne vizije evropske razvojne politike izpostavi učinkovitost pomoči, k čemu so se države EU zavezale že z Rimsko deklaracijo o usklajevanju leta 2003 in Pariško deklaracijo o večji učinkovitosti pomoči leta 2005. S slednjo so se države zavezale k izboljšanju učinkovitosti pomoči s sodelovanjem, delitvijo dela in harmonizacijo nudene pomoči, z uskladitvijo pomoči s potrebami države prejemnice in z večjo vlogo DVR pri vodenju njihovih razvojnih politik in strategij. NMS, tudi Slovenija, bodo v skladu s smernicami Pariške deklaracije kot novi donatorji svojo razvojno politiko gradile na: (i) prenašanju izkušenj na področju upravljanja tranzicije; (ii) omejitvi na določeno število sektorjev oziroma tematik podeljevanja razvojne pomoči (glede na višino razpoložljivih finančnih sredstev, geografsko in sektorsko strokovnost ter mnenje oziroma oceno partnerske države);⁴⁴ (iii) transparentnem delovanju in razvijanju nacionalnih kazalcev za preučevanje razmer in ocenjevanje napredka v partnerski državi; (iv) razvijanju instrumentov za

⁴³ Med NMS uvrščamo države članice, ki so se EU pridružile po letu 2004.

⁴⁴ Z izrazom partnerske države označujem države prejemnice razvojne pomoči.

razdeljevanje pomoči, ki so usmerjeni v dolgoročne učinke in omogočajo potrebne reforme in (v) prizadevanju za ozaveščanje in izobraževanje svojih državljanov glede razvojnih vprašanj (Bučar in Udovič 2007, 853–4).

Leta 2006 je EK sprejela tri dokumente oziroma sporočila, ki tvorijo »paket učinkovitosti pomoči« (*aid effectiveness package*),⁴⁵ v katerem je predlagala akcijski načrt za izboljšanje učinkovitosti, skladnosti in učinka razvojne pomoči EU z devetimi časovno omejenimi ukrepi,⁴⁶ ki naj bi jih skupaj izvajale EK in države članice (Europa 2007). Med cilji teh sporočil Bučar in Udovič (2007, 852) izpostavljata naslednje: (i) oblikovanje skupnega okvira za načrtovanje razvojne pomoči z opisi profilov držav, s splošno analizo razmer, z matrico donatorjev in politik EU; (ii) delitev dela med donatorji, ki bo temeljilo na primerjalnih prednostih posameznega donatorja⁴⁷ in (iii) povečevanje skupnih aktivnosti EU preko sofinanciranja.

Leto 2008 predstavlja prelomnico v prizadevanjih EU za razvoj, saj bo v tem letu preizkušena kredibilnost EU kot vodilne globalne donatorice razvojne pomoči.⁴⁸ To je še toliko bolj pomembno zaradi negativnih trendov v evropski razvojni politiki: obseg sredstev URP EU se je iz 47,7 milijarde EUR v letu 2006 znižal na 46,1 milijarde EUR v letu 2007 in tako padel iz 0,41 odstotka na 0,38 odstotka BND (OECD 2008č). Če hočejo EU in njene države članice

⁴⁵ Paket učinkovitosti pomoči tvorijo naslednja sporočila EK (2006 b, c, č):

- *Sporočilo Komisije: Pomoč EU: nuditi več, hitreje in bolje*, COM (2006) 87 konč.. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0087:FIN:SL:PDF> (15. april 2008).
- *Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Okrepiti evropski vpliv: Skupni okvir za izdelavo državnih strateških dokumentov in skupno večletno načrtovanje*, COM (2006) 88 konč.. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0088:FIN:SL:PDF> (15. april 2008).
- *Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Financiranje za razvoj in učinkovitost pomoči – Izzivi večanja obsega pomoči v obdobju 2006–2010*, COM (2006) 85 konč.. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0085:FIN:SL:PDF> (15. april 2008).

⁴⁶ Časovno omejeni ukrepi so: (1) posodobljen atlas donatorjev; (2) spremljanje procesov EU in DAC; (3) načrti; (4) skupni programski okvir; (5) operativna komplementarnost; (6) pospeševanje skupnih dejavnosti: katalitična vloga sofinanciranja EU; (7) krepitev vizije EU; (8) skupne lokalne ureditve; (9) pregled razvojnih predpisov EU.

⁴⁷ Koncept delitve dela je postal osrednji mehanizem EU za doseganje večje učinkovitosti podeljevanja razvojne pomoči. V zaključkih o smernicah EU glede komplementarnosti delitve dela, sprejetih v oktobru 2006, so se države članice zavezale, da bodo svojo udeležbo omejile na določeno število področij v posamezni partnerski državi; da bodo izvajale skupni programski okvir; ter da bodo partnerske države spodbudile, da izrazijo jasna stališča o primerjalnih prednostih donatoric ter o načinu, s katerim bi dosegli komplementarnost na stopnji države in področja. (Council of the EU 2006, 3–5). Tovrsten koncept delitve dela je dobil načelno podporo vseh držav članic EU, v praksi pa je postopoma začel delovati v času predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije (Bučar in Udovič 2007, 853).

⁴⁸ Leto 2008 je še posebej pomembno zaradi dveh konferenc, ki bosta MDG postavili za politične prioritete mednarodne skupnosti. Prva konferenca z naslovom »*Third High-Level Forum on Aid Effectiveness*«, ki bo potekala v Accri med 2. in 4. septembrom 2008, bo ocenila implementacijo Pariške deklaracije. Druga konferenca z naslovom »*Follow-up International Conference on Financing for Development*«, ki bo potekala v Dohi med 29. novembrom in 2. decembrom, pa bo preverila implementacijo zavez sprejetih na Mednarodni konferenci za financiranje razvoja v Monterreyu (European Commission 2008b, 4).

izboljšati negativne trende in s tem možnosti za doseganje MDG, morajo zdaj bolj kot nikoli prej izkoristiti svoj politični položaj in povečati obseg razvojne pomoči ter izboljšati njeno učinkovitost, oblikovati konsistentne razvojne politike in s tem ustvariti dinamiko, ki bo privedla celotno mednarodno skupnost k ukrepanju (European Commission 2008b, 4). S tem namenom je EU oblikovala naslednja priporočila: (i) več denarja (države naj za lažje doseganje zavez v okviru ECD pripravijo realni večletni finančni načrt, oblikujejo večletne strategije razvojnega sodelovanja ter programe plačil); (ii) zagotavljanje večje učinkovitosti pomoči; (iii) izboljšanje PCD in (iv) pomoč trgovini (do leta 2010 bi EU morala nameniti 2 milijardi EUR na leto za tehnično pomoč v trgovini, s posebnim poudarkom na pomoči državam AKP) (*ibid.*, 6–12). Ob aktivnem izvajanju zgoraj omenjenih mehanizmov ter celotne razvojne politike držav članic so po mnenju ES (European Council 2008, 16), MDG še vedno dosegljivi.

4.2 Izhodišča, cilji in načela mednarodnega razvojnega sodelovanja

Resolucija v 4. členu kot izhodišča za oblikovanje ciljev MRS določa: (i) skladnost z vrednotami in razvojnimi usmeritvami slovenske družbe in gospodarstva, (ii) skladnost s cilji mednarodne skupnosti na področju razvoja, še posebno s cilji EU in ZN in (iii) skladnost s cilji zunanje politike, katere sestavni del je MRS.

Vendar pa je razvojno sodelovanje širši koncept od zgoraj zapisanih izhodišč in od zunanje politike, saj se v njem zrcali celoten vrednostni sistem določene družbe, zaradi česar bi ob oblikovanju ciljev slovenskega razvojnega sodelovanja morali upoštevati rezultati javne razprave, ki bi zajela politične, humanitarne, gospodarske, sociološke in druge družbene vidike dodeljevanja razvojne pomoči DVR. Države namreč pri dodeljevanju razvojne pomoči ob humanitarnih in zunanjepolitičnih usmeritvah upoštevajo tudi jasne gospodarske interese. To pomeni, da bi morala Slovenija pri oblikovanju programov MRS upoštevati tudi naslednje tri sklope ciljev: (i) vzdržno zniževanje revščine v svetu; (ii) zagotavljanje miru in varnosti v mednarodnem okolju s posebnim poudarkom na politični stabilnosti v naši neposredni regiji (t. j. Zahodni Balkan⁴⁹) in (iii) podpora slovenskemu gospodarstvu na trgih DVR (Mavko 2006, 64).

⁴⁹ Med države Zahodnega Balkana uvrščamo Albanijo, Bosno in Hercegovino, Hrvaško, Makedonijo, Srbijo, Črno goro in Kosovo (European Commission 2008c).

ZMRS v 3. členu na področju MRS opredeljuje cilje, ki so skladni s cilji v Evropskem soglasju za razvoj, in sicer:

- boj proti revščini v DVR s podpiranjem njihovega gospodarskega in družbenega razvoja;
- zagotavljanje miru in človekove varnosti v svetu, zlasti s krepitvijo in pospeševanjem demokracije, pravne države, človekovih pravic in dobrega upravljanja v DVR;
- boj proti HIV/AIDS, malariji in drugim boleznim ter zmanjševanje umrljivosti novorojenčkov in mater;
- omogočanje vsem, ne glede na spol, raso ali vero, da dosežejo splošno ali osnovno raven izobrazbe;
- zagotavljanje trajnostnega razvoja, ki uravnoteženo vključuje cilje ohranjanja okolja, varstvo naravnih virov, ekonomsko rast in vzdržnost ter skrb za socialno vključenost in pravičnost;
- zagotavljanje osnovnih družbenih storitev in dobrega upravljanja ob upoštevanju družbene in osebne varnosti;
- krepitev dvostranskega in večstranskega sodelovanja s prednostnimi državami.

Sprejeti cilji in izhodišča odražajo MDG, hkrati pa nakazujejo, da naj Slovenija omeji število držav prejemnic pomoči zgolj na prednostne države in izbrane prioritete, saj bo s tem dosežena večja učinkovitost, zmanjšanje transakcijskih in ostalih stroškov ter lažji prodor med velike donatorice pomoči.

Za oblikovanje sistema MRS so ob dobro definiranih in usklajenih ciljnih pomembna tudi načela usmerjanja pomoči in sodelovanja s partnerskimi državami. Ta načela lahko razdelimo v dve skupini: (i) načela, o katerih so se države članice dogovorile na ravni EU in (ii) načela na nacionalni ravni (Mrak, in drugi 2007a, 55). Na ravni EU so seveda pomembna načela komplementarnosti, usklajenosti in skladnosti ter druga načela opredeljena v različnih dokumentih,⁵⁰ ki opredeljuje razvojno sodelovanje EU s partnerskimi državami.⁵¹ Kljub pomembnosti teh načel za oblikovanje slovenske razvojne politike, pa jih ZSMR, ki predstavlja osnovo za organizacijo MRS, nikjer eksplicitno ne določa. Do premika na tem področju je prišlo s sprejetjem Resolucije, ki pa poudari nujnost spoštovanja načel EU (Resolucija, 6. čl.), kar priča o premiku v zavesti o pomembnosti tega področja ter o nujnosti vključevanja določil EU.

⁵⁰ ECD, Rimski deklaracija, Pariška deklaracija, Paket učinkovitosti pomoči, Zaključki o smernicah delitve dela.

⁵¹ Načela na ravni EU so predstavljena v podpoglavju 4.1.

Pri tem je potrebno poudariti, da spoštovanje načel na ravni EU predstavlja za Slovenijo delovanje na dveh ravneh, saj pomeni (i) usklajevanje razvojnega sodelovanja z drugimi državami EU in EK ter (ii) usklajevanje tega sodelovanja med različnimi ministrstvi in drugimi institucijami v Sloveniji. Glede na svoje primerjalne prednosti lahko Slovenija ponudi oblike razvojnega sodelovanja, ki gradijo na komplementarnosti (npr. specifične tranzicijske izkušnje, izkušnje iz obdobja prilagajanja evropski ureditvi, izkušnje s post-konfliktno pomočjo na Balkanu). Na podlagi teh izkušenj lahko drugim državam EU in EK ponudi pomoč v obliki koordinatorice v izbrani državi (predvsem državah Zahodnega Balkana in Vzhodne Evrope) (Mrak in drugi 2007a, 57). Še vedno pa se Slovenija sooča s težavami na področju skladnosti razvojnih ciljev z ostalimi politikami, saj smo pogosto priča, ko pri oblikovanju drugih politik (npr. zavzemanje za uvedbo omejitev pri uvozu tekstila in obutve iz DVR v okviru trgovinske politike, omejevanje migracij v okviru politike migracije) zagovarja stališča, ki so v nasprotju s cilji MRS (*ibid.*).

4.3 Izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja

ZMRS v 4. členu opredeljuje, da se MRS načrtuje in izvaja na podlagi Resolucije,⁵² ki obsega dvostransko in večstransko razvojno sodelovanje ter mora vsebovati geografske in vsebinske prioritete in okvirno višino sredstev za njihovo uresničevanje.

Odgovornost za usklajevanje MRS je Vlada 25. marca 2002 podelila MZZ, v okviru katerega je bila ustanovljena Pisarna za MRS in humanitarno pomoč (v nadaljevanju Pisarna) (Sloga 2007a). Pisarna je leta 2004 prerasla v Sektor za MRS in humanitarno pomoč, vodja sektorja pa je bil hkrati nacionalni koordinator za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč, ki je vodil tudi Medresorsko delovno skupino za MRS, katera je nadzirala in koordinirala program razvojnega sodelovanja (MZZ 2005, 10). Medresorska delovna skupina je s sklepom Vlade februarja 2007 prerasla v Medresorsko delovno telo, katerega vodi državni sekretar na MZZ Andrej Šter kot nacionalni koordinator⁵³ (Urad za informiranje Republike Slovenije 2007).

⁵² V skladu s 6. členom ZMRS je za oblikovanje in izvajanje Resolucije odgovoren Strokovni svet za MRS, katerega sestavljajo predstavniki ministrstev, vključenih v izvajanje MRS; predstavniki izvajalcev MRS; strokovnjaki ter predstavniki gospodarskih zbornic in ustrezno usposobljenih pravnih oseb. Strokovni svet za MRS je ustanovil minister za zunanje zadeve 25. oktobra 2006 (MZZ 2006b).

⁵³ Nacionalni koordinator je po funkciji najvišje rangiran državni uradnik odgovoren za MRS in humanitarno pomoč v RS. Glavne naloge nacionalnega koordinatorja so: (i) predstavljanje države doma in v tujini na področju problematike razvojnega sodelovanja; (ii) prevzemanje odgovornosti za sodelovanje RS z organi EU na področju MRS; (iii) prevzemanje odgovornosti za vzpostavitev in vzdrževanje celovitega sistema zbiranja podatkov o MRS in za njihovo diseminacijo; (iv) operativno vodenje Sektorja za MRS in humanitarno pomoč; (v) vodenje

Naloge Medresorskega delovnega telesa so: (i) načrtovanje, usklajevanje ter spremljanje izvajanja MRS; (ii) obravnava okvirne višine sredstev za MRS; (iii) uskladitev predloga Resolucije in (iv) sodelovanje pri pripravi ocene uspešnosti izvajanja Resolucije (ZMRS, 5. čl.). Kot lahko razberemo iz ZMRS so naloge Medresorskega telesa in Stokovnega sveta za razvojno sodelovanje zelo podobne, zaradi česar je z veliko verjetnostjo moč pričakovati, da se iste osebe pojavljajo v obeh organih, kar pod vprašaj postavlja učinkovitost obeh teles.

Izvajanje MRS je razpršeno med MZZ kot neko osrednjo avtoriteto oziroma koordinatorjem na tem področju in med druga resorna ministrstva ter med druge neposredne in posredne proračunske uporabnike, ki se v MRS vključujejo s sredstvi svojih finančnih načrtov (ZMRS, 8. čl.). Resorna ministrstva so odgovorna za operativno programiranje in organiziranje izvajanja celotne multilateralne in bilateralne pomoči ter za programiranje tiste razvojne pomoči, ki se izvaja preko institucij, ki jih je RS ustanovila oziroma sistemsko podprla z namenom izvajanja MRS ter preko tistih mednarodnih institucij s sedežem v RS, ki imajo isti namen.⁵⁴ Posamezna ministrstva tudi predlagajo podeljevanje javnega pooblastila posamezni javni ali zasebni instituciji za izvajanje določenih nalog na področju MRS (Mrak in drugi 2007c, 37).

Glavni predmet javnih pooblastil je programiranje in organizacija izvajanja na določenih segmentih MRS, pri čemer je posebej pomembno, da institucije, ki dobijo javno pooblastilo Vlade, ne morejo biti sočasno izvajalke tega sodelovanja, saj bi lahko pri tem prihajalo do konflikta interesov (Mrak in drugi 2007c, 37–8). Vlada je tako v Zakonu o slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB)⁵⁵ pooblastila Slovensko izvozno in razvojno banko (SID banko) med drugim tudi za izvajanje spodbujevalnih in razvojnih nalog na področju MRS (ZSIRB, 1. čl.). Na podlagi tega pooblastila SID banka izvaja tehnično-operativna dela ter v okviru mednarodnega bilateralnega sodelovanja sodeluje pri financiranju razvojnih projektov, ki se izvajajo v DVR (ZSIRB, 11 čl.). Marca 2007 je Vlada sprejela sklep⁵⁶ o podelitvi javnega

medresorskega delovnega telesa, predlaganje gradiva v obravnavo, nalaganje nalog posameznim članom medresorske skupine; (vi) zagovarjanje dokumentov in gradiva na Vladi in v Državnem zboru kot tudi v drugih okoljih doma in v tujini (Mrak in drugi 2007c, 36).

⁵⁴ V primeru, da ni jasno, v pristojnost katerega ministrstva sodi posamezna od teh institucij, o pristojnosti odloči Medresorsko delovno telo. Ministrstva, ki so pristojna za posamezne institucije, morajo skrbno nadzorovati izvajanje programov ter preverjati stroškovno in splošno učinkovitost delovanja teh institucij (Mrak in drugi 2007c, 33, 37).

⁵⁵ *Zakon o slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB)*. Ur. l. 56/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=86878> (30. junij 2008).

⁵⁶ *Sklep o podelitvi javnega pooblastila za izvajanje dela tehnično-operativnega dela mednarodnega razvojnega sodelovanja*, sprejet na 114. redni seji Vlade RS, dne 22. marca 2007. Dostopno prek: http://www.ukom.gov.si/slo/seje-vlade/dnevni-redi/id/index.html?&i1=UVI&i2=slo&i3=1&i4=dsjv&i5=ter_Ist_

pooblastila za izvajanje dela tehnično-operativnega dela MRS CMSR-u, katerega soupravljata Vlada RS in SID banka.

Kot trenutno edina javna institucija, kateri je bilo z javnim pooblastilom do sedaj dodeljeno izvajanje dela MRS, bi CMSR naj ponujal Vladi in vsem ministrstvom rešitev problema načrtovanja in izvajanja URP. Po besedah gospoda Matjaža Praprotnika (2008),⁵⁷ CMSR lahko procesira in uspešno alocira več sredstev, kot jih je ob restriktivni proračunski politiki sposobna zagotoviti RS, in najmanj toliko, kot bi jih bilo potrebno zagotoviti v skladu z mednarodnimi zavezami. To pomeni, da je CMSR lahko potencialni partner vsem vladnim strukturam, ki se želijo vključiti v MRS, in lahko zato deluje kot povezovalni dejavnik slovenskega razvojnega sodelovanja. Usmerja se v podporo projektom, ki so v svoji osnovi namenjeni promociji gospodarskega razvoja in blagostanja v državi prejemnici in katere v državah prejemnicah praviloma izvajajo slovenska podjetja oziroma podjetja v večinski slovenski lasti, pri čemer se ne uporablja koncept t. i. vezane pomoči (Praprotnik 2008).⁵⁸ Vendar CMSR še nima razpoložljivih sredstev za izvajanje tehnične pomoči (CMSR 2008), kar pomeni, da še vseh teh nalog in aktivnosti na področju MRS ne izvaja.

Posebno skupino izvajalcev sektorske razvojne pomoči predstavljajo institucije, ki jih je Vlada ustanovila oziroma so-ustanovila z namenom izvajanja razvojnega sodelovanja (ITF, Center za evropsko prihodnost (CEP),⁵⁹ CEF) ter mednarodne institucije s sedežem v Sloveniji (Mednarodni center za podporo podjetništva (*International Centre for Promotion of Enterprises* – ICPE)⁶⁰). Vsaka od njih je s svojim delovanjem usmerjena na določeno

021&i10=artic&i12=5D4A51EA5AA9099BC12572A6004E0C20&i15=on&j1=ISO-8859-2&j2=&j3=&j4= (18. junij 2008).

⁵⁷ Matjaž Praprotnik je predstavnik za področje razvojne pomoči pri CMSR-u.

⁵⁸ CMSR je usposobljen za: (i) implementacijo že obstoječega programa subvencioniranja infrastrukturnih projektov v državah prejemnicah razvojne pomoči, ki ga financira Ministrstvo za finance; (ii) zagotavljanje vključevanja slovenskega gospodarstva v razvojno sodelovanje (t. j. osrednji namen javnega pooblastila CMSR-u); (iii) zagotavljanje implementacije tehnične razvojne pomoči v obliki financiranja RS, države prejemnice ali NVO ter posameznikov, ki izvajajo projekte razvojne pomoči; (iv) pripravo strokovnih in profesionalnih poročil o projektih, letnih poročil in evalvacije projektov (CMSR 2008).

⁵⁹ CEP je neodvisna in nepridobitna ustanova, ki jo trenutno financira Vlada RS, in katere delovanje je osredotočeno na države kandidatke za članstvo v EU, potencialne kandidatke in na države nove sosedске politike EU. Ustanova je namenjena pomoči državam z evropsko perspektivo pri procesu približevanja EU; prenosu znanja, izkušenj in praktičnih nasvetov; usposabljanju in izmenjavi strokovnjakov preko nacionalnih in mednarodnih programov ter programov EU; ter pomoči v procesih evropske integracije in evro-atlantskega sodelovanja (CEP 2008).

⁶⁰ ICPE izvaja izobraževanje, raziskovanje, svetovanje ter informacijske storitve na naslednjih področjih: ekonomski razvoj in prestrukturiranje; razvoj človeških virov in podjetništva; reformiranje in privatizacija; razvoj malih in srednje velikih podjetij; infrastruktura; tuje neposredne investicije; prenos tehnologije in razvojno sodelovanje; vloga žensk v razvoju (ICPE 2007).

vsebinsko/tematsko področje, nekatere (CEP, CEF, ITF) pa so že sedaj vsaj deloma financirane iz državnega proračuna.

Pomembno vlogo v sistemu MRS imajo tudi NVO, katerih pomen in vlogo bom obravnavala v podpoglavju 4.6.

4.4 Financiranje mednarodnega razvojnega sodelovanja

Sredstva namenjena za MRS sodijo med javnofinančne izdatke, ki se zagotavljajo v vsakoletnem proračunu RS. Tovrsten način financiranja zagotavlja uresničevanje skupne fiskalne discipline, povečuje alokacijsko učinkovitost javnih financ ter zagotavlja najširšo demokratično razpravo porabe, demokratični nadzor nad porabo in preglednost porabe (Mrak in drugi 2007c, 20–1). Resolucija (22. čl.) v kratkoročnem obdobju, do leta 2010, predvideva, da zaradi dovolj velike prožnosti proračuna pri uresničevanju ciljev MRS ter zmožnosti večletnega načrtovanja projektov in pogodb, ne bo potrebno oblikovati posebnega proračunskega instrumenta (proračunskega sklada).⁶¹ To pomeni, da bo financiranje še naprej potekalo iz nenamenskih proračunskih virov (integralnega proračuna). V dolgoročnem obdobju pa bo Vlada, zaradi progresivnega večanja obsega URP, zagotovila koncentracijo načrtovanja in porabe sredstev. S tem namenom bo Medresorsko delovno telo pripravilo predloge o organizacijski strukturi za programiranje in organizacijo izvajanja MRS ter o ustrezni obliki koncentracije proračunskih sredstev po letu 2010.

4.5 Obseg, geografske in vsebinske prioritete mednarodnega razvojnega sodelovanja⁶²

Po vstopu v EU je prišlo do občutnega povečanja obsega sredstev namenjenih za MRS, predvsem zaradi povečanja na multilateralni strani prispevkov. Slovenija je namreč kot članica EU prevzela obvezo vplačevanja prispevka za MRS v proračun EU, za kar je v letu 2004 namenila 7,88 milijonov EUR (4,63 odstotni delež prispevka v proračun EU) (MZZ 2005, 27). Prav tako je v letu 2004 zaključila t. i. proces graduacije pri SB, s čimer je formalno prešla od

⁶¹ Če bi v veljavnem proračunskem sistemu prihajalo do težav pri upravljanju sredstev, bi Slovenija lahko oblikovala proračunski sklad za izvajanje razpoložljive URP, ki bi ga upravljalo MZZ (Mrak in drugi 2007c, 22).

⁶² Podatki za obdobje 2005–2007 niso v celoti primerljivi s podatki MZZ za obdobje 2002–2004, saj so le-ti ne celoviti in ne povsem usklajeni z metodologijo OECD-ja. Prvo sistematično zbirko podatkov o MRS predstavlja Poročilo o MRS Slovenije za leto 2005, katerega je pripravil Sektor za MRS in humanitarno pomoč s sistematičnim zbiranjem podatkov v sodelovanju z resornimi ministrstvi.

države prejemnice pomoči k državi donatorici pomoči. Slovenija je v tem obdobju prav tako okrepila sodelovanje z različnimi specializiranimi multilateralnimi skladi za področje razvojne pomoči.

V letu 2004 je Slovenija v celoti za URP namenila 25,25 milijonov EUR, kar predstavlja 0,1 odstotka BND. V letu 2005 je obseg sredstev znašal 29 milijonov EUR oziroma 0,106 odstotka BND, ta delež pa se je v letih 2006 in 2007 povečal na 0,12 odstotka BND (MZZ 2007, 3; MZZ 2008, 2).

Tabela 4.1: MRS RS v obdobju 2004–2007, v mio EUR

	2004	2005	2006	2007 ⁶³
Multilateralna pomoč	4,94	3,84	6,27	3,57
Delež (4,63 %) prispevka RS v proračun EU namenjen za razvojno sodelovanje	7,88	13,22	14,8	18,57
Bilateralna pomoč	8,07	9,93	10,95	14,45
Humanitarna pomoč	0,12	0,65	0,44	0,35
SKUPAJ	20,86	27,64	32,46	36,59
<i>Administrativni stroški</i>		1,38**	2,60***	2,9****
SKUPAJ	25,25*	29,02	35,05	39,5
DELEŽ BND⁶⁴	0,1 %	0,106 %	0,12 %	0,12 %

*Upoštevani so podatki MZZ (2005, 25), ki vključuje 10 odstotno povečanje na račun administrativnih stroškov.

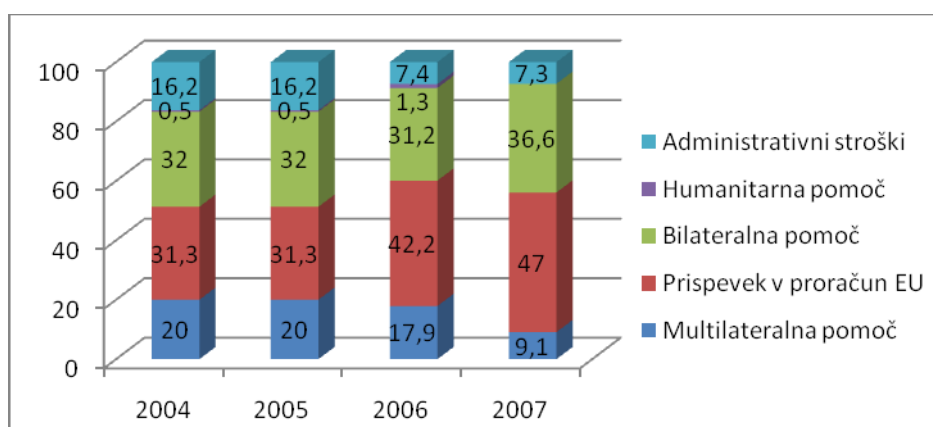
**Administrativni stroški znašajo 5 odstotkov celotnega zneska pomoči.

***Administrativni stroški znašajo 8 odstotkov celotnega zneska pomoči.

****Administrativni stroški znašajo 7,3 odstotkov celotnega zneska pomoči.

Vir: MZZ 2006, 4; MZZ 2007, 3; MZZ 2008, 5; lastni izračuni.

Graf 4.1: Razdelitev celotnih sredstev za MRS po postavkah, 2004–2007, v %



Vir: MZZ 2006, 4; MZZ 2007, 3; MZZ 2008, 5; lastni izračuni.

⁶³ Podatki za leto 2007 so povzeti po predlogu Poročila o MRS in humanitarni pomoči v letu 2007, ki ga je Vlada obravnavala na 178. seji, 17. julija 2008. Za potrebe diplomskega dela sem jih pridobila na Sektorju za MRS in humanitarno pomoč MZZ.

⁶⁴ Vrednosti BND so: 25.845 milijonov EUR v letu 2004 (SURs 2005), 27.135 milijonov EUR v letu 2005; 30.200,7 milijonov EUR v letu 2006 in 32.971,7 milijonov EUR v letu 2007 (Eurostat 2008).

Podobno kot v prejšnjem obdobju je tudi v tem največji del celotne URP odpadel na multilateralno pomoč (okrog 60 odstotkov), pri čemer večinski del multilateralne pomoči predstavlja prispevek Slovenije v proračun EU za področje razvojnega sodelovanja. Bilateralna URP predstavlja približno tretjino celotnih sredstev MRS. V letu 2004 je znašala 8,1 milijona EUR, do leta 2007 pa se je obseg bilateralne pomoči povečal na 14,45 milijonov EUR (t. j. 36 odstotkov vseh sredstev), od tega je bilo 10,16 milijonov EUR namenjenih neposredno v države prejemnice pomoči (v obliki (so)financiranja projektov), 4,29 milijona EUR pa posredno (kot prispevek celotni regiji, NVO in institucijam, v namene izobraževanja in ozaveščanja javnosti) (MZZ 2008, 7). Tudi v prihodnje lahko pričakujemo povišanje obsega sredstev za bilateralno sodelovanje, tudi kot posledico doseganja sprejetih zavez in krepitve sistema MRS. Pregled sredstev namenjenih za MRS za obdobje 2005–2007 po resornih ministrstvih se nahaja v prilogi B.

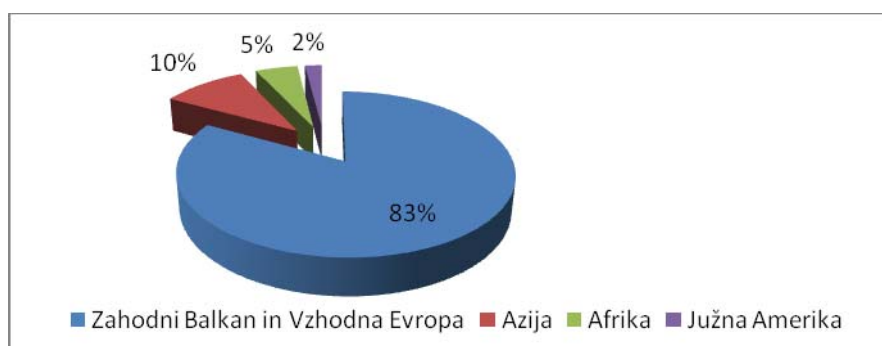
Geografsko⁶⁵ je bil večji delež usmerjen v izbrane prioritete države Zahodnega Balkana in vzhodne Evrope, s katerimi je RS sklenila bilateralne sporazume o razvojnem sodelovanju in tehnični pomoči.⁶⁶ Omenjene države, skupaj z Hrvaško in Turčijo, so v letu 2006 prejele 8,5 milijonov EUR, v letu 2007 pa 8,3 milijonov EUR, kar znaša 83 odstotkov celotne bilateralne pomoči. (MZZ 2007, 5; MZZ 2008, 25). V drugo geografsko prednostno območje, kamor uvrščamo države vzhodne Evrope, Kavkaza in Srednje Azije, Slovenija namenja okrog 7 odstotkov bilateralne pomoči (*ibid.*), pri čemer je kratkoročno sodelovanje osredotočeno na Moldovo in Ukrajino, srednjeročno bo pa lahko razširjeno tudi na druge države tega območja (Resolucija, 11. čl.). Geografski horizont slovenskega razvojnega sodelovanja se počasi in v manjšem obsegu širi tudi v Afriko, ki jo EU označuje za svoje prioritete območje. Slovenija je v prejšnjih obdobjih usmerjala le okrog 5 odstotkov URP letno, predvsem preko razvojnih projektov, ki so jih izvajale NVO (MZZ 2005, 31; MZZ 2007, 5; MZZ 2008, 25). Kljub temu, da so pripravljavci predloga Resolucije (Mrak in drugi 2007č, 3) opozorili, da je potrebno v

⁶⁵ Resolucija v 9. členu opredeljuje, da je pri geografski usmeritvi potrebno upoštevati naslednje dejavnike: (i) stopnja družbenega in gospodarskega razvoja v mogoči prejemnici pomoči, pri čemer imajo prednost najmanj razvite države; (ii) dosežena raven institucionalne urejenosti v mogoči prejemnici pomoči, ki zagotavlja, da bo razvojna pomoč učinkovito porabljena, pri čemer imajo prednost države, ki šele oblikujejo svoje zakonodajno in institucionalno okolje; (iii) dosežena raven političnih, diplomatskih in gospodarskih odnosov med RS in mogočo prejemnico pomoči, pri čemer se upoštevajo zgodovinske, kulturne in gospodarske vezi med državama; (iv) stopnja prisotnosti drugih donatorjev v mogoči prejemnici pomoči ter možnost usklajenega delovanja z njimi, pri čemer imajo prednost države, v katerih deluje relativno majhno število držav donatoric in ima zaradi tega vstop slovenske razvojne pomoči večjo dodano vrednost; (v) dvostranski sporazumi o razvojnem sodelovanju, ki jih je RS sklenila s posameznimi državami v JVE in vzhodni Evropi.

⁶⁶ Slovenija je sklenila bilateralne sporazume o razvojnem sodelovanju s Srbijo, Makedonijo, Bosno in Hercegovino, Moldavijo, Albanijo in Črno goro. Pripravlja se tudi podpis sporazuma z Ukrajino (MZZ 2008b). Med prioritete države Zahodnega Balkana Resolucija uvršča tudi Kosovo.

sistem MRS vgraditi cilje in načela, ki izhajajo iz članstva EU in ECD, med drugim tudi usmeritev na najmanj razvite države in v okviru tega v Afriko (kamor bi naj v skladu z zahtevami EU namenili najmanj polovico novih sredstev), je Vlada sprejela predlog, v katerem ne omenja te možnosti, temveč se kratkoročno osredotoči na pomoč v obliki projektne multilateralne pomoči Afriki, srednjeročno (do leta 2015) pa oblikuje možnost oblikovanja programa bilateralne razvojne pomoči v eni do dveh afriških državah (Resolucija, 12. čl.).⁶⁷ Še vedno pa ostaja vprašanje, s katerim se politika sicer trenutno ne ukvarja, katere afriške države bodo tiste, ki jih bi naj Slovenija dolgoročno izbrala za prednostne (Huč 2008a).

Graf 4.2: Geografska usmerjenost bilateralne pomoči v letu 2006, v %



Vir: MZZ 2007, 4.

V okviru izbranih geografskih prednostnih področij bo RS v skladu z Resolucijo MRS izvajala na dva načina (7. in 8. čl.):

- programsko izvajanje MRS z največ tremi državami;
- projektno izvajanje MRS, ki temelji na uresničevanju projektov v državah, ki so izbrane kot geografska prednostna področja.

ECD v 60. členu zavezuje države članice, da po načelu koncentracije bilateralna sredstva namenijo najmanj razvitim državam po seznamu OECD DAC prejemnikov URP. Slovenija je v letu 2007 tem državam (Afganistan, Bangladeš, Burundi, Etiopija, Liberija, Madagaskar, Sierra Leone, Somalija, Sudan in Zambija) namenila le majhen del razvojne pomoči (234.882 EUR, pri čemer ta vsota vsebuje tudi sredstva humanitarne pomoči). Čeprav Slovenija ne daje prioritete najmanj razvitim državam, to ne pomeni, da ne spoštuje zavez EU. Slovenija ima namreč med svojimi prioritetskimi državami države z nizkim (Moldavija) in srednje nizkim dohodkom (Albanija, Makedonija, Bosna in Hercegovina, Črna gora in Srbija), ki so po 61.

⁶⁷ Pregled bilateralnih projektov po regijah se nahaja v prilogi C.

členu ECD za EU strateškega pomena in se pogosto srečujejo s podobnimi težavami kot najmanj razvite države, zaradi česar so potrebujejo razvojno pomoč.

Resolucija (13.–17. čl.) poudarja, da mora biti razvojna pomoč usmerjena v tiste vsebinsko/tematske prednostne naloge, za katere pri državi prejemnici obstaja povpraševanje in so izražene v nacionalnih strategijah odpravljanja revščine oziroma strategijah razvoja. Med vsebinsko/tematske prednostne naloge Resolucija uvršča izredno in redno humanitarno in postkonfliktno pomoč, zagotavljanje družbenih storitev (tistih, v katerih ima Slovenija primerjalne prednosti v odnosu na druge donatorje),⁶⁸ gospodarske storitve in infrastrukturo ter multisektorske in horizontalne oblike pomoči.⁶⁹

Vsebinsko je bila bilateralna pomoč v tem obdobju usmerjena v oskrbo azilantov in migrantov, izobraževanje (financiranje šolnin, štipendij in poučevanja slovenskega jezika), programe v okviru Pakta stabilnosti in v financiranje programov institucij kot so ITF, CEF, Ustanova »SKUPAJ«, ICPE in CEP. Omenjene institucije so izvajale projekte na področju javnih financ, bančništva in izgradnje kapacitet v javni upravi, znanstvenega in tehnološkega sodelovanja, nudenja psihosocialne pomoči in protiminskih dejavnosti (MZZ 2006, 6; MZZ 2007, 4–7; MZZ 2008, 12–3).

V sklop bilateralne pomoči v letih 2005 in 2006 so vključeni tudi nekateri stroški, za katere se postavlja vprašanje, ali izpolnjujejo OECD-jeve kriterije za uvrstitev v to kategorijo, in sicer stroški financiranja slovenskih društev v tujini, izdatki za slovenska potovanja in dodatno pomoč, avtorski honorarji v okvirju predsedovanja OVSE-ju ter oprostitev plačila viz za državljane Bosne in Hercegovine (MZZ 2006; MZZ 2007, 20–30). Te izdatke v Sloveniji uvrščamo med tehnično pomoč, čeprav ne moremo reči, da neposredno prinesejo koristi DVR. To problematiko bom obravnavala v podpoglavju 5.2.1.

⁶⁸ To so: (i) vzpostavljanje in krepitev državnih in drugih ustanov, potrebnih za kakovosten razvoj države; (ii) znanstveno-tehnološko sodelovanje; (iii) izobraževanje strokovnjakov iz ciljnih držav; (iv) krepitev zmožnosti civilne družbe ter različnih NVO in družbenih skupin (Resolucija, 15 čl.).

⁶⁹ To so: (i) projektiranje in gradnja oziroma obnova okoljske infrastrukture, izvajanje programov za prilagajanje podnebnim spremembam, zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, učinkovita raba neobnovljivih virov in trajnostno gospodarjenje z obnovljivimi viri, doseganje prehranske neodvisnosti in dostop do ustrezne pitne vode; (ii) dobro upravljanje ter krepitev pravne države s poudarkom na spoštovanju človekovih pravic in zagotavljanju enakih možnosti; (iii) izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja, s katerimi se prispeva k umiritvi razmer na kriznem območju (Resolucija, 17 čl.).

Če primerjamo vsebinska prioriteta področja dodeljevanja razvojne pomoči s tistimi, ki jih določa ECD v 71. členu, opazimo, da Slovenija prioriteta EU sledi le delno, saj med prioriteta področja še vedno ni uvrstila naslednjih področij: komunikacija in transport, voda, razvoj podeželja, teritorialno planiranje, varnost preskrbe s hrano, človekove pravice, šibke države, socialna kohezija in zaposlovanje.

V prihodnjih letih si bo Slovenija na vsebinskem področju še naprej prizadevala za približevanje držav Zahodnega Balkana EU, za krepitev evropske sosedske politike, za krepitev sodelovanja med EU in mednarodnimi organizacijami, za spoštovanje človekovih pravic, postopno liberalizacijo svetovne trgovine ter za krepitev upravljanja multilateralnega trgovinskega sistema s poudarkom na potrebah DVR. Dodatno pozornost bo namenila tudi ukrepom za večjo PCD s širšimi zunanjepolitičnimi interesi ter načrtovanju delitve dela med donatorji (Služba Vlade za evropske zadeve RS in MZZ RS, 2008).

4.6 Nevladne razvojne organizacije

Nevladne razvojne organizacije (NVRO)⁷⁰ predstavljajo enega od glavnih akterjev na področju politik razvojnega sodelovanja ter so komplementarne državi. Njihova dodana vrednost izhaja iz neodvisne, avtonomne in nevladne narave, saj pri predstavljanju interesov ter potreb določene interesne skupine ponujajo možnost konzultacij, spodbujajo aktivno ter odgovorno državljanstvo in tako predstavljajo obliko participativne demokracije (Concord n. d., 5). Dodatno njihova dodana vrednost izhaja iz znanja in izkušenj, možnosti neposrednega dostopa do ljudi ter zmožnosti premagovanja kritičnih razhajanj med strateškimi cilji in njihovo implementacijo. Zaradi zmožnosti doseganja razvojnih strategij v posamezni državi, je njihovo delovanje ključnega pomena na področju razvojne politike (Concord 2002, 6). NVRO namreč pomembno prispevajo na vseh stopnjah procesa izvajanja humanitarne pomoči, rehabilitacije, rekonstrukcije in razvojnega sodelovanja. Pomembno vlogo igrajo predvsem v državah donatoricah pri osveščanju javnosti glede razvojnih vprašanj ter pri lobiranju pri vladah in mednarodnih institucijah (*ibid.*). Lahko bi torej rekli, da imajo NVRO tako politično kot operativno vlogo pri doseganju ciljev razvojnih politik (Concord 2004a, 3). Pomembno pri tem pa je tudi, da so NVRO kritična javnost o tem, kako dobro se pomoč dejansko izrabi.

⁷⁰ Na ravni EU so bile NVRO na vidno mesto postavljene v 6. členu Sporazuma iz Cotonou-ja (*The Cotonou Agreement*), ki je poudaril pomen nedržavnih akterjev (privatni sektor, organizacije civilne družbe ter ekonomski in socialni partnerji) pri oblikovanju politik razvojnega sodelovanja in jih vidi kot komplement državi.

V Sloveniji ima na področju MRS pomembno vlogo platforma SLOGA (*Slovenian Global Action*), v katero je vključenih 28 predstavnikov manjših slovenskih NVRO (Huč 2008a).⁷¹ Ustanovljena je bila leta 2004, v letu 2006 pa je dobila mesto v Strokovnem svetu odgovornem za oblikovanje strategije in resolucije razvojnega sodelovanja in postala polnopravna članica evropske mreže NVRO - Concord (Sloga 2007b). Zavzema se za socialno pravičnost in odgovornost, spoštovanje človekovih pravic, solidarnost, trajnostni razvoj in vključitev ranljivih skupin v procese odločanja v kontekstu razvojnega sodelovanja, pri čemer izpostavlja pomen povezovanja med NVRO, tako na nacionalni kot na evropski ravni, ter osveščanja javnosti o problemih razvoja (Sloga 2007c). Člani Sloge so prav tako aktivni v različnih delovnih skupinah Concorda, kot so Policy Forum, Development Education Forum, Funding for Relief and Development in Aid Watch Forum (Sloga 2007č).

V Sloveniji ob Slogi deluje tudi množica NVO, ki se pri svojem delovanju osredotočajo na določeno specifikko oziroma probleme razvoja, in sicer Slovenska Karitas, UNICEF, Rdeči križ, Zavod za informiranje, sodelovanje in razvoj NVO, Društvo Evropska mreža za enakost spolov, Slovensko zdravniško društvo idr.

⁷¹ Ustanovitelji (19 le-teh) Sloge so: Akcijska mreža za otrokove pravice – SEECRAN; Axiom – mednarodno razvojno združenje; Društvo Afriški center; Društvo mladinski ceh; Društvo prijateljev zmerne napredka; Društvo za miselno rekreacijo Povod; Društvo za razvoj socialnih programov; Humanitas, društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti; Društvo Interes; Inštitut za afriške študije; Mirovni inštitut; Naš Laz, Zavod za razvoj podeželja; Novi paradoks, slovensko društvo za kakovost življenja; Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva; Ustanova Skupaj – Regionalni center za psihocialno dobrobit otrok; Vitra, Center za uravnotežen razvoj; Zavod EKO – globalna partnerstva in izmenjava izkušenj; Zavod Ekvilib; Združenje Krščanskih Poslovnežev Slovenije. Ostali člani so: Društvo bosansko hercegovskih študentov Slovenije – BH4; Focus, društvo za sonaraven razvoj; Pravno-informacijski center NVO – PIC; Umanotera – Slovenska fundacija za trajnostni razvoj; Zavod Voluntariat; SCI Slovenia; Zveza društev upokojencev Slovenije (Sloga 2007č).

5 MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE V LUČI ZUNANJE POLITIKE

Vprašanje, kaj vodi donatorice v dodeljevanje razvojne pomoči, je eno pomembnejših vprašanj v analizi zunanje politike. Razvojna pomoč predstavlja namreč enega od ekonomskih sredstev za doseganje zunanjepolitičnih ciljev (Benko 1997, 266), saj gre vedno, kadar se mednarodna menjava ne opravlja zaradi sebi lastnih razlogov, za ekonomski proces, katerega cilj je izvrševanje zunanjepolitičnih odločitev (Dimitrijevič in Stojanović 1977, 275). Ob ekonomskih na odločanje držav donatoric vplivajo tudi ne-ekonomski interesi, predvsem varnostni⁷² in politični,⁷³ kar še bolj krepi povezavo med razvojno pomočjo in zunanjo politiko.

Nilson (2004, 5) trdi, da je v zadnjih petdesetih letih dodeljevanje pomoči služilo dvema ciljema: (1) javnemu cilju zmanjševanja globalne revščine in odpravljanja težav povezanih z njo in (2) prikritemu cilju, ki razvojno pomoč izrablja v interese države donatorice in na tak način postavlja razvojno pomoč za instrument zunanje politike. Prva teoretiziranja o možnosti, da razvojna pomoč služi kot instrument zunanje politike, so se pojavila v delu Hansa Morgenthau-a (1962 v Nilson 2004, 5), ki je razvojno pomoč opisoval kot mehanizem podkupovanja, s pomočjo katerega država donatorica pridobi politično lojalnost držav prejemnic in lahko na tak način posredno uveljavlja svoje določene nacionalne interese. Korak dlje sta v teoriji stopila Little in Clifford (1966 v Nilson 2004, 6), ki sta trdila, da vlade nudijo razvojno pomoč le z namenom doseganja določenega cilja ali interesa. To predpostavko danes velikokrat zasenčijo trditve držav, da dodeljevanje razvojne pomoči predstavlja moralno obvezo razvitih držav do DVR. Enega najbolj prepričljivih argumentov pa postavlja Deutsch (1968 v Nilson 2004, 7), ki trdi, da na dodeljevanje razvojne pomoči vplivajo družbeni in politični dejavniki, pri čemer zunanja politika skozi instrument razvojne pomoči širi svoje nacionalne in ideološke vplive. Kakor lahko razberemo iz teorij zgoraj predstavljenih

⁷² Varnostni motiv je postal še posebej pomemben v obdobju po hladni vojni, ko so se na območjih severne Afrike, vzhodnega Sredozemlja, Balkana in v delih vzhodne Evrope pojavili številni notranji državni in regionalni konflikti ter napetosti med etničnimi skupinami (Burnell 1997, 69–71; Tisch in Wallace 1994, 60). Prav tako so se v tem obdobju pričele pojavljati nevojaške grožnje varnosti kot so nenadzorovani migracijski tokovi, organizirani kriminal, mednarodni terorizem, širjenje bolezni ipd.. Razvite države so se pričele zavedati, da je reševanje in preprečevanje konfliktov in preprečevanje drugih groženj povezano z gospodarskim in družbenim razvojem prizadetih držav in regij ter z odpravo revščine, s čimer se krepi tudi politična stabilnost (Burnell 1997, 70–74).

⁷³ Tuja pomoč, ki je dana iz političnih motivov, v prvi vrsti predstavlja tehniko vodenja državnih poslov ter sredstvo, s katerim skuša ena država vplivati na druge države, da delujejo na določen način (Hook 1996, 15). Politično motivirana pomoč je torej povezana z usmeritvami zunanje politike donatorja in je lahko podeljena za ideološke namene (Tisch in Wallace 1994, 57). Po mnenju Brown-a in O'Connor-ja (1996, 91, 92), večina zahodnoevropskih držav razvojno pomoč nudi kot instrument zunanje politike, saj jo države podeljujejo, ker je to v njihovem političnem, strateškem in gospodarskem interesu (Todaro (1989, 485).

realističnih avtorjev, je njihova osnovna premisa, da države v zunanji politiki uveljavljajo lasten nacionalni interes, pri tem pa lahko razvojno pomoč uporabijo kot instrument pri doseganju le-tega.

Razvojna pomoč v luči zunanje politike ima navadno dve plati: (1) države donatorice imajo poleg spodbujanja gospodarskega razvoja tudi druge namene in (2) podpiranje razvoja DVR je v interesu bogatih držav, saj na tak način spodbujajo stabilnost, povečujejo učinkovitost svetovnega gospodarstva ter kupno moč za njihove izdelke in s tem posredno vplivajo na sprejetje zaželenih političnih odločitev v državi prejemnici, hkrati pa preprečujejo, da bi v prihodnosti same zašle v težave, s katerimi se srečujejo DVR (Novaček 2001, 190).

Pomembna dejavnika, ki določata zunanjo politiko, sta seveda tudi javno mnenje ter zahteve oziroma pričakovanja mednarodne skupnosti. Slednja oblikujejo ugled države. Eden ključnih načinov pridobivanja in krepitve ugleda države v mednarodni skupnosti je dodeljevanje razvojne pomoči. Zgovoren primer je politika razvojnega sodelovanja EU. EU je namreč z razvojno politiko in z močno prisotnostjo pri reševanju problemov globalnega razvoja okrepila svoj ugled ter gospodarsko in tudi politično vlogo na svetovnem političnem parterju. Po mnenju Jordan Cizelj-eve (2008),⁷⁴ tudi Slovenija z dodeljevanjem razvojne pomoči utrjuje svoj mednarodni položaj in ugled kot demokratična, stabilna in uspešna država. Pri tem je potrebno poudariti, da je tovrsten ugled v mednarodni skupnosti za Slovenijo kot mlado in majhno državo velikega pomena, saj v diplomaciji oziroma v zunanji politiki ne more uporabljati sredstev prisile in ekonomskih sredstev. To pomeni, da ji za krepitev ugleda v mednarodni skupnosti na voljo preostanejo javno mnenje, propaganda ter podeljevanje ekonomske pomoči (Bučar 2001, 151).

V nadaljevanju tega poglavja bom skušala pokazati ali je politika MRS instrument slovenske zunanje politike. Odnos med zunanjo politiko in politiko MRS bom prikazala s pomočjo primerjave temeljnih dokumentov slovenske zunanje politike, ki prikazujejo njeno načelno raven ter poročil o MRS, ki kažejo implementacijo načel zunanje politike na področju MRS v praksi.

⁷⁴ Romana Jordan Cizelj je slovenska poslanka v EP ter podpredsednica Odbora za razvoj v EP.

5.1 Odnos med zunanjo politiko in mednarodnim razvojnim sodelovanjem

Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije (DeZPRS 1999) kot temeljni vrednoti zunanje politike navaja varnost in blaginjo države in njenih državljanov, ki mora temeljiti na ohranjanju slovenske nacionalne identitete in odprtosti v svet. Čeprav DeZPRS eksplicitno MRS ne omenja kot zunanjepolitično prioriteto, lahko v določenih delih, opazimo naklonjenost slovenske zunanje politike do krepitev sodelovanja in zaupanja med državami ter njeno zavezo k spoštovanju mednarodno sprejetih zavez in zavez na ravni EU. Pri tem še posebej izpostavi področje spoštovanja človekovih pravic ter ob razvijanju globalnih in regionalnih mednarodnih ekonomskih odnosov zagotavljanje polne zaposlitve, višje kvalitete življenja in pogojev za gospodarski ter družbeni napredek in razvoj.

DeZPRS kot enega najpomembnejših ciljev slovenske zunanje politike izpostavlja stabilnost JVE, saj je »/...prav ta prostor tisti del Evrope, kjer se Slovenija skupaj s svojimi strateškimi partnerji mora uveljavljati kot pomemben mednarodni dejavnik.« Stabilnost regije JVE je po besedah slovenskega zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla eno od pomembnejših slovenskih zunanjepolitičnih prioritiet, predvsem zaradi tega, ker sta »/...nacionalna varnost in ekonomski razvoj Slovenije med drugim odvisna od demokratičnih procesov in ekonomske stabilnosti držav v JVE« (Rupel, 2001a). »Trajajoči mir, stabilnost in razvoj te regije so slovenski strateški nacionalni interes« (Rupel 2001b). K temu dodatno pripomore dejstvo, da Slovenijo kot srednjeevropsko državo, na to regijo Evrope vežejo kulturne, zgodovinske in jezikovne vezi. JVE je namreč edino območje na svetu, kjer Slovenija zaradi zgodovine, predvsem pa svojih razvojnih prednosti in kot članica EU in NATO, lahko igra pomembno oziroma vodilno vlogo, in kjer se lahko uveljavi kot pomemben partner in sogovornik najpomembnejšim mednarodnim dejavnikom (Petrič 2003). Nenazadnje Slovenija predstavlja most med EU in Zahodnim Balkanom.

Na normativni ravni je ta razmišljanja potrdil dokument Primerna zunanja politika (PZP), ki ga je Vlada sprejela oktobra 2002. Za razliko od DeZPRS dokument PZP MRS-u prvič nameni posebno podpoglavje ter poudari, da mora postati »/ena strateških usmeritev slovenske zunanje politike« (PZP 2002, 7). PZP prav tako prvič številčno ovrednoti URP (v nekaj letih po včlanitvi v EU naj bi dosegla 0,39 odstotka BND) ter prvič nakaže možnost utiranja poti gospodarstvu tudi skozi mehanizme MRS. Dokument PZP na nek način predstavlja prelomnico na normativni ravni, saj razvojno sodelovanje postavi kot eno izmed političnih prioritiet

oziroma kot »pomemben in integralen del slovenske zunanje politike« (PZP 2002, 7) in kot možnost za krepitev prepoznavnosti Slovenije v mednarodni skupnosti. Seveda se pri tem pojavlja vprašanje ali je ta prelomnica odraz dejanske politične volje ali pa je zgolj odziv na pričakovanja mednarodne skupnosti. Slovenska politika je na tak način MRS postavila za element slovenske zunanje politike, ki pa je takrat temeljil na usmerjanju razvojne pomoči v bližnjo regijo. PZP podobno kot DeZPRS za prioriteto področje namreč postavi JVE, kar se odraža tudi v poročilih MZZ o MRS. Pomembno vlogo pri MRS igrajo razvojni programi Pakta stabilnosti in ITF-a ter pobude za sodelovanje v JVE, v okviru katerih je Slovenija izvajala projekte kot so podpora pri približevanju EU, izgradnja institucij na področju trgovine, investicij in finančnih institucij, okoljska trajnost, družbene storitve in zaščita ter visokošolsko izobraževanje državljanov držav prejemnic (MZZ 2005, 14). Na podlagi pregleda projektov lahko trdim, da Slovenija izbira razvojna področja, na katerih ima, prvič, primerjalne prednosti, ki izhajajo iz lastnih izkušenj tranzicije in procesa približevanja EU, drugič, so to področja, ki za slovensko zunanjo politiko predstavljajo temeljne vrednote, saj so predpogoj za človekovo varnost in posledično vodijo k zmanjševanju revščine in tretjič, ustvarjajo razmere stabilnosti in miru v slovenski bližnji soseščini. Programi MRS torej odsevajo slovensko zunanjo politiko, odražajo njene politične, diplomatske, varnostne in trgovinske prioritete ter krepijo mednarodni položaj in ugled. Sodelovanje v Paktu stabilnosti za JVE je le en primer skladnosti MRS z zunanjepolitičnimi cilji (MZZ 2005, 11).

Če opazujemo politiko MRS kot element zunanje politike skozi čas, vidimo, da z leti pomembnost tega področja narašča oziroma pridobiva na veljavi. Seveda moramo pri tem upoštevati tudi dejstvo, da se je to področje skozi leta razvijalo tako institucionalno kot organizacijsko. Po vstopu v EU je slovenska zunanja politika pričela bolj poudarjati pomen MRS (pričela je oblikovati institucionalno, organizacijsko in pravno podlago MRS), saj je s članstvom formalno postala donatorica, prav tako pa je postala zavezana zahtevam članstva v EU. Prioriteta razvojne politike je ostala JVE, vendar je Slovenija v tem obdobju za razliko od obdobja pred članstvom⁷⁵ pričela financirati projekte povezane s približevanjem držav JVE evro-atlantskim povezavam (projekti znotraj CEF-a, CEP-a in Mednarodne finančne korporacije (*International Finance Corporation* – IFC), znanstveno in tehnološko sodelovanje ipd.) (MZZ 2006, 18–9; MZZ 2007, 27) ter na tak način prenašala svoje izkušnje približevanja EU. V tem primeru lahko govorimo o specializaciji Slovenije pri podajanju lastnih izkušenj, ki

⁷⁵ Pred članstvom je Slovenija predvsem podpirala projekte, ki so krepili stabilnost in mir v JVE ter vzpostavljali državne strukture uničene v vojni.

ji je v mednarodni skupnosti prinesla večji ugled (Svetličič, 2003), kar pa je predvsem posledica dejstva, da Slovenija mednarodni skupnosti ali EU ne more ponuditi ogromnih materialnih sredstev za urejanje razvojnih problemov na Balkanu, lahko pa ponudi predloge in rešitve na podlagi lastnih izkušenj (Petrič, 2003). JVE je tako, tudi s pomočjo in naklonjenostjo slovenske zunanje politike, doživela pozitivne spremembe tako na družbenem in političnem kot na ekonomskem področju. Prav tako pa so vse te države danes na določeni stopnji procesa približevanja EU. V tej razvojni stopnji mnogi menijo, da morajo pričeti same reševati razvojne probleme, ne pa le čakati na pomoč mednarodne skupnosti.

Vse do slovenskega predsedovanja na področju razvojne politike praktično ni bilo poudarka na sodelovanju z državami AKP, predvsem kot posledica dejstva, da Slovenija s temi državami nima močnih zgodovinskih, geografskih, gospodarskih ali političnih vezi. Slovensko predsedovanje lahko tako označim kot neke vrste prelomnico, ne samo na področju širitve geografskega horizonta, temveč tudi na področju oblikovanja politik MRS (povečala se je dinamika institucionalnega razvoja politike, prisotnost razvojne problematike v medijih ter nenazadnje tudi politična senzibilizacija za to področje). Menim, da je tovrstno povečanje zanimanja in naklonjenosti MRS tudi rezultat delovanja Slovenije na najvišjih ravneh mednarodne skupnosti. Ker je bila s svojim delovanjem zgled mednarodni skupnosti, je v tem obdobju morala pokazati, kakšne so odgovornosti vseh držav pri reševanju svetovnih problemov.

Predsedovanje Slovenije EU je postavilo nova ter okrepilo stara prednostna področja Slovenije na področju razvojne in hkrati zunanje politike. Le-ta izhajajo iz 18-mesečnega programa predsedovanja (2007), ki ga je Slovenija pripravila v sodelovanju z Nemčijo in Portugalsko in katerega osrednje gonilo je bilo doseganje MDG. Trio⁷⁶ si je v tem obdobju za strateško pomemben cilj zastavil nadaljnjo oblikovanje razvojne politike EU, okrepitev politične vloge EU kot največje globalne donatorice razvojne pomoči, spodbujanje razvojne politike kot enega pomembnejših elementov zunanje politike EU ter delitev dela in izboljšanje učinkovitosti pomoči. Čeprav je bil program usmerjen na raven EU, so njegovi učinki vidni tudi v slovenski razvojni politiki, saj je bila v tem letu prvič na agendo postavljena možnost sodelovanja z državami AKP. Do širitve horizontov slovenske razvojne politike je prav tako prišlo na

⁷⁶ Nemčija, Portugalska in Slovenija.

vsebinskem področju, kjer je Slovenija posebno pozornost posvetila globalnemu problemu otrok in žensk v oboroženih spopadih.⁷⁷

V času predsedovanja se je Slovenija kot NMS izkazala pri postavljanju MRS visoko na agendo svetovne zunanje politike, o čemer pričajo tudi srečanja organizirana na najvišji ravneh. Še posebej pomembna so bila srečanja razvojnih ministrov NMS v decembru 2007, ki je služilo izmenjavi izkušenj in razpravi o možnostih sodelovanja med EK in državami članicami pri izvajanju razvojnega sodelovanja; konferenca z naslovom Razvojna politika EU 27 ter Parlamentarna skupščina AKP-EU marca 2008 (Adanja 2008). Kot predsedujoča država je poudarjala pomembnost MDG in skupnih evropskih razvojnih ciljev, miru in varnosti, spoštovanja človekovih pravic, proste trgovine, zagotavljanja osnovnih človeških potreb ter izpostavila nujnost povečevanja pomoči afriški celini (Šter, 2008).

Primerjava razvoja in usmeritev MRS na eni strani ter zunanje politike na drugi strani pokaže, da se v ozadju podeljevanja razvojne pomoči skrivajo nacionalni interesi oziroma motivi pretežno ekonomske, politične in varnostne narave. Skozi mehanizme Pakta stabilnosti in razne projekte se je Slovenija v prvi vrsti zavzemala za stabilnost in mir ter za vzpostavitev demokratičnih struktur in institucij v JVE, s čimer je prispevala k stabilnosti v širši regiji,⁷⁸ hkrati pa je ustvarjala okolje za razvoj sodelovanja med državami na večih ravneh, tudi na gospodarski. Ekonomski interes⁷⁹ seveda leži v možnostih razmaha in okrepitve lastnega gospodarskega razvoja preko gospodarskega sodelovanja z državami JVE, ki že desetletja predstavljajo pomembno področje slovenskega izvoza in neposrednih investicij. Za primer vzemimo leto 2007, ko smo v države nekdanje SFRJ (Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Makedonija in Srbija) izvozili za 2.990 milijonov EUR, kar je 15,4 celotnega izvoza (Banka Slovenije 2008, 26). Skozi zgoraj naštete mehanizme in razne oblike povezovanja z državami v

⁷⁷ Osnovni cilj razprave o problematiki žensk in otrok v oboroženih spopadih je bil osvetliti možnosti za pomoč otrokom in ženskam z vidika razvojne in humanitarne pomoči. O tem problemu je Slovenija v sodelovanju z Avstrijo in Nemčijo pripravila študijo, slovensko predsedstvo pa je oblikovalo posebno deklaracijo o teh vprašanjih. V času slovenskega predsedovanja je ES to področje prvič obravnaval in sprejel sklep o celovitem pristopu obravnavi otrok v oboroženih spopadih, ki vključuje človekove pravice, operacije Evropske varnostne in obrambne politike (EVOP) in razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč (Adanja 2008).

⁷⁸ Eden zadnjih primerov podeljevanja razvojne pomoči v kontekstu ohranjanja stabilnosti širše regije JVE je slovenski prispevek v vrednosti 500.000 EUR na donatorski konferenci za Kosovo julija 2008 za namen izgradnje infrastrukture in vzpostavitve državnih institucij (MZZ 2008c).

⁷⁹ V okviru razvojnega sodelovanja se pričakuje, da države svoje razvojne pomoči ne bodo pogojevale neposredno (*tied-aid*), kar pomeni, da v ozadju dodeljevanje ne bi smel biti gospodarski interes. Tega je potrebno opredeliti dolgoročno skozi odpiranje večjih možnosti za sodelovanje v okoljih, kjer se na osnovi razvojne pomoči zagotavlja stabilnejšo gospodarsko rast in na tej podlagi tudi nove poslovne priložnosti (Mrak in drugi 2007b, 26).

regiji JVE Slovenija skuša uveljaviti svoj položaj in ugled v regiji in na tak način okrepiti svojo pozicijo v širšem političnem prostoru.

Menim, da je politika MRS z leti skozi svoj organizacijski in institucionalni razvoj ter po zaslugi večje politične zrelosti in odprtosti zunanje politike postala pomemben element le-te, kar dokazujejo tudi statistični podatki. Kakor lahko razberemo iz usmeritev zunanje politike, je podeljevanje URP služilo tudi uresničevanju širših zunanjepolitičnih ciljev oziroma zadovoljevanju strateških nacionalnih interesov, kar pomeni, da politika MRS ne predstavlja zgolj element, temveč tudi instrument zunanje politike. Ker pa je sistem MRS še vedno zaznamovan s številnimi pomanjkljivostmi in nejasnostmi, se ne morem otresti dvoma, da je politika MRS učinkovit instrument slovenske zunanje politike. In ravno učinkovitost sistema MRS je tisto področje, ki mu bo morala slovenska politika nameniti največ pozornosti v prihodnje.

Prihodnja slovenska zunanja politika in politika MRS morata temeljiti na ustvarjalnosti in ne zgolj odzivnosti. V mednarodno okolje bosta morali poseči dejavno, z lastnimi pobudami ter si ustvariti ugled aktivne in odgovorne članice mednarodne skupnosti že med oblikovanjem in načrtovanjem posameznih politik. Dejstvo je, da se bo uspešnost slovenske diplomacije in zunanje politike v prihodnje merila s hitrostjo, pravočasnostjo in konsistentnostjo odzivanja na dileme mednarodne skupnosti in temeljne probleme razvoja človeštva (Pogovori o prihodnosti Slovenije pri predsedniku Republike 2003). Na področju MRS bo to mogoče doseči le, če bo Slovenija okrepila institucionalno ter organizacijsko strukturo sistema MRS in notranjepolitično in javnomnenjsko podporo, pričela vlagati v razvoj kadrov na področju razvojne ekonomije ter v oblikovanje sistema vključila NVO ter preostalo civilno družbo.

5.2 Izzivi mednarodnega razvojnega sodelovanja

Kljub temu, da mnogi razvojno pomoč opredeljujejo kot enega bistvenih instrumentov zunanje politike RS, se Slovenija na tem področju sooča s številnimi izzivi in pomanjkljivostmi, ki onemogočajo, da bi ta element postal tudi učinkovit instrument zunanje politike. Po mnenju Praprotnika (2008) razvojna politika ne predstavlja instrumenta zunanje politike, ker se z njo prekriva le v nekaterih točkah, tako kot se z razvojno politiko prekrivajo okoljska, gospodarska,

finančna in druge. Na drugi strani pa Remškar⁸⁰ (2008) trdi, da je razvojna politika bistven element in instrument zunanje politike, saj lahko Slovenija svojo vpetost v globalne strukture trajnostnega razvojnega sodelovanja nadgradi s pridobljeno tranzicijsko izkušnjo države prejemnice razvojne pomoči. Čeprav ti dve mnenji kažeta na dve popolnoma različni perspektivi o MRS, hkrati nakazujeta možen razpon razmišljanj o pomenu in vlogi MRS v zunanji politiki. To podpoglavje služi opredelitvi tistih pomanjkljivosti in izzivov na področju MRS, ki preprečujejo, da bi politiko razvojne pomoči označila kot učinkovit in pomemben instrument zunanje politike.

5.2.1 Doseganje mednarodno sprejetih zavez

Slovenija, kot tudi druge NMS, se je zavezala, da bo delež za URP do leta 2010 povečala na 0,17 odstotkov BND, do leta 2015 pa 0,33 odstotkov BND. Vendar se tako v politični sferi kot med NVO izražajo dvomi o realnosti doseganja zastavljenih ciljev. Slovenija je namreč po zadnjih podatkih MZZ v letu 2007 za MRS namenila 39,5 milijonov EUR oziroma 0,12 odstotkov BND, kar je popolnoma enak delež kot leto poprej ter zgolj 0,01 odstotka več kot v letu 2005. Čeprav predstavniki MZZ trdijo, da bo Slovenija kot ena najuspešnejših NMS⁸¹ s sistemskim načrtovanjem, kljub umiritvi rasti sredstev, dosegla sprejete zaveze, pa Praprotnik (2008), Remškar (2008) in Huč (2008a) menijo, da ti cilji za Slovenijo niso dosegljivi, niti absolutno niti relativno. Zaskrbljenost nad doseganjem danih obvez se izražajo tudi v EP, saj bodo mnoge NMS morale zmanjšati obseg sredstev za URP zaradi usklajevanja s splošnim zmanjševanjem proračunskih sredstev kot posledica potrebe po zmanjšanju javnega dolga.⁸² Seveda ovire na poti doseganja ciljev predstavljajo tudi kvaliteta podatkov, netransparentnost MRS, nesistematičen dialog med Vlado in NVO ter dejstvo, da večina teh sredstev žal ostaja v Sloveniji.

Na možnost nedoseganja ciljev pokažejo tudi pripravljavci predloga Strategije MRS RS (Mrak in drugi, 2007b, 22–5). Če bi Slovenija želela doseči zastavljene cilje, bi morala v obdobju 2007–2015 obseg sredstev za URP povečati za petkrat, da bi se delež v BND povečal za malo

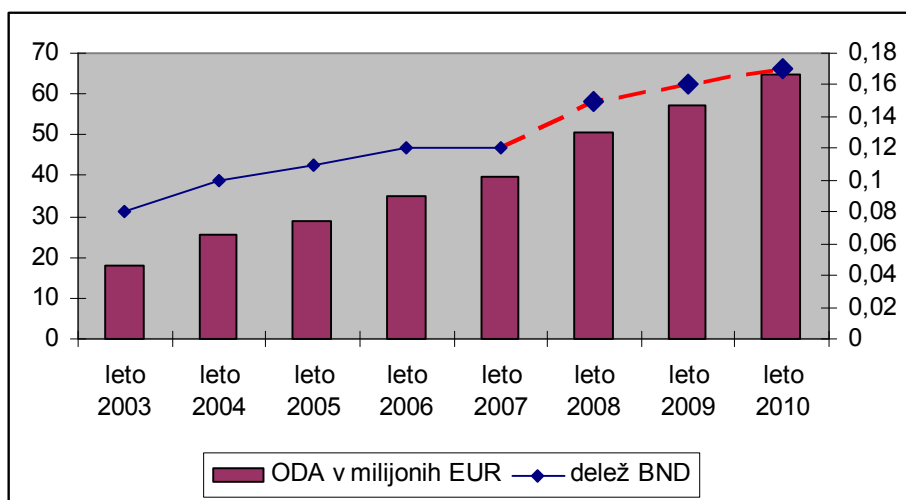
⁸⁰ Vera Remškar je izvršna direktorica Ustanove »SKUPAJ«.

⁸¹ Slovenija je po podatkih EK za leto 2006 glede na delež BND namenjenega za URP (namenila je 0,12 odstotkov BND) med NMS takoj za Malto, ki je v tem letu za URP namenila 0,15 odstotkov BND (European Commission 2007b, 88).

⁸² *Resolucija Evropskega parlamenta z dne 13. marca 2008 o izzivu politike razvojnega sodelovanja EU za nove države članice*, 2007/2140(INI). Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0097+0+DOC+XML+V0//SL> (22. junij 2008).

več kot trikrat in dosegel 0,33 odstotka BND (seveda ob predpostavki enakomerne rasti sredstev, ki pa bo predvsem odvisna od gospodarske rasti).

Graf 5.1: Rast nominalnega zneska in deleža BND za URP v preteklih letih in zastavljeni cilji (po osnovnem scenariju) do leta 2010, v mio EUR in odstotkih BND



Vir: MZZ 2008, 8.

Vendar je ta (osnovni) scenarij malo verjeten, zato so pripravljavci predloga Strategije (Mrak in drugi 2007a, xiii–xiv), na osnovi kompromisa med sprejetimi mednarodnimi zavezami države na eni strani ter različnimi domačimi dejavniki (problemi z učinkovito absorpcijo povečanih sredstev za URP, konkurenčnostjo drugih proračunskih prioritet, javnofinančnimi omejitvami, političnim in javnim mnenjem o povečanju URP) na drugi strani, razvili t. i. »možni« scenarij⁸³ projekcije URP do leta 2015. Le-ta predvideva bolj umirjeno rast obsega sredstev za MRS, kar bi zmanjšalo pritiske na javne finance, naredilo več prostora za reševanje domačih razvojnih ter proračunskih problemov in pozitivno vplivalo na politično in javno mnenje. V skladu s tem scenarijem bi Slovenija v obdobju 2007–2015 potrojila sredstva za MRS (ta bi znašala 105 milijonov EUR), medtem ko bi se delež v BND v istem obdobju podvojil. Slednji bi na koncu obdobja znašal le 0,21 odstotka BND, kar pomeni, da mednarodne zaveze ne bi bile izpolnjene.

⁸³ Možni scenarij, ki velja za bolj realno sliko v prihodnosti, se ne sme interpretirati kot scenarij, za katerega se zavzemajo pripravljavci predloga Strategije.

Tabela 5.1: »Možni« scenarij⁸⁴ obsega sredstev za MRS za obdobje 2007–2015

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
URP v % BND	0,10	0,12	0,13	0,14	0,15	0,16	0,17	0,19	0,21
URP v mio EUR	31,73	39,67	45,62	52,46	60,33	69,38	79,79	91,75	105,5
Letna rast v %		1,25	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15	1,15

Vir: Mrak in drugi 2007a, xiv.

Dodatne dvome o doseganju zastavljenih ciljev ter o kvaliteti pomoči sprožajo podatki Concorda (2007, 41), po katerih naj bi v letu 2005 le 71 odstotkov sredstev, ki jih je Slovenija namenila za MRS, predstavljalo dejansko pomoč (16 odstotkov sredstev MRS je bilo namenjenih za šolanje študentov iz DVR in za oskrbo azilantov (nekvalitetna pomoč, ki ne prispeva k zmanjšanju revščine v DVR), 13 odstotkov podeljenih sredstev MRS pa ne ustreza DAC kriterijem), kar predstavlja zgolj 0,08 odstotkov BND (kar je za 0,03 odstotke manj kot kažejo uradni podatki). V letu 2006 je obseg napihnjene pomoči znašal 20 odstotkov (Delovna skupina za spremljanje uradne razvojne pomoči pri Slogi, 2008, 18). To pomeni, da na tak način Slovenija umetno zvišuje obseg sredstev za MRS. Sredstva namenjena za oskrbo azilantov in beguncev in administrativni stroški se sicer po kriterijih OECD DAC štejejo pod ODA, a po kriterijih mednarodnih nevladnih organizacij spadajo pod nekvalitetno pomoč, zato so nekatere države že začele opuščati navajanje stroškov ali delov teh stroškov v poročila o ODA (*ibid.*). Podobno je z izdatki, namenjenimi za šolanje študentov v Sloveniji, saj gre v tem primeru za indirektno stroške (Concord 2006, 11). Kljub temu, da mnogi zagovarjajo tovrstno pomoč kot obliko posredne pomoči DVR, saj študenti, ki se vrnejo nazaj v DVR s svojim pridobljenim znanjem prispevajo k razvoju, je povezava med izdatki za MRS in samim učinkom v DVR zelo šibka. Študenti se namreč velikokrat pridružijo delovni sili v državi, v kateri so študirali oziroma v razvitih državah. To predstavlja obliko bega možganov ter način, kako DVR s sposobnimi ljudmi in kadri podpirajo razvite države.⁸⁵

Da bi lažje dosegli zastavljene zaveze, je potrebno izboljšati transparentnost pomoči, racionalizirati sistem pomoči v smeri načrtovanja, implementacije in ocene, oblikovati večletni časovni načrt financiranja MRS ter njegove programske usmeritve (Concord, 2007, 41),

⁸⁴ »Možni« scenarij izhaja iz ocene stanja za leto 2007; pri projekcijah je bil uporabljen osnovni makroekonomski scenarij uradne makroekonomske napovedi iz Programa stabilnosti iz decembra 2006; vse ocene so izražene v tekočih cenah; pri projekcijah je upošteva enakomerna 15 odstotna rast, razen v letu 2008, kjer je upošteva 25 odstotna rast.

⁸⁵ Pregled projektov, ki jih ne moremo uvrstiti med ODA, so dostopni v Osnutku poročila o spremljanju uradne razvojne pomoči in poročil v obdobju 2002 – 2007, ki ga je pripravila Delovna skupina za spremljanje uradne razvojne pomoči pri Slogi.

dodelati organizacijski okvir izvajanja MRS in jasno opredeliti konkretne strateške cilje. Po mnenju Remškar-jeve (2008),⁸⁶ je prav tako potrebno prepričati odgovorne akterje, da na izpolnjevanje danih zavez gledajo kot investicijo in ne kot strošek. Predvsem pa se morajo vse države odzvati hitro, pokazati politično voljo ter vključiti tako NVO kot splošno javnost (Šter v Sloga 2008a). Vse te izzive bom obravnavala v nadaljevanju.

5.2.2 Pomanjkljivosti institucionalnega značaja

Slovenija je šele pred kratkim sprejela Resolucijo, ki predstavlja osnovni politični dokument na tem področju in opredeljuje vsebinski okvir politike MRS. Kljub temu, da izdelava Resolucije zahteva ogromno znanja ter usklajevanja in posledično časa, pa počasnost procesa namiguje na premajhno zavzetost politike za to področje. To dodatno potrjuje dejstvo, da kljub temu, da ZMSR v 16. členu Vladi nalaga v roku šestih mesecev po sprejemu ZMSR predlagati Resolucijo, v kateri naj bi bile opredeljene ključne strateške usmeritve države na tem področju, Vlada te obveznosti ni izpolnila. S pripravo dokumenta je namreč zamujala skoraj leto in pol in s tem kršila določila sprejeta z zakonom, na kar ni odreagirala niti Državni zbor (Mrak 2008, 5).

Ena od temeljnih pomanjkljivosti sistema MRS je decentraliziranost njegovega programiranja in izvajanja. Odgovornost za MRS sicer nosi MZZ kot nacionalni koordinator (ZMRS, 5. čl.), vendar so v programiranje in izvajanje vključena še številna resorna ministrstva in drugi proračunski uporabniki.⁸⁷ To povzroča težave t. i. medresorskega usklajevanja, saj se nemalokrat zgodi, da ministrstva med seboj delujejo neuskaljeno zaradi nepoznavanja aktivnosti, projektov in obsega še razpoložljivih sredstev za MRS drugih ministrstev oziroma institucij. Pripravljalci predloga Strategije (Mrak in drugi 2007c, 28) so za odpravo vsebinske in finančne decentralizacije predlagali, da se pred oblikovanjem proračuna pripravi Letni program MRS države, katerega nosilec bo nacionalni koordinator. Program bi deloval kot vhodni element za pripravo proračuna in finančnih načrtov posameznih resornih ministrstev ter bi vseboval podatke o (i) skupnem obsegu sredstev za URP, (ii) alokaciji teh sredstev med posamezne programe oziroma projekte ter (iii) opredelitev ministrstev, ki imajo v upravljanju te proračunske postavke. Resolucija (2008, 26. čl.) predvideva pripravo tovrstnih programov, vendar pri tem izhaja iz srednjeročne strategije MRS, ki pa še ni sprejeta.

⁸⁶ Vera Remškar meni, da temeljni vzrok za nedoseganje mednarodnih zavez leži v upravljanju z državnim proračunom. Le-to je v domeni Ministrstva za finance in predstavlja vizijo Vlade, katero odobri večina v Državnem zboru. To kaže na pogojenost te makroekonomske vizije z interesi vladajočih sil (Remškar 2008).

⁸⁷ V sistemu MRS v letih 2006 in 2007 so ob ministrstvih sodelovali še Generalna policijska uprava, Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko ter Služba Vlade za evropske zadeve.

Decentraliziranost MRS povzroča razpršenost sredstev URP med številne postavke resornih ministrstev in drugi proračunskih uporabnikov, kar Sektorju za MRS in humanitarno pomoč na praktični ravni otežuje zbiranje kvalitetnih sumarnih podatkov o URP. Problem kvalitete podatkov poveča še dejstvo, da podatke o pomoči sektorju dostavljajo sama ministrstva, ki velikokrat nimajo potrebnih znanj in izkušenj na tem področju. Kljub prevladi nezadovoljstva nad razpršenostjo upravljanja z razvojno pomočjo med NVO, gospa Vera Remškar pravi, da to do določene mere lahko predstavlja prednost, saj so, ob pomanjkanju ustreznih institucionaliziranih akterjev, posamezna ministrstva najbolj relevantna za področja njihovega delokroga (Remškar 2008). Po mnenju pripravljavcev Strategije (Mrak in drugi 2007c, 5) bi bilo potrebno v čim krajšem času pridobiti tehnično pomoč, ki bo pomagala nadgraditi obstoječi način beleženja URP in predlagala vsebinske in institucionalne rešitve za vzpostavitev sistema, ki bo upošteval OECD standarde.

Do sedaj sistem beleženja URP še ni bil vzpostavljen, a, po besedah predstavnikov MZZ, le-to poteka v skladu s smernicami in metodologijo OECD-ja. Prihaja pa do sprememb beleženja podatkov o projektih NVO, saj Zavod Ekvilib⁸⁸ v okviru Regionalnega partnerskega programa (*Regional Partnership Programme – RPP*)⁸⁹ skupaj z avstrijskim partnerjem vzpostavlja Informacijski in dokumentacijski center za razvojno sodelovanje,⁹⁰ ki bo javnosti omogočal on-line dostop do dokumentov, praks in organizacij in mrež, ki delujejo na področju razvojnega sodelovanja (Rogina 2008).

Med pomanjkljivosti institucionalnega okvirja lahko uvrstim tudi slabo razvito kadrovskega infrastrukturo, saj ima Slovenija izrazito omejeno število kvalitetnih kadrov, ki se bi sistematično ukvarjali s problematiko razvojne ekonomije in URP.⁹¹ Po mnenju Vere Remškar pridobivanje in izobraževanje ustreznih kadrov zahteva ustrezne ukrepe tako pri odpiranju ustreznih formalnih izobraževalnih programov kot tudi skozi manj formalne oblike delovanja in izobraževanja, ki izhajajo predvsem iz izmenjave izkušenj in dobrih praks (Remškar 2008). Potrebno je torej ustvariti specifična znanja za razvoj. Do sedaj nobena visokošolska institucija

⁸⁸ Ekvilib je neprofitna nevladna organizacija, ustanovljena leta 2003, ki deluje na področju boja proti socialni izključenosti vseh vrst, razvojne pomoči in izobraževanja za razvoj ter svetovanja za družbeno odgovorno upravljanje s človeškimi viri (Ekvilib 2007).

⁸⁹ RPP je namenjen financiranju projektov na področju razvojnega sodelovanja v srednjeevropskih državah. Na razpise v okviru triletnega RPP, ki ga skupaj financirajo Avstrija, Slovenija, Madžarska, Slovaška in Češka, se prijavljajo NVO iz NMS, ki pri izvajanju projektov sodelujejo z avstrijskim partnerjem (MZZ 2008b).

⁹⁰ Projekt bo predvidoma odprt za javnost v septembru 2008 (Rogina 2008).

⁹¹ V času predsedovanja je bilo na Sektorju za MRS in humanitarno pomoč MZZ zaposlenih okrog 20 ljudi, vendar je po koncu predsedovanja prišlo do zmanjšanja števila delovnih mest.

ne izvaja samostojnega študija problematike razvojnega sodelovanja na diplomski oziroma podiplomski ravni. Do manjših premikov prihaja z uvedbo bolonjskega študija mednarodnih odnosov v študijskem letu 2007/2008, ki je študentom ponudil možnost, da v 4. letniku študija, kot enega od štirih možnih modulov, izberejo Razvojne študije (Fakulteta za družbene vede 2008). Na ta način bi lahko hipotetično čez tri leta ustvarili potencial za raziskovalno in svetovalno dejavnost. Kljub temu pa se še vedno srečujemo s problemom omejenih strokovnih mest na eni strani in z izzivi financiranja teh mest na drugi strani.

Ker decentralizacija v sistem MRS vnaša mnogo težav, predvsem na področju kvalitete upravljanja z razvojno pomočjo, bo Slovenija morala premisliti o reformi strukture upravljanja MRS.⁹² Pripravljalci predloga Strategije (Mrak in drugi 2007c, 25–6) so za srednjeročno obdobje (obdobje od petih do sedmih let) predlagali vzpostavitev organizacijske strukture, katere jedro bi bil direktorat za MRS in humanitarno pomoč na MZZ in ki bi bil bistveno bolj samostojen kot sedanji Sektor za MRS in humanitarno pomoč. Ker pa direktorat ne bi užival potrebne samostojnosti, pripravljavci predloga Strategije ponudijo alternativno možnost, in sicer da se institucionalizira »organ v sestavi« MZZ, s čimer bi MRS in humanitarna pomoč še vedno ostala pod okriljem MZZ, kar je tudi smiselno in primerljivo z večino drugih držav. V operativnem smislu pa bi bilo delo organizirano v okviru »organa v sestavi«, ki bi imel bistveno večjo stopnjo samostojnosti kot direktorat, saj bi imel svoja pravila organiziranosti, svojo kadrovske politiko in svoje procedure dela prilagojene problematiki razvojne in humanitarne pomoči. Vendar je ta predlog v Resoluciji bistveno osiromašen, saj je v 22. členu zapisano, da bo Vlada glede na progresivno dinamiko povečevanja sredstev, zagotovila ustrezno organizacijsko strukturo za programiranje in organizacijo izvajanja MRS. To nalogo podeli Medresorskemu telesu za načrtovanje, usklajevanje in spremljanje izvajanja in vrednotenja MRS, ki bi naj do 15. januarja 2009 oblikovalo delovno skupino za pripravo predlogov organizacijske strukture ter ustrezne oblike koncentracije sredstev po letu 2010. Delovna skupina bi prvo poročilo pripravila do maja 2009. Po mnenju Mraka (2008, 5), Državni zbor takšnega predloga ne bi smel sprejeti iz treh razlogov. Prvič, predlog resolucije na tem področju ne prinese rešitve, temveč problem organizacijske strukture prenese naprej, kar je neodgovorno. Drugič, Vlada vzpostavi medresorsko skupino, kljub temu, da ena medresorska delovna skupina že obstaja. Tretjič, predlog Resolucije kaže na ignoranco Vlade do stališč Strokovnega sveta za MRS, katerega je ustanovil minister za zunanje zadeve.

⁹² O strukturi sistema upravljanja z uradno razvojno pomočjo OECD DAC ne daje priporočil.

Če bo Slovenija sledila primerljivim državam članicam EU, je na dolgi rok (t. j. do leta 2015) realno pričakovati, da se bo usmerila v organizacijsko-upravljaljsko strukturo, ki bo temeljila na avtonomni agenciji za MRS, ki bo skrbela za programiranje in tudi za izvajanje razvojne politike (Mrak 2008, 5).

5.2.3 Sodelovanje med Vlado in nevladnimi razvojnimi organizacijami

V Sloveniji deluje preko 40 majhnih NVO, ki delujejo na področjih povezanih z razvojem, od tega jih je 28 združenih v platformo slovenskih NVRO. Le-te se zavedajo pomembnosti in legitimnosti vključevanja NVRO v razpravo o URP, saj so same dejanske izvrševalke razvojne pomoči, katerih primerjalne prednosti in učinkovitost izhajajo iz njihove strokovnosti, neodvisnosti, transparentnosti delovanja, zmožnosti vzpostavljanja neposrednega stika z DVR, prisotnosti na terenu in tudi kritičnosti. Hkrati so NVRO, po besedah gospe Eve Marn (2008), zrcalo vladam, kar aktivnostim razvojnega sodelovanja daje uravnoteženost in učinkovitost, in sicer v tem smislu, da pomoč dejansko porabi za cilj razvoja in pride do tistih, katerem bi naj bila namenjena (torej, da ni porabljena le v Sloveniji) (Brglez 2008a).

Odnos med slovenskim MZZ in Slogo se je pričel vzpostavljati šele v letu 2006, ko je vlada odobrila RPP in je Sloga postala polnopravna članica Concorda, hkrati pa so se pričele priprave na slovensko predsedovanje. Pred letom 2006 MZZ ni namenilo prevelike pozornosti NVRO, prav tako pa so bile NVRO še šibke, saj so imele stalne finančne težave in so bile še v fazi oblikovanja svoje vizije in pogajalske pozicije.⁹³ Kljub težavam pri vzpostavljanju sodelovanja v preteklosti, se je le-to v času pripravah na predsedovanje Slovenije Svetu EU izboljšalo. Na MZZ se je izoblikovalo zavedanje, da so NVRO ključni element določanja učinkov razvojne politike, še posebej zaradi vloge v izobraževanju za razvoj in medkulturnem dialogu (Pipan 2008). Vendar se pri tem odpira vprašanje ali bo to sodelovanje tudi po zaključku predsedovanja Slovenije Svetu EU ostalo tako intenzivno.

Kljub optimizmu, se po besedah Huča (2008a), še vedno soočajo s problemi medresorskega usklajevanja ter nezadostnim vključevanjem MZZ v določene programe.⁹⁴ NVO tako poudarjajo pomembnost razvojnega sodelovanja za njegovo učinkovitost ter kot sredstvo za

⁹³ Težave z vključevanjem NVRO v razvojno politiko izvirajo že iz časa pred osamosvojitvijo Slovenije, ko je nevladni sektor izgubil na pomenu kot kredibilni akter (Huč 2008a).

⁹⁴ Predstavniki NVO so še posebej izrazili nezadovoljstvo nad slabim odzivom vladnih predstavnikov na pobude »Tudi ti si delček istega sveta« in na druge aktivnosti. V odgovoru na te očitke je veleposlanica Marija Adanja poudarila, da je MZZ zadovoljen s sodelovanjem z NVO ter izrazila željo po še tesnejšem sodelovanju (Sloga 2008c).

izboljšanje tega predlagajo vključevanje razvojnih vsebin v formalno in neformalno izobraževanje za razvoj (Sloga 2008b). Dolgoročno bodo NVO morale igrati tudi vlogo kritične presoje, saj ima Slovenija le kratko tradicijo razmišljanja, da mora kot razvita država le dajati pomoč in od tega ne imeti nič (Brglez 2008a). Menim, da bi se Slovenija pri vključevanju NVO v politike MRS morala zgledovati po Češki, ki močno poudarja vključevanje civilne družbe ter vzpostavlja stalni dialog in sodelovanje med MZZ in NVO. V letu 2005 so NVO namreč izvedle 36 odstotkov vseh projektov (Bučar in drugi 2007, 35).

Kljub kritikam pa vseeno prihaja do premikov na tem področju. Tako je MZZ letos prvič objavilo javni razpis za sofinanciranje projektov nevladnih organizacij s področja MRS (2008) in s tem potrdilo pomembnost delovanja NVRO znotraj sistema MRS. Predmet razpisa je bil sofinanciranje razvojnih projektnih dejavnosti NVO na področju Zahodnega Balkana ter Vzhodne Evrope, s poudarkom na projektih usmerjenih na ranljive socialne skupine v državah, s katerimi ima Slovenija podpisane ali usklajuje dvostranske sporazume o razvojnem sodelovanju (namenjenih 60.000 EUR) ter razvojnih projektov v podsaharski Afriki (40.000 EUR).

5.2.4 Osveščenost družbe

Ker do nedavnega problemi svetovnega razvoja in DVR niso bili predmet poglobljenih političnih razprav, so bili širša slovenska javnost ter gospodarske in politične elite neobčutljivi na ta vprašanja. V času pristopanja v EU je bilo javno mnenje v državah pristopnicah EU bolj naklonjeno humanitarni pomoči sosednjim in bližnjim državam kot razvojni pomoči, kar lahko razlagamo s tem, da javno mnenje niti ni razumelo in posledično niti ni podpiralo vloge EU na področju razvojnih politik ali povečevanju obsega ODA (Concord 2004b). Javnomnenjska raziskava iz leta 2005⁹⁵ že kaže spodbudnejše rezultate, saj je večina Slovencev problem svetovne revščine označila kot pereč problem, njegovo reševanje pa kot moralno obvezo. Pri tem je večina anketiranih menila, da bi morala Slovenija za reševanje problemov povezanih z globalno revščino nameniti približno toliko kot je povprečje EU, pri čemer kot prioriteto področje usmerjenosti pomoči izbirajo Afriko (to lahko razlagamo kot vpliv medijske podobe o problemih Afrike). Podobno kot pri ugotovitvah raziskave Concorda, je slovensko javno mnenje bilo bolj naklonjeno humanitarni pomoči, tudi iz razloga, ker je javnosti bolj poznana in otipljiva oblika pomoči. Na drugi strani pa je bila podpora ekonomski in finančni pomoči nizka.

⁹⁵ Javnomnenjsko raziskavo z naslovom »Odnos Slovencev do pomoči nerazvitim državam« je izvedla Fakulteta za družbene vede v juniju 2005 (MZZ 2005, 33–6).

Javnomnenjska raziskava med NMS v letu 2007 (European Commission 2007c) je pokazala, da kljub temu, da se javnost zaveda, da je problem revščine pereč, še vedno obstaja relativno nizka stopnja splošnega zavedanja o razvojni politiki EU ter pomanjkanje interesa in zanimanja o tej temi, saj po večini državljani nimajo občutka, kakšen obseg razvojne pomoči EU namenja DVR. Zanimivo je, da je slovensko javno mnenje, kljub temu, da večina meni, da je pomoč skozi kanale EU bolj učinkovita, med NMS najbolj naklonjeno k neposrednemu podeljevanju razvojne pomoči s strani posamezne države, kar podpira skoraj četrtina vseh vprašanih.

Po mojem mnenju razlogi za nizko senzibilnost slovenske javnosti o pomembnosti nudenja razvojne pomoči DVR izvirajo iz širšega okvirja, ki meji že na civilizacijski problem. Glede na to, da je javno mnenje prioritarno usmerjeno v afriško območje, je na drugi strani zavedanje o potrebah teh dežel zelo nizko, tudi zaradi tega, ker slovenska kultura nima neposrednega stika z najbolj problematičnimi DVR. Nepripravljenost prispevanja razvojne pomoči izhaja tudi iz zavesti o domačih problemih povezanih z revščino ter iz prepričanja med socialno šibkimi skupinami ljudi, da nudenje razvojne pomoči lahko krha domačo blaginjo in posledično njihov socialni položaj.

Če stopnja ozaveščenosti o razvojnih problemih v slovenski javnosti ne bo narasla, v prihodnje ne bo mogoče oblikovati podpore politike in davkoplačevalcev za povečevanje sredstev na tem področju (Bučar in Udovič 2007, 859). Da bi dosegli širše razumevanje javnosti o globalnem dogajanju, je potrebno spodbuditi izobraževanje za razvoj,⁹⁶ tudi skozi vključevanje razvojnih problemov v učne vsebine. Bistvo izobraževanja za razvoj je, po mnenju Huča (2008b), poudarjanje globalnih povezav ter razumevanje vzrokov in posledic posameznih razvojnih problemov ter ustvarjanje okolja, ki spodbuja medkulturni dialog in nastanek medkulturne družbe. Je torej tisti segment razvojne politike, ki soustvarja razmere za njeno učinkovitost in prek ozaveščanja javnosti zagotavlja podporo evropski in državni politike pomoči DVR (Bučar in Udovič 2007, 859). Pri tem imajo pomembno vlogo NVO. V Sloveniji smo na področju izobraževanja za razvoj v začetni fazi, v okviru katere Sloga skozi projekt »Tudi ti si delček istega sveta«, skuša povezati NVRO, da bi skupaj oblikovale pristop k razvoju tega področja ter

⁹⁶ Development Education Forum je leta 2004 sprejel naslednjo definicijo izobraževanja za razvoj: »Izobraževanje za razvoj je aktivni učni proces zasnovan na vrednotah kot so solidarnost, enakost, vključevanje in sodelovanje. Je proces, ki ljudem omogoča, da od osnovnega zavedanja o mednarodnih razvojnih prioritetah in trajnostnega človekovega razvoja, preko razumevanja vzrokov in posledic globalnih problemov preidejo do lastne vključenosti in utemeljenega delovanja. Izobraževanje za razvoj spodbuja popolno udeležbo vseh ljudi pri odpravljanju svetovne revščine in se bori proti izključevanju posameznikov in skupin. Na različne načine skuša vplivati na bolj pravične in trajnostne ekonomske, socialne, okoljske in na človekovih pravicah temelječe državne in mednarodne politike.« (Predsedovanje.si 2008).

s čim boljšim sodelovanjem ter povezovanjem med različnimi akterji, tako vladnimi kot nevladnimi, dvignile prepoznavnost izobraževanja za razvoj. Če hočemo ustvariti kvalitetno izobraževanje za razvoj, je potrebno pridobiti ustrezno kvalificirane strokovnjake, ki bi spodbujali kritično in neodvisno razmišljanje o razvojni problematiki. Prav tako je potrebno spodbuditi NVRO, da bi povečale aktivnosti na tem področju. Te so pokazale svojo zavzetost, ko so v okviru Sloge pozvale vse evropske vlade, da pripravijo nacionalne strategije izobraževanja za razvoj, katero naj bi Slovenija, po besedah Huča, sprejela že letošnjo jesen.⁹⁷ Seveda pa je pri vsem tem potrebna podpora države, iz česar izhaja, da je MZZ tisto telo, ki mora v prvi vrsti spodbujati, tudi s finančnimi sredstvi, tovrstne projekte.

5.2.5 Skladnost razvojnih ciljev

Slovenija se še vedno sooča s problemom skladnosti politik, predvsem zaradi širšega pomanjkanja razumevanja razvojnega sodelovanja in političnim odločanje usmerjenim navznoter (European Commission, 2007č, 28). Velikokrat pri oblikovanju ali izvajanju drugih politik (npr. trgovinska, kmetijska, migracije) zastopa stališča, ki niso v skladu s cilji in načeli MRS. To lahko pojasnimo s slabim poznavanjem vsebin in usmeritev na področju razvojnega sodelovanja ter tudi z nezadostno ravnijo senzibilizacije javnosti, tudi politične, do teh vprašanj (Mrak in drugi 2007b, 25).

⁹⁷ Ta poziv je bil dan na konferenci z naslovom »Medkulturni dialog in učenje za globalno uravnoteženo sodelovanje – Prispevek k razvojnemu sodelovanju«, v Ljubljani med 9. in 10. junijem 2008 (Sloga 2008c).

6 SKLEP

Slovenija se je šele pred nekaj leti pridružila državam, ki so sprejele moralne zaveze pomagati manj razvitim delom sveta. Z namenom izpolnjevanja teh zavez je bilo potrebno oblikovati napreden sistem upravljanja z razvojno pomočjo, ki bi bil sposoben učinkovito usmerjati sredstva državam prejemnicam in slediti obveznostim, ki izhajajo iz članstva v EU ter iz pričakovanj mednarodne skupnosti. Stopnja pripravljenosti države vključevati se v sistem dodeljevanja razvojne pomoči, pa je v veliki meri odvisna tudi od zunanje-političnih usmeritev oziroma ciljev. Na tem področju je Slovenija prešla od egoistične pozicije, ki se je kazala ob nastanku države, utemeljene na suvereni enakosti držav, po kateri je izgledalo samoumevno, da nima nič opraviti s problematiko na Zahodnem Balkanu, do »prilagoditve« zunanje-političnih usmeritev pritiskom mednarodne skupnosti in EU, ki problem globalnega razvoja postavljata na vrh politične agende (Brglez 2008b, 4). Vendar se pri tem vzbuja vprašanje, ali Slovenija resnično želi vzpostaviti sistem MRS, s katerim bi v doglednem času postala primerljiva z drugimi državami članicami EU, ali pa gre zgolj za formalno zadovoljitev evropskih birokratov (Mrak 2008, 5).

Ena od pomembnejših slovenskih zunanje-političnih usmeritev, katere intenzivnost se z leti povečuje, sta stabilnost in napredek JVE. Ta usmeritev izhaja iz prepričanja, da sta nacionalna varnost, ekonomski razvoj in s tem tudi družbena blaginja v Sloveniji odvisna tudi od demokratičnih procesov, razvoja, ekonomske stabilnosti in miru v državah JVE. Po pričakovanju, temu strateškemu nacionalnemu interesu sledi tudi politika MRS, kar pokaže tudi primerjava poročil o MRS in takratnih usmeritev zunanje politike. Čeprav pomembnost MRS znotraj zunanje politike narašča, tudi kot posledica dejstva, da se sistem MRS veliko spreminja ter organizacijsko in institucionalno nadgrajuje ter povečanega interesa za napredek na področju razvojnega sodelovanja v luči slovenskega predsedovanja EU, menim, da MRS še ne predstavlja prednostnega področja slovenske zunanje politike, s čimer lahko potrdim tudi svojo prvo hipotezo.

Slovenska politika MRS zaenkrat predstavlja instrument za doseganje nacionalnih interesov ekonomske ter varnostne narave in za krepitev svojega ugleda ter politične in gospodarske vloge v mednarodni skupnosti, predvsem pa na področjih, kamor usmerja razvojno pomoč. Vendar menim, da Slovenija še MRS ne zna izkoriščati kot instrument zunanje politike. Kljub pomembnosti MRS v mednarodni skupnosti, namreč obstoječa organizacijska in institucionalna

struktura zaradi lastnih pomanjkljivosti in nedorečenosti ne dovoljuje, da bi lahko MRS opredelila kot instrument slovenske zunanje politike, kar potrjuje drugo zastavljeno hipotezo. Pomanjkljivosti in nedorečenosti v sistemu MRS predstavljajo pomemben izziv za slovensko razvojno politiko. Največji izziv seveda predstavlja doseganje povečevanja sredstev znotraj časovnih zavez zapisanih v ECD. Kljub temu, da slovenska zunanja politika zagotavlja, da bo Slovenija s sistematičnim načrtovanjem in povečevanjem pomoči dosegla te zaveze, se ne morem znebiti dvomov o realnosti doseganja teh zavez, še posebej ob pogledu na ekonomske kazalnike slovenskega gospodarstva. Visoka rast BDP bi namreč povzročila pritisk na javne finance in zmanjšanje nekaterih vrst porabe, predvsem tistih, ki so vezani na socialne pravice domačega prebivalstva. To bo znižalo politično sprejemljivost in podporo javnosti povečevanju sredstev za URP. Javno mnenje bo pokazalo še večjo nesprejemljivost, ko bo država istočasno izvajala podobne razvojne projekte (infrastrukturni objekti na področju varstva okolja, pitne vode, gospodarske infrastrukture, avtoceste ipd.) doma s sofinanciranjem iz kohezijskih sredstev proračuna EU in v tretjih državah s sredstvi iz lastnega proračuna (Mrak in drugi 2007c). Dvome še dodatno okrepi dejstvo, da Slovenija v zadnjih dveh letih ni povečala razvojne pomoči glede na delež BND. Da bi razrešili ta izziv, je v prvi vrsti potrebno spremeniti miselnost o podeljevanju razvojne pomoči: dodeljevanje razvojne pomoči je potrebno razumeti kot investicijo in ne kot strošek. Prav tako je potrebno izboljšati transparentnost dodeljevanja pomoči, racionalizirati sistem MRS v smeri načrtovanja, implementacije in nadzora, oblikovati večletni časovni načrt financiranja in programskih usmeritev, dodelati organizacijski okvir izvajanja MRS, določiti jasne temelje in omejitve sistema MRS ter graditi na evalvaciji izvedenih projektov.

Jasne osnove za ureditev mehanizma razvojnega sodelovanja je postavila Resolucija, ki pa je bila sprejeta šele pred kratkim. Z njeno implementacijo in realno oceno učinkov lahko Slovenija dodatno pripomore k izboljšanju učinkovitosti mehanizma razvojnega sodelovanja, ob predpostavki zadostne politične volje. Prav tako je potrebno poskrbeti za izboljšanje ravni upoštevanja načel na ravni EU, še posebej glede delitve dela in PCD, kar pa zahteva sodelovanje celotne politične elite. Predvsem pa se mora Slovenija izogniti enostranskemu podeljevanju pomoči (še posebej državam, s katerimi je sklenila bilateralne sporazume o razvojnem sodelovanju) (Bučar in Udovič 2007, 857).

Izziv za sistem MRS predstavljata tudi decentralizacija izvajanja razvojne politike in posledična razpršenost sredstev URP ter slabo razvita kadrovska infrastruktura. Slovenija bo

zato morala razmisliti o dolgoročni vzpostavitvi nove organizacijsko-upravljaljske strukture, ki bo temeljila na samostojni agenciji odgovorni za načrtovanje in uresničevanje razvojne politike. Pri tem se bo verjetno ravnala po izkušnjah drugih držav donatoric (Mrak in drugi 2007a, 66). Prav tako bo morala poskrbeti, da bodo razvojne vsebine postale del izobraževalnega procesa že v osnovnih in srednjih šolah. Na eni strani bo potrebno spodbuditi razvoj novih kadrov ter ustvarjanje specifičnih znanj z umeščanjem razvojnih vsebin na univerzitetno raven, na drugi strani pa bo potrebno spodbuditi širše izobraževanje za razvoj. Kot pravi Brglez (2008b, 4), je potrebno družbeno ponotranjiti vrednote, ki jih razvojno sodelovanje zahteva, se z njimi socializirati, obenem pa se senzibilizirati na probleme družbene neenakosti. Le na tak način bomo dvignili osveščenost javnosti o razvojnih vprašanjih, ki je nujno potrebna za podporo politiki povečevanja sredstev razvojne pomoči. Pomemben element pri tem predstavlja vključenost NVO. V Sloveniji še vedno ne obstaja stalni in učinkovit dialog med NVO in MZZ, ki je nujno potreben za oblikovanje učinkovitega sistema MRS.

Sistem MRS se bo v prihodnosti še močno spreminjal in nadgrajeval. Kako hitre bodo te spremembe bo odvisno tako od politične volje kot tudi od spopadanja z zgoraj omenjenimi izzivi ter seveda od izkušenj in praks, ki si jih bo Slovenija pridobila na tem področju. Pomembne spremembe bodo nastopile tudi v geografski usmerjenosti MRS Slovenije. Dejstvo je, da se bo geografski horizont MRS postopno razširil. Države JVE se bodo s pridružitvijo evroatlantskim povezavam umaknile s seznama prejemnic uradne razvojne pomoči in razvojno sodelovanje bodo nadomestile druge oblike sodelovanja, predvsem razvojno sodelovanje z Afriko. To bo ponovno nova točka iskanja strateških interesov in merjenja politične moči. Pri tem pa lahko samo upamo, da bo v mislih političnih elit prisotno zavedanje, da neuresničevanje obljub stane življenja v najrevnejših državah sveta.

7 LITERATURA

1. *18-mesečni program treh predsedujočih držav Nemčije, Portugalske in Slovenije na področju razvojnega sodelovanja – The 18-Month Programme on Development Policy of the three Presidencies of Germany, Portugal and Slovenia*. 2007. Dostopno prek: <http://www.bmz.de/en/service/infothek/buerger/TrioPrsidentschaft.pdf> (20. september 2007).
2. Adanja, Marija. 2008. Razvojna pomoč. V *Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije: Zunanji odnosi*, ur. Milan Jazbec, 77–88. Ljubljana: MZZ.
3. *Amsterdamska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte – Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*. 1999. Dostopno prek: <http://eurlex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> (27. april 2008).
4. Banka Slovenije. 2008. *Letno poročilo za leto 2007*. Ljubljana: Banka Slovenije. Dostopno prek: <http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=3076> (30. junij 2008).
5. Bavčar, Igor. 1998. Slovenija še tesneje v objemu Evrope: Pridružitveni sporazum stopil v veljavo. *Evrobilten* 4. Dostopno prek: <http://evropa.gov.si/publikacije/evrobilten/evrobilten-04-04/> (12. april 2008).
6. Benko, Vlado. 1997. *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Brglez, Milan. 2008a. Prispevek na Slogini novinarski konferenci. Dostopno prek: www.sloga-platform.org/attachments/149/Magnetogram_Sloga.doc (3. avgust 2008).
--- 2008b. Slovenske dileme mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči. *Le monde diplomatique* 4 (30): 4.
8. Brown, M. Leann in Joanne M. O'Connor. 1996. Cross-Pressures in Western European Foreign Aid. V *Foreign Aid Toward the Millenium*, ur. Steven W. Hook, 91–107. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc..
9. Bučar, Bojko. 2001. Stroka in politika ob deseti obletnici slovenske zunanje politike. *Teorija in praksa* 38 (1): 142–151.
10. Bučar, Bojko in Irena Brinar. 2005. Nekateri pre(po)misleki ob vstopanju v EU. *Teorija in praksa* 39 (4): 654–668.
11. Bučar, Maja in Boštjan Udovič. 2007. Oblikovanje strategije mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije ob upoštevanju načel EU. *Teorija in praksa* 44 (6): 842–861.
12. Bučar, Maja, Maria João Marques, Anja Mesič in Eva Pliberšek. 2007. *Towards a Division of Labour in European Development Co-operation: Case Studies*. Bonn: Dt. Inst. für Entwicklungspolitik. Dostopno prek: [http://www.die-gdi.de/die_homepage.nsf/6f3fa777ba64bd9ec12569cb00547f1b/be803da30eaa92b8c12572670041d831/\\$FILE/Towards_a_devison_of_Labour.pdf](http://www.die-gdi.de/die_homepage.nsf/6f3fa777ba64bd9ec12569cb00547f1b/be803da30eaa92b8c12572670041d831/$FILE/Towards_a_devison_of_Labour.pdf) (26. oktober 2007).

13. Burnell, Peter. 1997. *Foreign aid in a changing world*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
14. Congressional Budget Office. 1997. *The role of foreign aid in development*. Dostopno prek: <http://www.cbo.gov/ftpdocs/0xx/doc8/foraid.pdf> (15. april 2008).
15. Center of Excellence in Finance. 2008. *Who we are?* Dostopno prek: <http://www.cef-see.org/index.php?location=1079> (8. maj 2008).
16. CEP. 2008. *O centru*. Dostopno prek: <http://www.cep.si/view.php?id=3> (12. julij 2008).
17. CMSR. 2008. *Bilateralna razvojna pomoč Republike Slovenije, ki jo izvaja CMSR*. Dostopno prek: <http://www.cmsr.si/oda.htm> (30. junij 2008).
18. Concord (n. d.) *A Concord response to the European Commission Communication to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee on "Participation of Non-State Actors in the EC Development Policy"*. Dostopno prek: http://www.concordeurope.org/Files/media/internetdocumentsENG/3_Topics/Topics/16_Non_State_Actors/1_CONCORD_documents/A_CONCORD_Response_to_the_Communication_of_the_Commission_on_Civil_Society_Participation_in_European_Development_Policy_August_2003.pdf (30. junij 2008).
 - 2002. *The Role of Civil Society in the EU's Development Policy*. Dostopno prek: http://www.concordeurope.org/Files/media/internetdocumentsENG/3_Topics/Topics/17_Role_of_the_NGOs/2_CONCORD_documents_on_the_role_of_NGOs/Role_of_Civil_Society_in_European_Development_Policy_2005.doc (10. junij 2008).
 - 2004a. *Debate on the Roles of European NGOs*. Dostopno prek: http://www.concordeurope.org/Files/media/internetdocumentsFRE/3_Sujets_traites/3_2_sujets_traites/3_2_17_role_des_ONG/3_2_17_2_documents_de_concord/roledesONGeuropeennes_2005.doc (30. junij 2008).
 - 2004b. *Statement: EU-Enlargement related challenges for development policies in the European Union*. Dostopno prek: www.zpok.hu/img_upload/f880a7b608b6eaa8411125e501e501dc0547/Statement_EU_Enlargement.doc (15. julij 2008).
 - 2006. *No time to waste: European governments behind schedule on aid quantity and quality*. Dostopno prek: <http://doku.cac.at/report---full-length.pdf> (10. julij 2008).
 - 2007. *Hold the Applause! EU governments risk breaking aid promises*. Dostopno prek: http://www.concordeurope.org/Files/media/internetdocumentsENG/Aid%20watch/1-Hold_the_Applause.FINAL.pdf (10. julij 2008).
19. Council of the EU. 2005. *Council conclusions: Accelerating progress towards achieving the millenium development goals*. Dostopno prek: <http://www.unmillenniumproject.org/documents/EUExternalRelations24May.pdf> (12. maj 2008).
 - 2006. *Conclusions of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on EU Guidelines on Complementarity and Division of Labour, 14029/06*. Dostopno prek: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st14/st14029.en06.pdf> (15. april 2008).
20. Dimitrijević, Vojin in Radoslav Stojanović. 1977. *Osnovi teorije međunarodnih odnosa*. Beograd: Novinsko-izdavačka ustanova Službeni list SFRJ.
21. *Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije*. 1999. Dostopna prek: http://www.mzz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/podzakonski_akti/deklaracija_o_zunanji

- politiki_republike_slovenije/ (15. junij 2008).
22. Delovna skupina za spremljanje uradne razvojne pomoči pri Slogi. 2008. *Uradna razvojna pomoč Republike Slovenije: Pregled spremljanja uradne razvojne pomoči in poročil v obdobju 2002–2007*. Interno gradivo. Ljubljana: Sloga.
23. Ekvilib. 2007. *Dejavnosti*. Dostopno prek: <http://www.zavodekvilib.si/> (28. junij 2008).
24. Europa. 2007. *Splošno poročilo 2006: Razvojna politika*. Dostopno prek: <http://europa.eu/generalreport/sl/2006/rg92.htm> (21. junij 2008).
--- 2008. *European Development Fund*. Dostopno prek: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12102.htm> (10. maj 2008).
25. European Commission. 2000. *Regular Report from the Commission on Slovenia's Progress towards Accession*. Dostopno prek: <http://evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/redno-porocilo-00.pdf> (11. junij 2008).
--- 2001. *Enlargement of the European Union: An historic overview*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/spain/pdf/ampliacion_ue_2001_en.pdf (29. maj 2008).
--- 2002a. *The European Development Fund in a few words*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. Dostopno prek: http://www.europa.eu.int/comm/development/body/publications/docs/fed_en.pdf#zoom=10 (13. april 2008).
--- 2002b. *Regular Report on Slovenia's Progress towards Accession*, SEC 2002 (1411). Dostopno prek: <http://www.evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/redno-porocilo-02.pdf> (11. junij 2008).
--- 2007a. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: From Monterrey to the European Consensus on Development: honouring our commitments*, COM (2007) 158 final. 2007. Dostopno prek: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0158:FIN:EN:DOC (12. junij 2008).
--- 2007b. *Compendium on development cooperation strategies 2007*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/Compendium_2007_EN_DEF_en.pdf (10. januar 2008).
--- 2007c. *Citizens of the new EU Member States and Development Aid: May–June 2007*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_286_en.pdf (23. maj 2008).
--- 2007č. *EU Report on Policy Coherence for Development*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/Publication_Coherence_DEF_en.pdf (27. julij 2008).
--- 2008a. *Policy Coherence for Development*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/development/policies/policy_coherence_en.cfm (15. junij 2008).
--- 2008b. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The EU – a Global Partner for Development: Speeding up progress towards the Millennium Development Goals*, COM(2008) 177 final. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/COM_177_64v08p00_EN.pdf (14. maj 2008).
--- 2008c. *Enlargement: Countries*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/enlargement/countries/index_en.htm (15. junij 2008).

26. European Council. 1993. *Conclusions of the Presidency*. Dostopno prek: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/72921.pdf (15. april 2008).
 --- 1994. *Meeting on 9 and 10 December 1994 in Essen: Presidency Conclusions*. Dostopno prek: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00300-1.EN4.htm (29. maj 2008).
 --- 1997. *Meeting in Luxembourg on 12 and 13 December 1997: Presidency Conclusions*. Dostopno prek: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/032a0008.htm (15. junij 2008).
 --- 2008. *Presidency Conclusions of the Brussels European Council*, 11018/08. Dostopno prek: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/doc/pressData/en/ec/101346.pdf (25. junij 2008).
27. Eurostat. 2008. *Gross national income – Current prices – Millions of euro*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1073,46870091&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_product_code=NA080 (25. junij 2008).
28. Evropska komisija. 1998. *Redno poročilo Komisije o napredku Slovenije pri vključevanju v Evropsko unijo 1998*. Dostopno prek: <http://evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/redno-porocilo-98.pdf> (10. junij 2008).
 --- 1999. *Redno poročilo Komisije o napredku Slovenije pri vključevanju v Evropsko unijo 1999*. Dostopno prek: <http://evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/redno-porocilo-99.pdf> (10. junij 2008).
 --- 2000. *Agenda 2000 – Mnenje Komisije o prošnji Slovenije za članstvo v Evropski uniji*. Dostopno prek: <http://evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/agenda-2000.pdf> (17. maj 2008).
 --- 2001. *Redno poročilo o napredku Slovenije pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo 2001*, SEC(2001) 1755. Dostopno prek: <http://evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/redno-porocilo-01.pdf> (11. junij 2008).
 --- 2003. *Celovito poročilo o spremljanju napredka Slovenije pri pripravah na članstvo 2003*. Dostopno prek: <http://www.evropa.gov.si/slovenija-clanica/vkljucevanje/redno-porocilo-03.pdf> (11. junij 2008).
 --- 2006a. *Splošno poročilo o dejavnostih Evropske unije 2005*. Dostopno prek: <http://europa.eu/generalreport/sl/rg2005.pdf> (9. junij 2008).
 --- 2006b. *Sporočilo Komisije: Pomoč EU: nuditi več, hitreje in bolje*, COM (2006) 87 konč. 2006. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0087:FIN:SL:PDF> (15. april 2008).
 --- 2006c. *Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Okrepiti evropski vpliv: Skupni okvir za izdelavo državnih strateških dokumentov in skupno večletno načrtovanje*, COM (2006) 88 konč.. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0088:FIN:SL:PDF> (15. april 2008).
 --- 2006č. *Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Financiranje za razvoj in učinkovitost pomoči – Izzivi večanja obsega pomoči v obdobju 2006–2010*, COM (2006) 85 konč.. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0085:FIN:SL:PDF> (15. april 2008).
29. Evropski parlament. 2006. *Proračunski postopek za leto 2007. Delovni dokument št. 4: o zunanjih vidikih proračunskega postopka za leto 2007*. Dostopno prek: www.europarl.europa.eu/comparl/budg/budg2007/procedure/working_docs/614418sl.doc (15. junij 2008).

30. *Evropsko soglasje o razvoju – Joint Statement by the Council and the representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council, the European Parliament and the Commission on European Union Development Policy: "The European Consensus."* 2005. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/en/gena/87092.doc> (3. april 2008).
31. Fakulteta za družbene vede. 2008. *Prvostopenjski univerzitetni študijski program Mednarodni odnosi*. Dostopno prek: http://www.fdv.uni-lj.si/Studijski_programi/dod/MO.asp (28. junij 2008).
32. Hook, Steven W.. 1996. Introduction: Foreign Aid in a Transformed World. V *Foreign Aid Toward the Millenium*, ur. Steven W. Hook, 1–16. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc..
33. Huč, Marjan. 2007. *Prispevek na Nacionalnem posvetu ob mednarodnem dnevu za odpravo revščine*. Ljubljana, 17. oktober.
 --- 2008a. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 26. avgust.
 --- 2008b. Kako Slovenija (lahko) prispeva k mednarodni razvojni pomoči in sodelovanju? *Le monde diplomatique* 4 (30).
34. *Human Development Report*. 2008. Dostopno prek <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007-2008/> (15. april 2008).
35. Hurt, Stephen, R.. 2005. Trade agreements between Europe and Africa. *Pambazuka*, 24. november. Dostopno prek: <http://www.pambazuka.org/en/category/features/30549> (21. februar 2008).
36. ICPE. 2007. *About ICPE*. Dostopno prek: <http://www.icpe.si/content.asp?k=about> (12. julij 2008).
37. *Informacijsko dokumentacijski center za razvojno sodelovanje za razvojno sodelovanje*. 2008. Dostopno prek: <http://www.infocenter.zavodekvilib.si/> (28. junij 2008).
38. *Javni razpis za sofinanciranje dejavnosti nevladnih organizacij s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja v letu 2008*. 2008. Dostopno prek: http://www.google.si/url?sa=t&ct=res&cd=1&url=http%3A%2F%2Fwww.mju.gov.si%2Ffileadmin%2Fmju.gov.si%2Fpageuploads%2FRAZPIS_MZZ%2Frazpisna_dokumentacija_NVO__08.doc&ei=UeOISN7wLqL6nQOovODZDA&usg=AFQjCNE5C8d19Pv2n7PIYc2A62n6W7SsLQ&sig2=0i3xESK_didToeO5enR50g (12. junij 2008).
39. Jordan Cizelj, Romana. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 29. julij.
40. Leisinger, Klaus M.. 1999. *Development Assistance at the Threshold of the 21st Century*. Basel: Novartis Foundation for Sustainable Development. Dostopno prek: <http://www.novartisfoundation.org/platform/apps/Publication/getfmfile.asp?id=616&el=728&se=84749379&doc=33&dse=1> (31. marec 2008).
41. Marn, Eva. 2008. *Prispevek na javni razpravi »Mednarodna razvojna pomoč – ali Slovenija izpolnjuje svoje obveznosti«*. Ljubljana, 23. april. Dostopno prek:

- <http://www.2plati1sveta.si/dve-plati-enega-sveta/predstavitev/novice/mednarodna-razvojna-pomoc-ali-slovenija-izpolnjuje/> (15. junij 2008).
42. Mavko, Mitja. 2006. *Uradna razvojna pomoč in Slovenija*. Magistrska naloga. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
43. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. 2005. *Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije 2002–2004*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/dokumenti/mednarodno_humanitarno_sodelovanje.pdf (12. september 2007).
- 2006a. *Poročilo o razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije za leto 2005*.
- 2006b. *Na ministrstvu za zunanje zadeve ustanovna seja Strokovnega sveta za razvojno sodelovanje*. Dostopno prek: [http://www.mzz.gov.si/index.php?id=13&tx_ttnews\[tt_news\]=11814&tx_ttnews\[backPid\]=](http://www.mzz.gov.si/index.php?id=13&tx_ttnews[tt_news]=11814&tx_ttnews[backPid]=) (12. maj 2008).
- 2006c. *Minister dr. Rupel na zaključnem zasedanju Pakta stabilnosti v Sofiji*. Dostopno prek: <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/novice/cns/novica/article/141/24116/> (14. april 2008).
- 2007. *Poročilo o razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije za leto 2006*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/RA/Porocilo_MRS_2006.doc (10. marec 2008).
- 2008a. *Pakt stabilnosti za JV Evropo*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/zunanja_politika/pakt_stabilnosti_za_JV_Evropo (21. april 2008).
- 2008b. *Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/ (10. januar 2008).
- 2008c. *Minister dr. Rupel na zaključnem zasedanju Pakta stabilnosti v Sofiji*. Dostopno prek: <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/novice/cns/novica/article/141/24116/> (15. april 2008).
44. Mrak, Mojmir. 2002a. *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV založba.
- 2002b. *Slovenia as a Donor Country: Where It Is and Where It Should Go?* Ljubljana: EADI in IER. Dostopno prek: <http://www.eadi.org/pubs/pdf/mrak.pdf> (11. september 2007).
- 2008. *Mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije: Vlada ignorira stališča strokovnega sveta*. *Delo*, 5 (5. junij).
45. Mrak, Mojmir, Maja Bučar in Helena Kamnar. 2007a. *Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije*. *IB revija* 41 (3– 4): 50–67.
- 2007b. *Priloge k strategiji mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://sloga-platform.org/UserFiles/File/Aktualno/Koncni%20dokument/Priloge-strategija.pdf> (8. september 2007).
- 2007c. *Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://sloga-platform.org/UserFiles/File/Aktualno/Koncni%20dokument/Strategija%20-%20finalna.pdf> (8. september 2007).
- 2007č. *Resolucija mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije, finalna verzija*. Dostopno prek: <http://sloga-platform.org/UserFiles/File/Aktualno/Koncni%20dokument/Resolucija-finalna.pdf> (8. september 2007).

46. Nilson, Chad. 2004. *The Link that Guides the Giving: A Preliminary Analysis of the Social and Political Determinants of Foreign Aid among Development Assistance Member Countries*. Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, 2. – 5. september, v Chicagu, ZDA. Dostopno prek: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/6/1/6/2/p61627_index.html (27. maj 2008).
47. Novaček, Pavel. 2001. *Third Transition: Towards Sustainable Development and Global Governance*. Olomouc: Univerzita Palackého.
48. OECD. 2006. *DAC List of ODA Recipients as at 1 January 2006*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/daclist> (15. april 2008).
 -- 2007. *Smernice za poročanje DAC – DAC Statistical Reporting Directives*, DCD/DAC. 2007. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dataoecd/28/62/38429349.pdf> (13. februar 2008).
 --- 2008a. *Development Co-operation Report 2007*. Dostopno prek: <http://titania.sourceoecd.org/pdf/dac/432008011e-01.pdf> (24. februar 2008).
 --- 2008b. *DAC Members and Date of Membership*. Dostopno prek: http://www.oecd.org/document/38/0,3343,en_2649_33721_1893350_1_1_1_1,00.html (28. januar 2008).
 --- 2008c. *Net Official Development Assistance in 2007. Preliminary data for 2007*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dataoecd/27/55/40381862.pdf> (25.4.2008).
 --- 2008č. *Debt Relief is down: Other ODA rises slightly*. Dostopno prek: http://www.oecd.org/document/8/0,3343,en_2649_34447_40381960_1_1_1_1,00.html (12. julij 2008).
49. Ožja pogajalska skupina za pristop RS k EU. 2000. *Pogajalska izhodišča Republike Slovenije za pogajanja o pristopu k Evropski uniji*. Dostopno prek: <http://www.ops.gov.si/datoteke/publikacije/pi/slo/pogizh.zip> (27. maj 2008).
50. *Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči – Paris Declaration on Aid Effectiveness: Ownership, Harmonisation, Alignment and Mutual Accountability*. 2005. Dostopna prek: <http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf> (22. februar 2008).
51. Petrič, Ernest. 2003. *Prispevek za 1. posvet o prihodnosti Slovenije (v svetu aktivna in razpoznavna Slovenija)*. Dostopno prek: <http://www.prihodnost-slovenije.si/up-rs/ps.nsf/krf/BF4F9AC9A0D3A0C3C1256E940046C4E1?OpenDocument> (30. junij 2008).
52. Pipan, Anita. 2008. *Main points prepared for the International Conference »Intercultural Dialogue in Development Education: Towards the Implementation of the European Consensus on Development – a Contribution to Development Education and Awareness Raisins«*, 9. junij v Ljubljani, Slovenija. Dostopno prek: <http://www.sloga-platform.org/attachments/254/Anita%20Pipan.doc> (8. julij 2008).
53. *Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije za področje 26: Zunanji ekonomski odnosi in mednarodna razvojna pomoč*. 2000. Dostopno prek: http://www.svez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/pogajalska_izhodišca/26_-_Zunanji_odnosi.doc (10. maj 2008).

54. *Pogodba o Evropski uniji – Treaty on European Union*. 1993. Dostopno prek: <http://eurlex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/hm/11992M.html> (27. april 2008).
55. *Pogodba iz Nice, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte – Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*. 2003. Dostopno prek: http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf (27. april 2008).
56. Pogovori o prihodnosti Slovenije pri predsedniku Republike. 2003. *Ugotovitve in priporočila – s prvega pogovora pri predsedniku Republike Slovenije o slovenski prihodnji zunanji politiki: V svetu dejavna in prepoznana Slovenija – prednostne naloge prihodnje slovenske zunanje politike*. Dostopno prek: <http://www.prihodnost-slovenije.si/up-rs/ps.nsf/krz/937E6714ABC613B8C1256E940046C569?OpenDocument> (30. junij 2008).
57. Praprotnik, Matjaž. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 9. julij.
58. Predsedovanje.si. 2008. *Kako razumemo izobraževanje za razvoj*. Dostopno prek: http://www.predsedovanje.si/index.php?option=com_fireboard&Itemid=73&func=view&catid=23&id=215 (15. junij 2008).
59. *Primerna zunanja politika – Temeljne prvine Republike Slovenije ob vključevanju v evro-atlantske povezave (PZP)*. 2002.
60. Remškar, Vera. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 14. julij.
61. *Resolucija Evropskega parlamenta z dne 13. marca 2008 o izzivu politike razvojnega sodelovanja EU za nove države članice, 2007/2140(INI)*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-00097+0+DOC+XML+V0//SL> (22. junij 2008).
62. *Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015 (ReMRS15)*. Ur. l. RS 73/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200873&stevilka=3199> (18. julij 2008).
63. *Rimska deklaracija o harmonizaciji – Rome Declaration on Harmonization*. 2003. Dostopna prek: http://siteresources.worldbank.org/NEWS/Resources/Harm-RomeDeclaration2_25.pdf (25. marec 2008).
64. Rogina, Alma. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 17. julij.
65. Rupel, Dimitrij. 2001a. *Pozdravni nagovor na srečanju vodij delovnih skupin prvega delovnega omizja Pakta stabilnosti za Jugovzhodno Evropo*, 12. februar. Dostopno prek: <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/novice/cns/novica/article/1014/10985/> (25. junij 2008).
66. Rupel, Dimitrij. 2001b. *Nastop na zasedanju delovnega omizja za demokratizacijo in človekove pravice v okviru Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo*, 14. maj. Dostopno prek: <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/novice/cns/novica/article/1014/10974/> (25. junij 2008).

67. Russett, Bruce in Harvey Starr. 1996. *Svetovna politika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
68. Santiso, Carlos. 2002. Reforming European Foreign Aid: Development Cooperation as an Element of Foreign Policy. *European Foreign Affairs Review* 7 (4): 401–422.
69. *Sklep o podelitvi javnega pooblastila za izvajanje dela tehnično-operativnega dela mednarodnega razvojnega sodelovanja, sprejet na 114. redni seji Vlade RS*. 2007. Dostopno prek: http://www.ukom.gov.si/slo/seje-vlade/dnevni-redi/id/index.html?&i1=UVI&i2=slo&i3=1&i4=dsjv&i5=ter_Ist_021&i10=artic&i12=5D4A51EA5AA9099BC12572A6004E0C20&i15=on&j1=ISO-8859-2&j2=&j3=&j4= (18. junij 2008).
70. Sloga. 2007a. *Slovenska politika mednarodnega razvojnega sodelovanja – Institucionalna zgradba*. Dostopno prek: http://www.sloga-platform.org/slovenska_razvojna_politika (10. junij 2008).
 --- 2007b. *Ustanovitev*. Dostopno prek: <http://www.sloga-platform.org/ustanovitev> (15. maj 2008).
 --- 2007c. *Poslanstvo in vizija*. Dostopno prek: http://www.sloga-platform.org/poslanstvo_in_vizija (15. maj 2008).
 --- 2007č. *Članstvo*. Dostopno prek: <http://www.sloga-platform.org/clani> (15. maj 2008).
 --- 2008a. *Sporočilo za javnost: Slovenske in evropske nevladne organizacije opozarjajo na usodni primanjkljaj v razvojni pomoči Evropske unije*. Dostopno prek: <http://www.sloga-platform.org/attachments/142/Sporocilo%20za%20javnost%2028.5.2008.doc> (30. maj 2008).
 --- 2008b. *Sporočilo za javnost: Sloga skupaj z osmimi NVO podala oceno slovenskega predsedovanja*. Dostopno prek: <http://www.predsedovanje.si/Ultra-novice/Sloga-z-osmimi-NVO-podala-oceno-predsedovanja-7-7-2008.html> (10. julij 2008).
 --- 2008c. *Splošne informacije o Slogini Mednarodni konferenci ter povzetki govork in govorcev na konferenci*. Dostopno prek: <http://www.sloga-platform.org/news/show/254> (10. julij 2008).
71. Služba Vlade RS za evropske zadeve. 2007. *Pristop Republike Slovenije k Evropski uniji*. Dostopno prek: http://www.svez.gov.si/si/dejavnosti/arhiv_dejavnosti/ (27. maj 2008).
 --- 2008. *Predlog deklaracije o usmeritvah za delovanje Republike Slovenije v institucijah EU v obdobju julij 2008–december 2009*. Dostopno prek: <http://www.svez.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/2028/1812/> (16. maj 2008).
72. *Sporazum iz Cotonouja – The Cotonou Agreement*. 2002. Dostopno prek: <http://www.acpsec.org/en/conventions/cotonou/accord1.htm> (4. junij 2008).
73. Stability Pact for Southeastern Europe. 2007. *Eight years of the Stability Pact for South Eastern Europe – From Stabilisation to Integration*. Dostopno prek: <http://www.stabilitypact.org/about/spisanie.pdf> (21. april 2008).
 --- 2008. *Achievements and Chronology*. Dostopno prek: <http://www.stabilitypact.org/about/achievements.asp> (21. april 2008).
74. Statistični urad Republike Slovenije. 2005. *Bruto domači proizvod in bruto nacionalni dohodek 2000–2004 (Prva objava)*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=713 (12. maj 2008).
 --- 2008. *Bruto domači proizvod, letni podatki*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/indikatorji.asp?id=20> (21. april 2008).

75. Svetličič, Marjan. 2003. *Pogovori o prihodnosti Slovenije pri predsedniku Republike: Prihodnje zunanjepolitične usmeritve Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.prihodnost-slovenije.si/up-rs/ps.nsf/krf/214C6945940DCE42C1256E940046C4E2?OpenDocument> (30. junij 2008).
76. Šter, Andrej. 2008. *Govor na Skupni parlamentarni skupščini AKP-EU*, 18. marec. Dostopno prek: http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/Speeches_Interviews/March/0319MZZ_AKP_EU_Ster.html (30. junij 2008).
77. Tisch, Sarah J. in Michael B. Wallace. 1994. *Dilemmas of Development Assistance: the What, Why and Whom of Foreign Aid*. Boulder: Westview Press.
78. Trialog. 2002. *Development Co-operation in the Context of EU Enlargement*. Brussels: Trialog Policy Paper. Dostopno prek: http://www.trialog.or.at/docs/trialog-polic.paper_engl.pdf (5. april 2008).
 --- 2008. Dostopno prek: <http://www.trialog.or.at/start.asp?ID=96> (14. marec 2008).
79. Todaro, Michael P.. 1989. *Economic Development in the Third World. Fourth Edition*. London: Longman.
80. *Tudi ti*. 2008. Dostopno prek: <http://www.tuditi.si/> (10. julij 2008).
81. United Nations. 2003. *Monterrey Consensus on Financing for Development*. Dostopno prek: <http://www.un.org/esa/ffd/monterrey/MonterreyConsensus.pdf> (3. marec 2008).
82. Urad Vlade za informiranje Republike Slovenije. 2007. *Sporočilo za javnost o sklepih, ki jih je Vlada RS sprejela na 107. seji*, 1. februarja. Dostopno prek: [http://193.2.236.95/dato3.nsf/OC/070201141806D/\\$file/sevl107.doc](http://193.2.236.95/dato3.nsf/OC/070201141806D/$file/sevl107.doc) (12. maj. 2008).
83. World Bank. 2000. *Slovenia Prepares For Graduation From World Bank*. Dostopno prek: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/SLOVENIAEXTN/0,,contentMDK:20014159~menuPK:305297~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:305278,00.html> (12. maj 2008).
84. *Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije (ZMRS)*. Ur. l. RS 70/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200670&stevilka=22999> (15. oktober 2007).
85. *Zakon o slovenski izvozni in razvojni banki (ZSIRB)*. Ur.l. RS, št. 56/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=86878> (30. junij 2008).
86. Združeni narodi. Generalna skupščina. 2000. *United Nations Millenium Declaration – Deklaracija Združenih narodov za novo tisočletje*, A/RES/55/2, sprejeta 18. september 2000. Dostopno prek: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf> (29. marec 2008).
87. Združeni narodi. 2008. *UN Millenium Development Goals*. Dostopno prek: <http://www.un.org/millenniumgoals/> (15. november 2007).

8 PRILOGE

PRILOGA A: Seznam DAC držav prejemnic ODA, ki velja od januarja 2006

Najmanj razvite države	Druge države z nizkim prihodkom (BND < \$825 v 2004 na prebivalca)	Države in teritoriji z nižjim srednjim prihodkom (BND \$826-\$3255 v 2004 na prebivalca)	Države in teritoriji z zgornje srednjim prihodkom (BND \$3256-\$10065 v 2004 na prebivalca)
Afganistan Angola Bangladeš Benin Butan Burkina Faso Burundi Kambodža Cape Verde Centraloafriška republika Čad Komori Demokratska Republika Kongo Džibuti Ekvatorialna Gvineja Eritreja Etiopija Gambija	Kamerun Kongo Slonokoščena obala Gana Indija Kenija Koreja Kirgizija Moldova Mongolija Nikaragva Niger Pakistan Papua Nova Gvineja Tadžikistan Uzbekistan Vietnam Zimbabve	Albanija Alžir Armenija Azerbajdžan Belorusija Bolivija Bosna in Hercegovina Brazilija Kitajska Kolumbija Kuba Dominikanska Republika Ekvador Egipt El Salvador Fidži Gruzija Gvatemala	* Anguilla Antigua in Barbuda Argentina Barbados Belize Bocvana Čile Cookovi otoki Kostarika Hrvaška Dominika Gabon Grenada Libanon Libija Malezija Mavricij * Mayotte
Gvineja Gvineja-Bissau Haiti Kiribati Laos Lesoto Liberija Madagaskar Malavi Maldivi Mali Mavretanija Mozambik Burma (Mjanmar) Nepal Niger Ruanda Samoa Sao Tome in Principe Senegal Sierra Leone Solomonovi otoki Somalija Sudan Tanzanija Timor Leste Togo Tuvalu Uganda Vanuatu Jemen Zambija		Gvajana Honduras Indonezija Iran Irak Jamajka Jordanija Kazahstan Makedonija Maršalovi otoki Mikronezija Maroko Namibija Niue Palestinska admin. področja Paragvaj Peru Filipini Srbija in Črna Gora Šrilanka Surinam Svazija Sirija Tajska * Tokelau Tonga Tunizija Turkmenistan Ukrajina * Wallis in Futuna	Mehika * Montserrat Nauru Oman Palau Panama Savdska Arabija Sejšeli Južna Afrika * Sv. Helena Sv. Kitts-Navis Sv. Lucija Sv. Vincent in Grenadini Trinidad in Tobago Turčija * Turk in Caicos Urugvaj Venezuela

* Teritorij.

(1) Saudova Arabija je prešla prag visokega državnega prihodka v letu 2004. Po metodologiji DAC -OECD bo s ponovnim pregledom prešla iz seznama leta 2008, v kolikor bo ostala v letu 2005 in 2006 država z visokimi prihodki. Njena neto ODA s strani DAC članic je bila 9,9 mio USD v letu 2003 in 9,0 mio USD v 2004 (predhodna napoved za 2004).

Vir: OECD 2006.

PRILOGA B: Pregled sredstev URP po ministrstvih in uradih v letih 2005, 2006, 2007 v EUR

Ministrstvo/Urad	Oblika URP	2005	2006	2007
Ministrstvo za šolstvo in šport	Multilateralna pomoč	-	-	-
	Bilateralna pomoč	125.120	96.202,39	108.860,99
	<i>Administrativni stroški</i>	6.256	7.696,19	8.708,87
	SKUPAJ	131.376	103.898,58	117.569,86
Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo	Multilateralna pomoč	52.579	50.425,64	61.550
	Bilateralna pomoč	1.601.182	1.435.441,48	905.477,39
	<i>Administrativni stroški</i>	82.688	118.869,37	77.362,19
	SKUPAJ	1.736.450	1.604.736,49	1.044.389,58
Ministrstvo za finance	Multilateralna pomoč	834.694	876.039,06	1.766.718
	Bilateralna pomoč	506.606	777.153,23	2.649.243,68
	<i>Administrativni stroški</i>	67.065	132.255,38	353.276,93
	SKUPAJ	1.408.364	1.785.447,67	4.769.238,61
Ministrstvo za zdravje	Multilateralna pomoč	200.795	252.090,65	254.056,48
	Bilateralna pomoč	24.814	32.988,41	61.222,16
	<i>Administrativni stroški</i>	11.280	22.806,33	25.222,29
	SKUPAJ	236.889	307.885,39	340.500,93
Ministrstvo za gospodarstvo	Multilateralna pomoč	1.138.015	1.894.091	160.000
	Bilateralna pomoč	559.172	2.124.479	810.060
	<i>Administrativni stroški</i>	84.859	321.485,6	77.604,8
	SKUPAJ	1.782.047	4.340.055,6	1.047.664,8
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	Multilateralna pomoč	172.621	205.810,15	100.929,6
	Bilateralna pomoč	161.664	177.291	156.583,85
	<i>Administrativni stroški</i>	16.714	30.648,11	20.609,08
	SKUPAJ	350.999	413.749,24	278.122,53
Ministrstvo za okolje in prostor	Multilateralna pomoč	691.405	645.677,12	609.735,91
	Bilateralna pomoč	6.259	1.500	140.191,14
	<i>Administrativni stroški</i>	34.883	51.774,17	59.994,16
	SKUPAJ	732.547	752.225,46	809.921,21
Ministrstvo za delo, družino in socialne	Multilateralna pomoč	118.121	81.111,34	56.343,2
	Bilateralna pomoč	18.058	-	374.812,42

zadeve	<i>Administrativni stroški</i>	6.809	6.488,91	34.492,45
	SKUPAJ	142.988	87.600,25	465.648,07
Ministrstvo za notranje zadeve	Multilateralna pomoč	45.447	81.932,26	45.066,94
	Bilateralna pomoč	2.762.192	3.790.667,08	3.588.863,45
	<i>Administrativni stroški</i>	140.382	309.870,95	290.714,4
	SKUPAJ	2.948.021	4.182.407,29	3.924.644,79
Policija	Multilateralna pomoč	231.711	668.462	-
	Bilateralna pomoč	913.343	317.254,96	1.890.954,98
	<i>Administrativni stroški</i>	57.253	78.857,36	151.276,39
	SKUPAJ	1.202.307	1.064.574,32	2.042.231,37
Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu	Multilateralna pomoč	-	-	-
	Bilateralna pomoč	459.362	614.961,54	647.905
	<i>Administrativni stroški</i>	22.968	49.196,92	51.832,4
	SKUPAJ	482.330	664.158,46	699.747,4
Ministrstvo za obrambo	Multilateralna pomoč	-	-	-
	Bilateralna pomoč	392.049	732.772,37	603.284,78
	<i>Administrativni stroški</i>	19.605	58.621,79	48.262,78
	SKUPAJ	411.695	791.394,16	651.547,56
Ministrstvo za zunanje zadeve	Multilateralna pomoč	349.778	1.512.400,3	507.428,86
	Bilateralna pomoč	2.397.973	844.414	2.494.571,04
	<i>Administrativni stroški</i>	137.387	188.545,14	240.159,99
	SKUPAJ	2.885.138	2.545.359,44	3.242.159,89
Služba vlade za evropske zadeve	Bilateralna pomoč	ni podatkov	6.824	7.815,9
	<i>Administrativni stroški</i>	<i>ni podatkov</i>	545,92	625,27
	SKUPAJ	<i>ni podatkov</i>	7.369,92	8.441,17
Ministrstvo za promet	Multilateralna pomoč	ni podatkov	ni podatkov	11.734,78
	Bilateralna pomoč	ni podatkov	ni podatkov	1.977,6
	<i>Administrativni stroški</i>	ni podatkov	ni podatkov	1096,99
	SKUPAJ	<i>ni podatkov</i>	<i>ni podatkov</i>	14.809,37
Ministrstvo za javno upravo	Multilateralna pomoč	ni podatkov	ni podatkov	-
	Bilateralna pomoč	ni podatkov	ni podatkov	1.500
	<i>Administrativni stroški</i>	ni podatkov	ni podatkov	120
	SKUPAJ	<i>ni podatkov</i>	<i>ni podatkov</i>	1.620

Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko	Bilateralna pomoč, od tega	ni podatkov	ni podatkov	9.000
	<i>Administrativni stroški</i>	ni podatkov	ni podatkov	720
	SKUPAJ	ni podatkov	ni podatkov	9.720
SKUPNI OBSEG URP RS⁹⁸		15.653.458	18.650.862	20.953.567

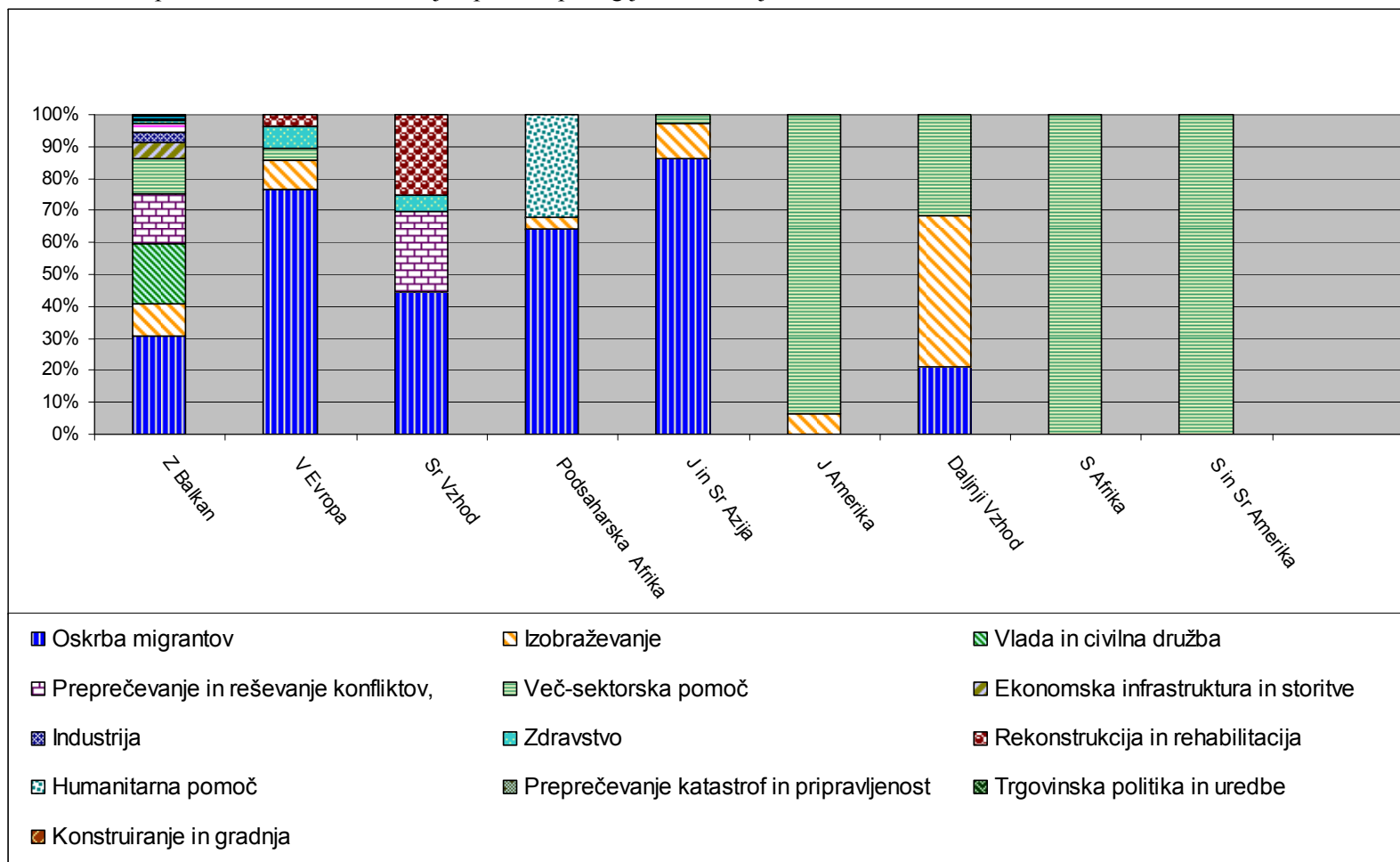
Vir: MZZ 2006; MZZ 2007: 20–29; MZZ 2008, 22–4.

Dodatno je Republika Slovenija v letu 2005 namenila 62.594 razvojne pomoči severni Osetiji, ki pa ni del DAC držav prejemnic ODA (MZZ 2006).

⁹⁸ Ta vsota ne vsebuje prispevka RS v proračun EU za področje razvojne pomoči in sredstev namenjenih kot humanitarna pomoč.

PRILOGA C: Pregled bilateralne razvojne pomoči po regijah in projektih v letu 2007

Graf C 1: Razporeditev bilateralne razvojne pomoči po regijah in sektorjih v letu 2007



Vir: MZZ 2008, 27.